

FOND 401

INVENTAR 2

727

Biblioteca Națională a Moldovei	
Biblioteca de Științe Aplice și Medicină	
Număr	727
Vol.	
Numărul	2
Alte	
Număr	101

2
1
РЕЧЬ Н.А.АЛЕКСАНДРИ, ПРОИЗВЕДЕННАЯ 7 ОКТЯБРЯ С/Г ВЪ НАРОДНОЙ ДЕМОКРАТИ-
ЧЕСКОМЪ ЛИГѢ / МОЛДАВСКОЙ /.

Я недавно былъ въ Яссахъ и нахожусь подъ непосредственнымъ впечатле-
ніемъ отъ бесѣды и рѣчей, которыя я имѣлъ случай слушать на двухъ засѣда-
ніяхъ у Кантакузина и Замфиреско. Въ особенности у Кантакузина мнѣ приш-
лось услышать много горькой правды по поводу той политики, которой приде-
держиваются у насъ въ краѣ по поводу спѣшной румынизации. На первомъ за-
сѣданіи было около 20 человѣкъ, между ними все больше современно выдаю-
щіеся политическіе дѣятели: Авереску, Крайничану, Аржентоану, Куза, Кантаку-
зино Матей, Замфиреско, Илипеско и другіе.

Они нашли, ссылаясь на факты, что въ нашемъ краѣ происходитъ нѣчто по-
зорное и опасное... и именно чреватое великими политическими осложненіа-
ми.

Наша крестьянская масса числомъ около двухъ милліоновъ человѣкъ
сплошью поголовно до того возмущена политикой нашихъ румынизаторовъ-поли-
тикановъ, а съ другой стороны распушенностью войскъ и жандармовъ, что самы-
мъ настоящимъ, самымъ искреннимъ образомъ мечтаетъ объ отдѣленіи отъ
Румыніи. Они готовы присоединиться къ кому бы то ни было, только чтобы
отдѣлиться отъ Румыніи.

Я не стану приводить здѣсь фактовъ, это заняло бы слишкомъ много мѣс-
та; достаточно, если напомню, что если отъ одного русскаго урядника на цѣ-
лую волость — стонала вся волость, то что сказать о пяти-шести жандар-
махъ-румынахъ, которые расквартированы въ каждомъ селѣ, и которые не са-
дятся иначе за столъ, какъ только такъ, чтобы тамъ куры съ цыплятами че-
редовались съ утками и другой живностью, т.е. позволяютъ себѣ такую рос-
кошь, како не можетъ себѣ позволить не только учитель гимназіи и членъ
суда, но даже представитель директоріата, причастны къ какимъ-нибудь
крупнымъ финансовымъ сферамъ. Если къ этому прибавить 50000 воиновъ, кото-
ры живутъ внѣ закона и грабятъ все, что только попадаетъ подъ руку, ве-
дя правильную атаку съ ружейными выстрѣлами на сады, огороды и мирныхъ
жителей, то будетъ понятна фраза, которая циркулируетъ въ нашемъ обществѣ
что румыны это даже не нація, а профессія смѣчка и отмычки. Или же, что ру-
мыны за полъ-года руссифицировали край въ неизмѣрно большей степени,
чѣмъ русскіе за 100 лѣтъ

Я стоя одной ногой уже въ гробу, ваялъ на себя смѣлость сказать прав-
ду, горькую правду, не прикрывая ее ничѣмъ. Я нахожу, что въ наши смутные
дни пробужденія народнаго самосознанія нужно сосредоточить больше вни-
манія на перечисленныхъ мною фактахъ, чтобы ихъ искоренить и сдѣлать не-

105

случае
дождя

МИНА
Но

дені
Н

2

ЗВЕНИТЬ
ТАННЫХ

pas yma-

205
румыны. Мы - националисты. Повторю, мы любим свой край, народ, мы любим и запрутских румын в их музыкальном говоре, корректных, полированных, в сущности добрых и простых малых, но поврежденных манерой грандиоза... от которой нас оберегала мачеха - Россия. И наш долг, святой долг сознательных людей, назвать вещи их именами и начать борьбу, разбираясь в средствах. В виду того, что наша борьба - идейная борьба. В виду того, что мы являемся идеологами нового общественно-политического течения - мы должны быть сугубо осторожны. А потому, начертая наш долг, заветы великой русской революции: свобода, равенство и братство при возможно более широкой политической автономии для края, т.е. самое великое и прекрасное, что воодушевляет наиболее выдающиеся умы, стараемся быть на высоте приложения... И в вопросах тактики стараемся не упускать главных целей и не униматься до ловунга большевиков - что цель оправдывает... Стараемся облагородить нашу тактику... стараемся во всех ее проявлениях быть достойными выставленных нами лозунгов. Демократизация всех общественных слов нашей жизни... сверху и до низа демократизация, как социальный лозунг... Народовластие, т.е. власть для народа и народа. Тот наш долг, от которого мы отступать не можем. Я хочу сказать еще пару слов, которые еще ярче аттестуют смыслы лозунгов и моих выше слов. Есть русская пословица, которая говорит так: с грехом ссорься, а с грешником мирись...

Румыны - наши братья... действительно братья. В каждой старухе-румынке я вижу свою мать. Масса характерных неумовимых черточек в словах обихода, даже прически и т.п. сейчас напоминают мать, в каждой женщине второго поколения я вижу уже меньше своих сестер и в каждом человеке своего возраста я вижу еще меньше общего... в современной молодежи еще того меньше... Я чувствую в себе два человека - один непосредственный, искренний, простой со всеми наследиями отцов и дедов и другой: раздвоенный, неискренний, сложный, по душе которого прошла огненной платой революция, а еще раньше все сложные переживания ищущей правды души...

Славянский гений-гений богоискатель, так неподражаемо отразившийся в русской литературе, заразил и нас всех... И бессарабец - это уже не простой румын, а румын сложный... Бессарабец сегодня, сейчас - это кающийся интеллигент, который в сознании своего неоплатного греха перед народом, вскормившим и вспоившим его, стораец от нетерпения принести себя в жертву на алтарь народного служения. Если он помнит и истинно

от всего, что не есть их национальное...

4
3
интеллигент - он томится своими владениями и делает как можно скорее от них отделяться, если он другой профессии, то желает принести все свои способности для родного края... Я говорю о тех, которыми сейчас окружены. Психология запрутских братьев другая, несколько запоздалая... Но в констатировании этого факта нет данных для гордости, для самовосхваления... "В мире нет виноватых", и "все понять - все простить", говорит французская пословица... Вся наша гордость зиждется только на том, что мы родились по одну сторону Прута, а не по другую... Если бы мы родились по ту, были бы как ты, если бы ты родился по эту сторону - были бы как мы. Здравое рассуждая, потому нет места для гордости, заносчивости, самовосхваления... а есть место для признания долга, господа депутаты, сущность которого в том, чтобы поделиться тем прекрасным, теми преимуществами, которыми наша дала история... Инкулець прекрасно выразил эту мысль: не Бессарабия должна равняться по Румынии, а наоборот, Бессарабия, по телу и душе которой прошла столбовая история России, имеет право поделиться с своими братьями за Прутом; отсюда в тесном и любовном единении с своими запрутскими братьями, мирясь с грешниками и ссорясь с грехом, призывая к дружной работе, с Богом и в добрый час...

Еще один вопрос, который следовало бы разобрать прежде, чем одна партия сольется с другой. На днях один из ораторов был выдвинут вопрос о роли интеллигенции в строительстве народной жизни... Казалось бы, положение таково, что спорить не приходится. Кто может сказать хоть слово против того, что культура, знание, опыт - есть необходимые условия в строительстве государственной народной жизни... А между тем вопрос сложный, чем кажется в первого взгляда... То, что дает нам высшая школа в лице своих представителей - даже при парламентской форме правления, оказывается слишком недостаточным... Смена кабинетов с их неустойчивостью, с одной стороны, полная неподготовленность с другой, что еще более грустно, полная недобросовестность приковывает нашу мысль, приводит к тулику, к неотвязной мысли: как быть. Законы хороши, да исполнители лихие супостаты, говорит прекрасная русская пословица. Повторю, законы хороши, а исполнители - лихие супостаты. И наша высшая школа, что год то больше плодит нам таких лихих супостатов: Монтен говорит: "я люблю крестьян, их простой ум глубокий и ясен и далек от того извращения, которым мы одерим, которым повреждены мы, интеллигентные люди. Где просто, там ангелов по сто, где мудрено, там ни одного. Ум без разума"

2.05
308

нѣтъ хуже. Вотъ иллюстрація моего положенія...

Изъ сожалѣнiю, мы еще такъ невѣжественны, что плохо разбираемся въ этомъ, мы еще не знаемъ, еще не уразумѣли, отъ какихъ причинъ берется эта лихая напасть - эти супостаты, которые оканчиваютъ высшую школу и не только не вытравливаются изъ себя лихихъ супостатовъ, напротивъ, школа имъ помогаетъ, изъ высшей школы выходятъ супостаты иной марки. Мы невѣжественны, не знаемъ, отъ чего происходитъ болѣзнь, и, естественно, не озабочены присканiемъ соответствующаго лѣкарства. Мы еще не уразумѣли, что школа отнюдь совершенно не задается цѣлью создать типъ идеальнаго народнаго вождя... Мы находимъ только накануне этого уразумѣнiя и будемъ надѣяться, что наши прѣемники подойдутъ къ этому вопросу не такъ случайно, какъ мы, а съ глубокимъ знанiемъ предмета и строго выработанной системой. Вотъ именно это горе насъ одолеваетъ... Вчера еще парламентъ неистово аплодируетъ своимъ избранникамъ, вѣря, что если плоть отъ плоти, кость отъ кости ихъ, будутъ выразителями ихъ думъ, стремленiй... а сегодня происходитъ что то непонятное... Какъ бы по какому волшебству избранники начинаютъ круто меняться. Къ односторонности и народное приносилось имъ верную привязку, провозглашались и это званiе приспосабливалось, мировое... У насъ есть восстановленныя школы и что дано, то количественно и качественно ихъ увеличивается и улучшается, даже школы отстраняются отъ области знанiя... И земли и озеръ и водъ намъ восторжествуетъ... И политика не забыта. Мы мчимся со скоростью 200 верстъ въ часъ въ нашихъ экспрессахъ. Мы не только переплываемъ океаны, но мы можемъ разговаривать черезъ океанъ... Мы ныряемъ и можемъ быть подъ водой. Мы завоевали воздухъ, пугая птицъ, и все только для того, чтобы лучше уничтожать другъ друга. Получился такой отвратительный, такой мерзкій анекдотъ отъ всей нашей цивилизаціи и культуры, что нѣтъ словъ для выраженiя негодованiя.

Въ области управленiя страной, послѣ революціи, мы сейчасъ располагаемъ самымъ просвѣщеннымъ политическимъ аппаратомъ, у насъ установился парламентскій строй... И что же. По нашей странѣ стонъ стоитъ въ край и до края, беззаконiе, издѣвательство, глумленiе, такiе, какихъ можетъ быть не было отъ вѣка... Время царскаго абсолютизма намъ кажется чуть ли не раемъ... И что же. Мы все это видимъ, знаемъ, терпимъ и, какъ безсловесныя животныя, молчимъ. Впрочемъ нѣтъ. Мы не молчимъ... Разогнанные нашими же избранниками, собравшись въ двухъ комиссіяхъ мы много и часто говоримъ... На дняхъ мы заканчиваемъ наши работы... Мы накануне созыва парламента. Пройдетъ какой-нибудь мѣсяцъ - парламентъ будетъ созванъ. Наши бывшіе избранники уйдутъ, можетъ

4 3

быть. Возможно, что мы ихъ замѣнимъ. И что мы сможемъ дать имъ новаго. Я страшно боюсь того, чтобы мы въ будущемъ не повторили тѣхъ же, на кого такъ страстно негодуемъ... Мы всѣ изъ одного тѣста... Тѣ же страсти, та же психологія, тотъ же умственный строй, тѣ же способности, потребности...

Кто изъ насъ можетъ поручиться, что у каждаго изъ насъ также не закружится голова отъ власти, какъ это произошло съ нашими предшественниками. И гдѣ отыскать тотъ талисманъ, при помощи котораго можно было бы отыскать достойныхъ людей для той отвѣтственной роли народныхъ вождей, въ которыхъ сегодня въ особенности наша страна такъ сильно нуждается. Напомню еще разъ, въ то время, когда наша страна стонетъ отъ края и до края - что мы делаемъ. Мы занимаемся сведенiемъ личныхъ счетовъ, такъ и сегодня, сейчасъ, когда вся страна въ огнѣ... Я буду точнѣе... когда въ странѣ создаются порядки, подготавливающие съ одной стороны голодъ, а съ другой новую революцію... Что мы можемъ дѣлать. На чемъ должны сосредоточить особенное вниманiе. А главное насколько мы можемъ согласиться въ этихъ вопросахъ съ остальными партіями. Вчера состоялось первое засѣданiе, избранныхъ пяти депутатовъ для переговоровъ о слiянiи партій. Внѣшнее впечатлѣнiе самое отрадное, пренiя велись въ самомъ корректномъ и дружелюбномъ духѣ... Но по существу оказались бреши, которыя едва-ли въ будущемъ будетъ возможно восстановить... Когда заговорили объ Авереску, то по отзывамъ партій: Пеливана и Іонко, выходило, что всѣ партіи Румыніи стоятъ другъ друга, т.е. и эти двѣ величины - Маргеломанъ и Авереску, тоже величины равныя, въ доказательство приводились разстрѣлы 18 года, сдѣланные будто бы по распоряженiю г. Авереску... Это обстоятельство, т.е. желанiе набросить тѣнь на единственное свѣтлое явленiе запрутской жизни и приравнять личность Авереску къ личности Маргеломана и Карпа - есть обстоятельство глубоко симптоматическое... Если всѣ одинаковы, если Маргеломанъ не равенъ Авереску, если политика Маргеломана въ нашемъ край не только приводитъ въ негодованiе той партіи, которую назвали казенной, напротивъ директорiатъ является проводникомъ и слѣпымъ оружіемъ Маргеломана, по убѣжденiямъ своимъ сливаясь съ Маргеломаномъ, то есть ли возможность говорить о какомъ бы то ни было слiянiи. И не будетъ ли это актомъ предательства. Стонъ, который стоитъ въ нашемъ край, начиная 2000000 крестьянъ и выброшенной на улицу интеллигенціи, самой настоящей молдавской, что это такое. Это политика Маргеломана, чтобы отстоять себя на выборахъ и политика директорiата, чтобы отстоять

И мы, невинные, несмышленные младенцы, идемъ имъ въ разинутую пасть съ распростертыми объятiями

місяць - парламент буде створено. Наші колишні депутати уйдуть, можуть

~~6~~ COPIE 6

5

at

DEPUTATILOR SFATULUI TAREI CARE
AU LUAT PARTE LA SEDINTA DIN 27
MARTIE 1918, CAND SA VOTAT UNIREA
BASARABIEI CU ROMANIA.

405

ми. Хотя мы и младенцы въ политикѣ, а они опытные воины, уже достигшіеся
власти и располагающіе матеріальными средствами, хотя бы это и такъ...
Все же мы прежде всего оппозиція, мы прежде всего протестанты, противъ
установившагося и устанавливающагося положенія вещей, и, какъ таковыя,
мы не можемъ сливаться съ тѣми, противъ кого протестуемъ. Директоріатъ
это группа чужихъ людей - Стере, Казаки, Костинъ... которые не заслужива
нашего довѣрія и именно потому, что они не мѣшаютъ распинатъ на крестѣ
дорогой нашъ край: если этого не могутъ сдѣлать, не могутъ помѣшать то
му, чтобы страну не распинали - досвиданія. Надо уступить другимъ, которы
или смогутъ, или раздѣлать тотъ позоръ, который вполне заслужили ихъ пре
шественники. Физіономія Маргеломана - ясна, ярка, опредѣленна. Она насъ ст
талкиваетъ въ на правленіе и тѣ

почему
Пока дѣ
мы нѣче
риломан
вонъ, со
отъ рѣ
иные, ч
хораше
кія и а
людей -
жизнью:
снова с
наго ст
въ свое
край, уц
чего дѣ

мѣсяцъ -

✓ 23	VALUTA IOAN		Pentru	8
✓ 24	GROSU NICOLAE		"	7
✓ 25	GAFENCU VASILE		"	
— 26	GHERTA IOAN	 <i>absent</i>	<i>absent</i>	
✓ 27	GALITCHI SIMION		Pentru	
✓ 28	GHENZUL VASILE		Pentru	
✓ 29	GAINA ANDREI		"	
30 ✓	GHERMAN ISAC		Abținut	
31 ✓	GARBUZ IOAN		"	
✓ 32	GROPA ALEXANDRU		Pentru	

6 COPIE 6

I Z V O D U L
DEPUTATILOR SEATULUI TAREI CARE AU LUAT PARTE LA
SEDINTA DIN 27 MARTIE 1918, CAND SA VOTAT UNIREA BASARABIEI
CU ROMANIA.

NN.	NUMELE SI PRONUMELE.	SEMNAREA DEPUTATILOR.	OBSERVATII.
✓ 1	ALEXANDRIU NICOLAE		PENTRU
✓ 2	ALEXANDRU NICOLAE <i>Elena</i>		"
3 ✓	ALMENDIGHER FILIP		Abținut
4 ✓	BALANEZ STEFAN		✓ Contra
✓ 5	BUZDUGAN IOAN		Pentru totdeauna
✓ 6	BUIUC ILARION		Pentru
✓ 7	BIVOL CONSTANTIN		"
8 ✓	BAGBAN ZAHARIA		Abținut
✓ 9	BUDISTEAN IGNATI		Pentru
10 ✓	BUCIUSCAN GAVRIL		Abținut
✓ 11	BARCA TEODOR		Pentru
✓ 12	BOSIE CODREAN NICOLAE		"
13 ✓	BUDNIGENCO NICHITA		Abținut
14 ✓	BRINCI GHEORGHE		Abținut
✓ 15	BOTNARIUC STEFAN (ucrainean)		Pentru
✓ 16	BURUIANA GHEORGHE		"
✓ 17	BARCA FEODOSE		"
✓ 18	BOGOS VLADIMIR		"
✓ 19	BODESCU VLADIMIR		"
— 20	BASBEUC MELICOV PETRU	 <i>absent</i>	Absent
✓ 21	BALTAC ALEXANDRU		Pentru
22 ✓	VIZITIU EFIMIN		Abținut

405

ми. Хотя мы и ишадены въ политикѣ, а они опытные воины, уже добившіеся
власти и располагающіе матеріальными средствами, хотя бы это и такъ...
Все же мы прежде всего оппозиція, мы прежде всего протестанты, противъ
установившагося и устанавливаемаго положенія вещей, и, какъ таковыя,
мы не можемъ сливаться съ тѣми, противъ кого протестуемъ. Директоріатъ
это группа чужихъ людей - Стере, Казакъ, Костинъ... которые не заслуживаю
нашего довѣрія и именно потому, что они не мѣшаютъ распинать на крестѣ
дорогой нашъ край: если этого не могутъ сдѣлать, не могутъ помѣшать то-
му, чтобы страна не распинали - распинали. Надо остановить...

✓ 33	VALUTA IOAN		Pentru
✓ 34	GROSU NICOLAE		"
✓ 35	GAFENCU VASILE		"
— 36	GHERTA IOAN	absent	absent
✓ 37	GALITCHI SIMION		Pentru
✓ 38	GHEZUL VASILE		"
✓ 39	GAINA ANDREI		Abținut
30	✓ GHERMAN ISAC		"
31	✓ GARBUZ IOAN		Pentru
✓ 32	GROPA ALEXANDRU		Abținut
33	✓ GRUPSCHI ANDREI		Pentru
✓ 34	DRAGOMIR DUMITRU		Abținut
35	✓ DIACONOVICI DRAGONIR		Pentru
✓ 36	DUTCHEVICI FELIX (polonez)		Abținut
37	✓ DUMITRASCU IOAN		"
38	✓ DONICOLIONDACHESCU SERGHIE		Pentru
✓ 39	DRON DUMITRU		Pentru
✓ 40	EPURE BO IS		"
✓ 41	ERHAN PAVTELM N		"
✓ 42	ZUBAC VITALIU		"
✓ 43	IGNATIUC ION		"
✓ 44	ICULET ION		"
✓ 45	IONCO TEOPIL		"
✓ 46	CRIHAN ANTON		"
✓ 47	CREANGA IOAN		"
✓ 48	CHIRIAC AFANASE		"
✓ 49	CARANI DUMITRU		"
✓ 50	CODREANU ION		"
✓ 51	CAZAGLIU GRIGORIE		"
✓ 52	CARAIMAN Anton		"
✓ 53	COCARLA PAVEL		"

-3-				
54	✓	COVALI VASILE		Abținut
✓55		COSTIN ION		Pentru
56	✓	CURDINOVSCI VASILE		Abținut
57	✓	CRIVORUCOV ION		"
✓58		CHIORESCU VLADIMIR		Pentru
59	✓	CHENICSATI EUGENIU		Abținut
- 60		COROPCEANU TEODOR	 Absent	Absent
✓61		CAZACLIU ION		Pentru
✓62		CAZACLIU VLADIMIR		"
63	✓	CUNCEV PETRU		Abținut
64	✓	CULAVA ALEXE		"
65	✓	CHIRILOV FEODOR		"
✓66		LASCU VASILE		Pentru
- 67		LANDU GUTMAR	 Absent	Absent
68	✓	LIHTMAN SAMUIL		Abținut
69	✓	LES ALEXANDRU		"
70	✓	LUNEV VLADIMIR		"
✓71		MAMALIGA NICOLAE		Pentru
72	✓	MOLDOVAN TEODOR		Abținut
✓73		MINCIUNA MIHAIL		Pentru
✓74		MORARIU ANATOLIU		"
✓75		MORARIU ALEXANDRU		"
✓76		MARZA DIMITRIE		"
✓77		MARE GHEORGHE	Toti stromosii mei au fost	Pentru
✓78		MACULETCHI MIHAIL		"
✓79		MARCHITAN DIMITRI		"
80	✓	MISIRCOV CRESTE		Abținut
✓81		NEAGA FEODOR		Pentru
82	✓	NAGORENEAC IACOV		Abținut
- 83		NOVACOV ANTON	 Absent	Absent
84	✓	NICHTIUC FEODOR		Abținut
✓85		NASTASE GHEORGHE		Pentru

86	✓	Osmolovschi Arcadie		✓	Contra
✓ 87		OSOIAN CONSTANTIN			Pentru
✓ 88		PANTEA GHEORGHE			"
✓ 89		MANDRESCU VASILE			"
✓ 90		PELIVAN ION			"
✓ 91		PALI EFIM			"
✓ 92		PASCALUTA ION			"
✓ 93		PICIOR-MARE PETRU			"
94	✓	POPA IOAN			Abtinut
95	✓	DOMONARIOV GHEORGHE			Abtinut
96	✓	POLMATÂNCIUC PETRU			"
— 97		RUJINA ANTON		Absent	Absent
✓ 98		SINICLIE ELEUTERIE			Pentru
99	✓	SLUTCHI MOISE			Abtinut
✓ 100		SURUCEAN NICOLAE			Pentru
✓ 101		SILITRAȚ TI OFEL			"
✓ 102		SBERE CHIRIL			"
— 103		SIRBU GHEORGHE		Absent	Absent
✓ 104		SACARA NICOLAE			Pentru
✓ 105		SCOBIOLA ANDREI			"
✓ 106		SPINEI CHIRIL			"
✓ 107		STAVRIO GHEORGHE	Pentru unirea cu Plugarii Romani		
108	✓	STARENCHI MIHAIL		✓	Contra
109	✓	SAVENCU MIHAIL			Abtinut
— 110		SAPCIUC CALISTRAT		Absent	Absent
— 111		STANIEVICI TEODOR		Absent	"
✓ 112		SURUCEANU TEODOR			Pentru
✓ 113		TUDOR GHEORGHE			"
✓ 114		TUDOSE IOAN			"
✓ 115		TURCULIAN GRIGORE			"

✓116	Unou Teodor		Pentru
✓117	HALIPA PANTILIMON		"
✓118	HERTA TEODOR		"
✓119	TURCAN LEONIDA		"
-120	TURCAN ALEXANDRU	Absent.....	Absent
✓121	TANTU VASILE		Pentru
122 ✓	Tigancu Vladimir		Abtinut
✓123	CERNAUTAN NICOLAE		Pentru
✓124	CEANEI NICOLAE		"
✓125	CIZERVSCHI VASILE		"
-126	CERNEGA IOAN	Absent.....	Absent
✓127	CERESCU VASILE		Pentru
✓128	CERNOU NICOLAE		"
-129	SEINBERG MENDEL	Absent.....	Absent
130 ✓	IURCU CONSTANTIN		Abtinut
✓131	SOLTUZ NICOLAE		Pentru
✓132	STEREA CONSTANTIN		"
133 ✓	MANITAN PETRU		Abtinut
✓134	MUNTEANU ZAMFIR		Pentru
135 ✓	MALDOV DUMITRIE		Abtinut
136 ✓	GRECULOV ALEXANDRU		"
-137	TOPCIU GHEORGHE	Absent.....	Absent
✓138	SUCEVAN IACOV		Pentru

Pentru Rezolutia Blocului Moldovenesc pentru Unirea --opt-zece si sase
voturi contra trei; abtinuti-treizeci si sase; absenti-treispre-
zece. 27/3 anul 1918.

Presedintele: I. Inculet.

Secretarii: I. Busdugan.

Pentru CONFORMITATE:

Directorul Cancellariei Sfatului Tari: Sfarca.

Ucr - 9+2=11
 Moldov - 11
 Rusi 6
 Orrei 4

Bulgari 4+1=5
 Germani 2
 36 i 39

11

1. Almedinger (german)	29. Polistunciu x (ucr)
2. Baxan (moldov)	30. Slutsky 0 (orrei)
3. Buciascau (moldov)	31. Savenco x (ucr)
4. Budnecenco x (ucr)	32. Fziganco (rus)
5. Brimci x (ucr)	33. Iuran (moldov)
6. Viziten (mold)	34. Manitu xx (rus)
7. German o (orrei)	35. Moldov - (bulg)
8. Gorbur (mold)	36. Greuloff xx (rus)
9. Grubsky (ucran)	
10. Gracovici (mold)	
11. Dumitrascu (mold)	
12. Donica-Toichescu (mold)	
13. Carali (ucran)	
14. Carinorsky x (ucr)	
15. Crivorucof xx (rus)	
16. Chenigata o (orrei)	
17. Cuncer - (Bolg)	
18. Culara - (moldov)	
19. Chiriloz - (Bulg)	
20. LihTman o (orrei)	
21. Les (germ)	
22. Linet x (rus)	
23. Moldovan (mold)	
24. Miricoff - (Bulg)	
25. Nagornae x (ucr)	
26. Nchituk x (ucr)	
27. Papa (mold)	
28. Ponomarev (rus)	

Contra:

Balamez (bulg)	
Osmolorsky (ucr)	
Starensky (ucr)	
6 Kpuloypkob 1	24
4 Ocmolobenn 9	39
3 Mucupkob 6	24
5 Tpenyob 6	15
1 Yurouna 11	
2 Mern: 2	
Orrei 5	

ОБРАЗЕЦ
о томъ, какъ происходило присоединеніе Вессарабіи
къ Румынскому Королевству.

Въ 1812 году по мирному договору, закончившему одну изъ цѣлой
серіи войнъ между Россіей и Турціей, Вессарабія, бывшая до того ту-
рецкой провинціей, присоединена была къ Россіи. Нѣсколько позднѣе
освободились отъ турецкаго ига и сѣверныя съ нею Дунабскія вѣводства

13

14	+	6	1
24		6	1
15		14	3
19		5	3
14		5	4
		86	36
		86	36
		3	
		13	
		138	

о Румынскомъ
о. Во время
по почти
о 200000
Турецкое
а за сто
Вессарабія
на ней.
делась въ
иг.
нельзя,
инца на
революція,
нѣтъ -
и сюда.
у надо
рабѣ,
Россіи
8 году,
адки и
нѣ
нѣ
была
Румынскія
руко-

О Т У Р Ц И Я
о том, как происходило присоединение Бессарабии
к Румынскому Королевству.

В 1812 году по мирному договору, закончившему одну из целой
серии войн между Россией и Турцией, Бессарабия, бывшая до того ту-
рецкой провинцией, присоединена была к России. Несколько позднее
освободились от турецкого ига и смежные с нею Дунайские княжества,
которые объединившись в 1859 году, образовали Королевство Румынское.

В Бессарабии национального движения не существовало. Во время
ее присоединения к России эта область представляла собой почти
пустыню: в то время население этого края доходило едва до 100000
человек, в то время, как ныне оно доходит до 3.000.000. Турецкое
иго не дало возможности развития какой-либо культуры, а за сто
слишком лет жизни в составе Государства Российского Бессарабия
вполне усвоила богатую русскую культуру и воспиталась на ней.
Нужно иметь в виду, что румынская национальная идея зародилась в
Трансильвании уже после присоединения Бессарабии к России.

Пока Государство Российское было организованным и сильным,
Румыния не могла, конечно, и мечтать о расширении своих границ на
левую сторону Прута, но в 1917 году, когда под влиянием революции,
осложненной большевизмом, началось ослабление России, захватниче-
ские планы румынских политических деятелей направились в эту сторону.

Для осуществления своей цели Румынскому Правительству надо
было создать предлог для введения своих войск в Бессарабию,
и для этого извратить в край беспорядки. Как всякие области России
Бессарабия всегда была наименее революционной. Даже в 1905 году,
когда по всей России прокатились аграрные и другие беспорядки и
волнения, эта область оставалась спокойной.

Приглашение Румынским правительством и подкупленные им
агенты развили умышленную деятельность. Из официальной задачи
борьбы с контр-революцией осенью 1917 года в Бессарабию были
посланы ряды отрядов: Военно-Молдавский, учительский, крестьянский
и др. На этих отрядах выдвинулась и постепенно захватила руко-

ведущую роль группа лиц, так называемых "сознательных" молдаван, входивших в нее из политической партии, присвоившей себе наименование "Бессарабской Крестьянской партии". Группа эта обеспечивала успех самой беззащитной демагогии.

Особенное значение в серии этих съездов имела "Первая Военно-Молдавский Съезд", заседавший в Кишиневе в 20-ых числах Октября 1917 года; во время его заседаний было получено известие о свержении большевиками Временного Правительства. Съезд этот был образован без всякого определенного плана. Каждая воинская часть, а не зависимо от своего численного состава, если в ней были солдаты - молдоване, посылала представителя.

Этот Съезд принял резолюцию о преобразовании России в Федеративную Республику и об образовании в Бессарабии-одной из частей этой Республики - своего особого представительного органа "Съезд Парии", что в переводе значит - Краевой Совет. Представительный орган должен был быть создан на основе всеобщего, равного, прямого и тайного избирательного права, а до созыва его постановлено, Военно-Молдавский съезд был создан Временный "Съезд Парии", состав и компетенция которого были установлены тем же съездом.

Этот временный "представительный" орган создавался по типу "Советов" различных депутатов того времени. Около половины его членов было выделено Военно-Молдавским съездом из своей среды. Около трети предполагено было делегировать Крестьянскому съезду, а остальные члены этого органа являлись представителями различных организаций, по промозолу Организационного Виро, выделенного Военно-Молдавским съездом.

Несомненно под давлением закулисных влияний агентов румынского правительства в основу образования этого "временного" органа были положены весьма своеобразно понимаемые национальные принципы.

Водяки единственно серьезной статистики Всероссийская Перепись населения 1907 года/, установившей, что процент молдавского населения в крае равняется 47,58, съезд на основании никому неизвестных данных, представленных румынскими агентами, выдвинул ряд ложных утверждений, в которых говорилось о том, что молдоване

Бессарабии 70 %. Сказав этот съезд определял, что и в "Съезде Парии" среди его членов должны быть такой же процент молдаван по национальности. Организации, за которыми признавалось право послать своих представителей в этот орган, определенно называлось, какой национальности должны быть их представители, - была разработана особая схема представительства по организациям и национальностям.

Так как этот составленный из представителей различных организаций и организаций "Съезд Парии" являлся в глазах его организаторов временным органом, то и сфера его компетенции была ограничена решением неотложных мер по управлению краем и организацией выборов в Бессарабское учредительное собрание.

В ноябре 1917 года Съезд Парии начал свои заседания. Связь с центральными органами управления России, ввиду провозглашения под влиянием германских влияний независимости Украины, была утеряна, а избранные Съездом Парии генеральные директора начали постепенно исключать функции государственного управления.

Все время официально заявляя о своей чисто русской ориентации, они успокоили уже проникнувшие в население тревожные слухи об их антирусской деятельности, лица, ставшие в то время у власти, вели переговоры о займах краем румынскими войсками и принимали меры для оправдания этого в глазах европейского общественного мнения.

Агенты румынского правительства систематически подстрекали население к уходу из фронта русских войск к устройству погромов усадьбы и военных складов. Одним из них, нинто Катареву, близкий в то время к русской армии солдат-дезертир, служивший затем в румынской тайной полиции, была назначена Начальником Кишиневского гарнизона. Были сформированы особые отряды, "когорты", которые, будучи поставлены крз для прекращения погромов, сами принимали участие в них.

В это же время была обдана попытка образовать Молдавскую Национальную партию; от имени этой партии были выставлены кандидаты в депутаты при выборах во Всероссийское Учредительное Собрание, но даже при пропорциональном представительстве ни одного кандидата по этому списку не прошло, - что служило доказательством полного отсутствия в крае национального движения.

В начале января 1918 года, в результате представлений

негласных переговоров, была послана тремя лицами из числа руководителей Статуль Керий телеграмма в Яссы с предложением ускорить наступление румынских войск в Бессарабию. Это было сделано без ведома Статуль Керий, заседавшего ежедневно. Одновременно от имени Совета генеральных директоров было официально объявлено во всех газетах о том, что слухи о вводе в край румынских войск являются провокационными.

13 января 1918 года, с согласия германского военного командования, которое находилось в Бессарабии во время получения продовольствия для своих войск, в Кишиневе вступили румынские войска и постепенно заняли всю Бессарабию. При вступлении их для успокоения населения было объявлено, что войска эти пришли только для охраны железных дорог и военных складов Румынского фронта и что эта оккупация не будет иметь никакого влияния на дальнейшую политическую судьбу Бессарабии. В своем заявлении г. Сенть-Олера сообщал, что оно сделано им с согласия и одобрения всех представителей Советов Германов из Румынии. Такое заявление представителей Германов устанавливало в точности ту роль оккупанта, которую Румыния должна была сохранить до восстановления признанного правительства в России.

Вслед за этими успокоительными заявлениями последовали массовые расстрелы и казни всех, казавшихся румынскому военному командованию слишком определенными противниками присоединения Бессарабии к Румынии, массовые расстрелы и казни без всякого суда/среди казненных были и члены Статуль Керий и даже один из генеральных директоров-Прахицкий/, в край было введено осадное положение и начался самый беспорядочный террор.

24 января под давлением румынского командования Статуль Керий не считалось с ограниченностью своей компетенции, принимая постановление об объявлении Бессарабии Независимой Молдавской Республикой; Совет генеральных директоров превращается в совет министров, а бывший министр Румынии г. Инуленц-в-Президенте новой республики. Характерно, что и в декларации о независимости Статуль Керий провозглашается, что должно быть создано Учредительное Собрание, которое и установит, если это потребуется, правильные отношения

новой республики с соседними государствами.

"Независимость" эта продолжалась всего 31 июля и нуле была румынскими политическими деятелями лишь как переходный ступень, надо было создать видимость разрыва связи между Бессарабией и Россией.

Никакого Учредительного Собрания избрано не было. В 20-х числах марта в Кишиневе прибыл г. Маргеломан, тогдашний румынский премьер-министр. 27 марта в зале заседаний Статуль Керий были введены войска. В присутствии г. Маргеломана, в окружении войсками и жандармами среди членов Статуль Керий было предложено ОТКРЫТЫМ, поименным голосованием принять постановление о присоединении Бессарабии к Румынии, с сохранением за краем довольно широкой автономии. Помимо этого военного вмешательства, имели место известие всей Бессарабии подкупы членов Статуль Керий.

Большинством голосов, за декларацию о присоединении голосовало около 65 человек, при 38 воздержавшихся и 2, имевших мужество даже при таких условиях голосовать против, собрание приняло это постановление.

Дальше дело присоединения этой русской области пошло совсем просто. Разумеется, никакой автономии краем Румынское правительство давать не предполагало и не хотело, а объявило ее только для того, чтобы облегчить себе проведение резолюции о присоединении.

Немедленно началось упразднение всех правых, русских учреждений, начались гонения на русский язык.

Статуль Керий декретом Короля был распущен до 27 ноября. Все избранные населением на различных должностях лица заменены по назначению из Бухареста.

В ноябре 1918 года являлись за Днестром целый ряд общественных деятелей. Являлись и целый ряд членов Статуль Керий. Подготовив таким образом обстановку террора и новыми подкупами членов Статуль Керий, по тому же методу, как и 27 марта, предложили этому органу в ночь на 28 ноября принять резолюцию о полном присоединении Бессарабии к Румынии уже без всяких условий об автономии.

Вролотно, впервые из историй представители населения "сами" отказались от права на автономное управление.

Таким образом и создано то "добровольное" присоединение Бессарабии к Румынии, на которое соглашалось Румынское Правительство для

1686

подріплення въ международных политических оферах своих притязаній на Бессарабію.

Всі ігри по дальнѣйшему управленію краємъ проникнуты цілю Румунскаго правительства, не останавливаясь ни передъ чѣмъ, въ возможно скорѣйшій срокъ заселить все русское и румынизировать край.

Отсюда вытекаетъ то невыносимо тяжелое положеніе, въ которомъ находится нынѣ беззащитное населеніе Бессарабіи.

1921 3/4 Hand

17

о Совѣта/
никому
вами и Ру -
и къ Румыніи
преднія,
авоэванном
дуетъ источи -
Обатуль Кері
казъ отъ ав -
нимъ давлені

Бессарабія
и его аген -
на бытъ
и послѣдств
вской, обще -

ленно откρο -
тоичивая ре -
того, что въ
се русское

рѣчь.
русскихъ

здаваніе

прошенія,

скихъ, городе
онъ по выд -
но выдер -
на то что

підписи
закінч
всі
Румунська
можна си
отс
нехотят

Хотя по постановленію Сфатуль Церія /Местного Краевого Совета/ отъ 27 Марта и отъ 27 Ноября 1918 года и согласно Парижскому трактату отъ 28 Октября 1920 года между Великими державами и Румынией Бессарабія считается добровольно присоединенной къ Румыніи, однако, все правительства Румыніи, какъ нынѣшнее, такъ и предшлія, съ 1918 года почитали *de facto* область Бессарабскую завоеванной силой румынского оружія, что, впрочемъ, вполне соотвѣтствуетъ исторической дѣятельности, такъ какъ все волеизъявленія Сфатуль Церія по вопросу о присоединеніи Бессарабіи къ Румыніи и отказъ отъ автономныхъ правъ происходятъ только подъ непосредственнымъ давлени^{военныхъ} емъ румынскихъ властей, оккупировавшихъ Бессарабію.

Съ самаго начала осторожно, а нынѣ совершенно открыто Бессарабія трактовалась румынскимъ центральнымъ правительствомъ и его агентами на мѣстѣ, какъ край завоеванный, къ которому должна быть примѣнена колониальная политика управленія со всеми ея послѣдствіями подавленія всякой мѣстной инициативы, какъ политической, общественной, такъ и экономической.

Въ началѣ болѣе политично и умѣренно, теперь уже совершенно открыто-цинично въ Бессарабіи проводится жестокая и настоятельная репрессивная румынизация съ открытымъ изгнаніемъ всего того, что въ той или другой степени можетъ напоминать въ край прежнее русское управленіе.

1/Во всехъ учрежденіяхъ запрещена официально русская рѣчь.

2/Запрещенъ ввозъ въ Бессарабію безъ исключенія всехъ русскихъ книгъ, русскихъ газетъ и журналовъ.

3/Все школы румынизированы; въ школахъ запрещено преподаваніе русскаго языка даже какъ факультативнаго предмета.

4/Ни въ одномъ учрежденіи не принимаются заявления и прошенія, писанные на русскомъ языкѣ.

5/Все чиновники, служащіе въ учрежденіяхъ бывшихъ земскихъ, городскихъ и общественныхъ облазанн сдать очень сложныя экзамены по знанію румынскаго языка и исторіи въ письменной формѣ, кто не выдержалъ экзаменъ немедленно подлежитъ увольненію, несмотря на то что

часто некимъ замѣнить увольняемаго.

6/Со всѣхъ учрежденій насильственно сняты надписи на русскомъ языкѣ и памятные плиты даже очень давнишней постановки.

7/Нерѣдко въ учрежденіяхъ слышны реплики румынскихъ чиновниковъ, даже судейскихъ:—Какъ Вы еще не говорите по румынски и ищите у насъ право и защиту. Научитесь лаять и тогда приходите.

Бессарабія управляется, фактически, военными властями во главѣ генерала Поповича, начальника всѣхъ военныхъ силъ, расположенныхъ въ Бессарабіи.

Во всемъ край военное положеніе, а въ приднѣстровской полосѣ /шириной въ 15 километровъ/ осадное положеніе; въ эту полосу доступъ и передвиженіе населенія производится только съ особаго разрѣшенія военного командованія.

Въ Бессарабіи функционируютъ военные суды.

Гарантии, данныя Парижскимъ трактатомъ, отъ 18 Октября 1920 года, мѣстному населенію въ отношеніи языка, школы и вообще правъ общественныхъ и имущественныхъ, которыя должны быть не менѣе тѣхъ же правъ, которыми пользуется коренное населеніе стараго речата не только совершенно не соблюдается, какъ центральными, такъ и мѣстными властями, но и цинично попираются, причемъ каждый мѣстный чиновникъ считаетъ своимъ карьеру обезпеченной, если онъ игнорируетъ въ этомъ смыслѣ права населенія.

Румынія по отношенію ко всемъ вновь присоединеннымъ провинціямъ, а по отношенію къ Бессарабіи въ особенности, проводитъ рѣзко выраженную и неукоснительную политику централизаціи.

Бессарабія, фактически, лишена своихъ прежнихъ краевыхъ органовъ самоуправленія — земскихъ и городскихъ, ибо во главѣ жалкихъ остатковъ земскихъ и городскихъ хозяйствъ поставлены назначенныя правительствомъ Комиссіи интермаре, составъ этихъ членовъ комиссій набирается и назначается, главнымъ образомъ, изъ мѣстныхъ преданныхъ, скорѣе продажныхъ Румыніи людей, по преимуществу, изъ молдаванъ.

Однако, въ каждой комиссіи имѣется хотя бы по одному члену изъ родныхъ румынъ стараго речата, роль этого члена понятна должна заключаться въ томъ, что онъ слѣдитъ за работой и политикой остальныхъ членовъ и зорко наблюдаетъ, чтобы румынизация всегда и строго

неукоснительно во всемъ проводилась.

Изъ мѣстнаго земского и городского управленія въ Бессарабіи взяты школы, больницы, родильные приюты, прикаріе за умалишенными и подкидышами, общая санитарія, общій врачебный и ветеринарный надзоръ, завідыаніе движеніемъ вообще, шоссевое и дорожное дѣло, мировые суды, полиція; всѣми этими отраслями земского и городского хозяйства заведываютъ спеціальныя правительственныя учрежденія и управленія, типа русскихъ дореформенныхъ приказовъ общественного призванія.

Во всѣхъ правительственныхъ учрежденіяхъ /даже въ центральныхъ судахъ/ но еще больше въ комиссіяхъ интермаре по заведыванію земскимъ и городскимъ хозяйствомъ замѣчается сильное развитіе взяточничества и поборовъ.

Во всѣхъ этихъ учрежденіяхъ на первомъ планѣ личный интересъ обогащенія и кормленія слугащихъ государственные и мѣстные интересы населенія совершенно игнорируются.

При такомъ способѣ веденія дѣла, естественно, всѣ отрасли земского и городского хозяйства пришли въ полный упадокъ, скорѣе отъ всего преднаго ничего не останется и онѣ будутъ существовать лишь на бумагѣ.

Въ Бессарабіи въ судахъ неистощно затяжная волокита дѣла громоздятся откладываются годами, сутяжничество процвіетъ, какъ никогда, доказательствомъ чего могутъ служить десятки и сотни адвокатовъ изъ стараго речата, которые перекочевали въ Бессарабію, дѣлать прекрасныя дѣла и богатѣть; при одномъ Кишиневскомъ судѣ, несмотря на то, что этому суду подсудны дѣла только города Кишинева и Кишиневского уѣзда адвокатовъ румынъ болѣе ста.

Въ каждомъ уѣздѣ имѣется одинъ префектъ и по нѣскольку субпрефектовъ рукахъ которыхъ сосредоточена вся административная власть, эти лица административной власти являются всегда ставленниками правящей партіи въ странѣ и всѣ мѣняются при сменѣ этой власти. Въ Кишиневѣ находится главное управленіе Бессарабскаго Охраннаго

1800

1900

отделения /сигуранца/, которая во всех уездных городах и наиболее значительных местах имеет своих представителей и агентов; также в Кишиневе находится бригадное управление двух жандармских полков расположенных из Бессарабии; нижние чины этих полков разбросаны по всей Бессарабии, во каждом селѣ имеется по два жандарма, а при волостном управленіи по три - шесть жандармов, на несколько волостей имеется соответствующий офицер, во главѣ остальных пунктов стоят унтер-офицеры и вахмистры, общій надзор за дорожной полицией на жандармов, которые также производят предварительное дознание.

Некоторые подробности о состоянии школ в Бессарабии.

Всѣ школы в Бессарабии находятся въ заведѣваніи и подъ надзором центральной румынской власти; румынизация школ, какъ средних, такъ и низших, фактически, уже окончательно закончена.

Русскій языкъ совершенно изгнанъ и даже въ частных школахъ запрещено преподаваніе, даже какъ частный факультативный предметъ.

Въ данное время центральная власть румынизируетъ окончательно также школы немцевъ, евреевъ, болгаръ и украинцевъ, запрещая преподаваніе обрѣтыхъ предметовъ на родномъ языкѣ и пока терпѣть преподаваніе родного языка, какъ отдѣльнаго предмета.

Въ хотинскомъ и акерманскомъ уѣздахъ еще два года тому назадъ было 120 украинскихъ народныхъ школъ, теперь эти школы частью закрыты или румынизированы совершенно.

Въ Кишиневѣ еще два года тому назадъ была одна правительственная гимназія /бывшая вторая мужская/, гдѣ всѣ предметы преподавались для русскихъ на русскомъ языкѣ, теперь эта гимназія также вся румынизирована.

Частная школа меньшинствъ в Бессарабии не только не поощряется и не субсидируется правительствомъ, но преслѣдуется и ей ставятся разные казни и тайныя препоны.

Кончившіе частную школу пользуются льготой для отбыванія воинской повинности, все это дѣлается отъ цѣли оттолкнуть населеніе отъ частной школы и ввести ее на нѣтъ; ученики частныхъ школъ для полученія права

22

civintale de măgari, debitori și bolșevici chiar în fața publicului - Asanțul Salan a fost isbit de tribună în timpul cur-

2000

-6-

Заграничные Восточные монастыри владѣли пахотной земли..... 147000
Казна владѣла..... 61280
Города владѣли..... 38572

В с е г о 239780

Всѣ эти земли, фактически, находились въ долгосрочномъ арендномъ пользованіи у крестьянъ за цѣну отъ 30 до 40% ниже рыночной; эти земли составляютъ 6% земельного запаса Бессарабии.

Такимъ образомъ, въ фактическомъ постоянномъ владѣніи и пользованіи у Бессарабскихъ крестьянъ было 62,9% всей земли.

Частные собственники не крестьяне владѣли въ Бессарабии до войны 1.330.000 дес. изъ которыхъ подъ лѣсомъ не менѣе 160.000 дес.

изъ этого частно владѣльческаго запаса земли, крестьяне арендовали въ видѣ долго и краткосрочной аренды не менѣе 40%, т.е. 470000 дес.

Всего въ Бессарабии числилось удобной земли для скотоводства и полеводства 3.834.824 дес.

Въ данное время у частныхъ владѣльцевъ осталось не болѣе 85000 дес.

пахотной; частно владѣльческіе лѣса въ количествѣ 160.000 дес.

перешли во владѣніе казны румынской, фактически, еще безъ всякаго выкупа и по оцѣнкѣ за каждую десятину отъ 800 до 1200 лей 5% государственной рентой, рыночная цѣна которой не болѣе 25%.

Также въ казну перешло до 30.000 дес. земли отъ частныхъ владѣльцевъ разныхъ угодій /пашни, камыши каменоломни и т.д./, такимъ образомъ общій земельный фондъ для распределенія крестьянамъ имѣлось

до 1.055.000 дес. изъ которыхъ по сіе время, передано Бессарабскимъ крестьянамъ не болѣе 800.000 дес., а остальные 250.000 дес. подъ тѣмъ или инымъ предлогомъ находятся въ фактической эксплуатациіи всякихъ румынскихъ и мѣстныхъ чиновниковъ, такъ или иначе причастныхъ къ распределенію земельного фонда.

Изъ этихъ краткихъ свѣдѣній можно усмотрѣть, что цѣною полного развала частновладѣльческаго хозяйства въ Бессарабии, фактическое землепользованіе крестьянъ увеличилось всего на 330.000 дес., ибо еще до войны крестьяне арендовали у частныхъ владѣльцевъ 470.000 дес.

15 Сентября 1923 года
Кишиневъ.

1805

--

20

по образованию должны на румынском языке сдать экзамен при правительственных школах и то классов ниже.

Частные русские средние школы в Кишиневе: одна женская гимназия Баронессы Гейкинг, мужская гимназия Цумахера и Рамера и последние три класса Армянской гимназии, в этих классах преподавание еще идет на русском языке / лишены учебников на русском языке, ибо прежние приходят в негодность, а ввоз новых запрещен; через год три этих учебных заведения должны будут закрыться за отсутствием учебников.

Распределение Земельного фонда в Бессарабии.

Крестьянство составляет не менее 80% нашего населения Бессарабии. По русской статистике 1907 года молдавского населения в Бессарабии было 48%; в действительности его нужно считать не менее 55-58%. Крестьянство в Бессарабии малокультурно, малограмотных и грамотных не более 20%, пассивно и мало подвижно, сидит на земле, неспособно к каким-либо активным проявлениям, легко поддается какому угодно управлению, пассивно доброе, но легко подстрекаемое к разброду, расхищению и грабежу.

С конца ноября 1917 года по началу января 1918 года местные крестьяне сами по себе и под влиянием возвращающихся с фронта солдат, а также специальной пропаганды, как левых партий, так и агентов румынского правительства уничтожили 85% всех помещичьих хозяйств и усадеб, при чем было убито несколько земельных собственников и их управляющих.

До войны крестьяне Бессарабии владели на праве собственности землями: 1/двести восемьдесят четыре тысячи шестьсот тридцать шесть надельных дворов владели 1.864.023 дес., т.е. 48,6% всей земли.

2/288 крестьянских товариществ владели 142.760 дес.

3/97 крестьянских обществ владели 80.652 дес.

4/1971 крестьян на единоличном праве владели 94.678 дес.

Всего крестьяне владели на частном праве на надельном 8,3% всего земельного запаса, таким образом, на праве собственности уже до войны крестьяне владели в Бессарабии 56,9% всей земли.

92

22

свистала де магару, долитори și bolserici chiar în fața publicului — Agentul Galan a fost isbit de tribună în timpul curtei cu jurați și a fost mutat din greșă la Portarii Căminului.

Copie

21

Domnule Președinte

Subsemnatul, copist, Agent de județ și Agent de oraș, cu profund respect avem onoare a vă reclama normatoarele: De la venirea D-lui Baronea în calitate de cap de Portarii, nu am vădit nimic, de oarece ne îndreptăm cu expresii de acele care nici în curtea căminului, soldați nu le aud. Nu este și când noi să ne fim amintit, de Domnia sa, că ne dă afară din serviciu. De oarece să și promită în cancelarie de față cu noi. Când a venit de și-a luat serviciul în primire zicând că țara acum la făcut boeri și el va face ce va vrea cu noi. Acest șef este de omuzie ne mai pomintă; în fața lui tot sunt multe porci și magari (așa zice D-lui). Multă funcționarii după placut său, țara carei să fie arătați de această mutare; după cum pe când era Președintele Tribunalului, a mutat pe Dimitrie în locul Baronea și făcând raport țării că ei se știe sau se consimț; a mutat pe Ștefanovici în Corpul Portarilor pe motivul că, fostul nostru coleg nu era permis săl magărească, după cum fusese cu cei alți.

A mutat pe Galan Mihai, unul din copistii lui care ducea tot greul în greșă având o scrisoare frumoasă. A statuit în mod interesat de la mutat pe Pavelescu Cicerone în locul Ștefanovici țară că acesta se știe de această mutare. A făcut raport de înlocuirea copistului Ștefan Nicolae prin D-lă Lidia Georgescu pe motivul că acesta pleacă în armată (D-lă știe că funcționarii care pleacă în armată au dreptul și, contează în serviciu până la eliberare, primind salariul curant; după cum primește și copistul Coteanu, care face armata și care este protejatul D-lui Baronea. Însă în raportul ce l-a făcut a scris, lipsă și neglijență la serviciu pe care vă rugăm a o constata.

D-lă

Domnului Președinte al Comisiei Parlamentare de Anchetă - Bălți.

1805

2105

A tras de wreche pe copistul Grigorovici pentru ca m-a treacut bine în registru, ceea ce numai la copii de Cami se poate admite. La toți ne spunea că suntem basarabeni bolșevici și mai bine n'eam spumăria decât am face serviciu cu dămul. Ne delega cu diferite servicii prin alte părți cari nu aparțin neamului Corpului de Portari. Nu fine socoteala că noi suntem funcționari ca și D^{le} sa și mîide cum camerieri și profita când e cancelaria plină de lume și ne badjocurește cu cuvinte grele zicând că mi dă pește fereastră. În definitiv este un om cu care nu se poate face serviciu; Acum când a sursut că a venit Comisiunea Parlamentară de Anchetă, a început a se purta mai bine cu noi; însă aceasta - cât va sta comisiunea aci. Cerem cu multă înăstăntă D^{le} Președinte a face scrupuloasele D^{le} cercetări și a ne face dreptatea cuvenită.

Primiți profundul nostru respect:

(S.S.) (S.S.)
N. Iacovic. N. Dimitriu. N. Gluscherici. M. Galan.
Theorghe Tărăța. T. Grăul. Theorghe Bălici.
N. Baranetchi. Vrabie. H. Grigorovici. Cicerone Pavlescu.

Copie

Proces-Verbal

Anul 1920 luna Octombrie în 26 zile.

Înaintea noastră Membri ai Comisiei Parlamentare de Anchetă comisiunea județeană Bălți, prezentându-se înaintea noastră funcționarii Portareilor Trib. Bălți și parte din funcționarii Tribunalului și anume: Nicolae Iacovic, Mihail Galan, Nicolae Baranetchi, H. Grigorovici, H. Papiș, H. Tărăța, T. Grăul, Gluscherici N. Bălici H. Strungaru, Vrabie, Dimitriu care susținându-și reclamația îndreptată în contra refuzului de Portari Baroncea arată modul summiului și tratează și anume:

În toate timpurile sunt beuscăți și batjocuriți cu

22

22

cuvintele de măgari, dolitori și bolșevici chiar în fața publicului - Agentul Galan a fost isbit de tribună în timpul curtei cu puați și a fost mutat din grefă la Portari Lănu consimțământul său.

A fost însărcinat să fie locul D^{nei} Baroncea care este secretară la Revizorat aproape 2 săptămâni cât ea a fost în concediu.

Pe agentul Tărăța nu-i place cum lucrează ei l amemintă că l dă afară.

Agentul Grăul i-a făcut observație de ce parți sapca rusă și l-a fortat să și cumpere pălărie.

Agentului Garghi Strungaru i-a dat două palme.

În trasături generale din toate cele spuse de reclamanti, reiese ca din cauza tratamentului imposibil și teroarei introdusă în serviciu de D^{le} Baroncea, poate duce la consecințe regretabile, mai ales face cu neputință apropierea sufletăscă între elementele Basarabene și cele din regat.

Subsemnații reclamanti, susținem în totul reclamațiunea adusată Comisiei Parlamentare.

(S.S.) (S.S.)

Theorghe Bălici. Mihail Galan. Garghi Strungaru.
Nicolae Gluscherici. N. Baranetchi. T. Vrabie. H. Papiș.
H. Grigorovici. Theorghe Tărăța. Cicerone Pavlescu.
N. Dimitriu. Teodor Grăul. N. Iacovic.

p. Președintele Comis. Parlamentare Bălți

(S.S.) Pelivan.

Membri (S.S.) E. Popovici.

Copie

Martorii indicate de reclamant au arătat următoarele:

1. Stanislav Kamenetski proprietar din orașul Bălți am fost de față când D^{le} Baroncea în fața publicului, a început să insulte funcționarii și a tras de wreche pe Baranetchi și Pavlescu.

Ami de multe ori am avut cum D^{le} Baroncea a

despre îndrumarea...
din camera de Consiliu vecina și întrebă părerea lui; ne având
încredere, invita pe ajutorul de grefier D^{le} Janschi și întrebă

tar la

1 Oriva,

2. Insultat pe subalternii săi funcționari cu cuvinte insultătoare de măgari, dobitoaci, etc.

Suștin și zgomot de asemenea cu căm era la Tribunal și era înșarcinat cu înscrierea firmelor, lui bani atât de la avocați, cât și de la persoanele care se prezentau pentru înscrierea firmelor și nu le elibera certificate, până nu i se da bașgiș. Stanislav Commenschi

2. Martorul Pavel Olase translator la Tribunal, are: că Dⁿⁱ Baroncea când era la Tribunal trimetea funcționarii subalterni să-i aducă lapte din oraș, să-i spele sticlele.

În toate zilele când plecam și dacă dădeau bună seara mi se răspundea „pleacă măgarale”.

Știu că în state figurează unul Mihai Coteanu care face armată și ea leașă.

Băiețel (funcționarul) înșarcinat cu aducerea mâncării stătea lângă el până se mânca și de multe ori îl dădea de perete.

Am auzit de multe ori cum Dⁿⁱ Baroncea spunea că se-i vinovat el dacă statul la făcut boer și la trimis în Basarabia să bată măgarii și boii.

Există funcționarul Trigorovici pe care îl rădea lumea în oraș spunam „Vexi cum fi-a crescut urechile de cât te-ai tras Baroncea?”

După parerea Dⁿⁱ Baroncea de multe ori exprimate, toți basarabeni ar fi bai și măgari.

De mult toți subalternii Dⁿⁱ Baroncea se pregăteau ea de o reclamație Dⁿⁱ Ministru Inuleț dar eu i-am spus prezând că Dⁿⁱ Baroncea își va schimba purtarea. Pavel Olase.

3. Martorul Anton Lucasevici proprietar din Bălți.

În timpul alegerilor în luna Mai, eram față când Dⁿⁱ Baroncea, în fața publicului numeros a tras de ureche pe funcționarul Baranefski, iar pe funcționarul Salam la scuturat de pept reperândul în sala Tribunalului.

Subsemnatul nu trăiam așa fel mîi slugile mele

numitul și tratează și amme:

În toate timpurile sunt bruscați și batjocoriti cu

de la moșier A. D. Lucasevici

23

4. Martorul Ioan Ștefanovici de 35 ani din orașul Bălți, are:

Am făcut serviciu cu Dⁿⁱ Ștefier Baroncea pe când era la Tribunal, și știu că în tot deamna trata funcționarii foarte prost, făcându-i măgari, porci, idiști și bolșevici și aceasta se întâmpla când era mai multă lume.

Am vorbit personal când Baroncea a tras de ureche pe Baranefski și când a scuturat de pept pe Pavlescu, tot în grefă în fața lumii.

Dⁿⁱ Baroncea se purta rău nu numai cu Basarabeni ci și cu funcționarii români din regatul vechi.

(ss) Ioan Ștefanovici

5. Martorul Leib Finkel de 40 ani din orașul Bălți, str. Ștefan cel mare N21.

În neamănate rânduri fiind la Portarei și Tribunal am auzit cum Dⁿⁱ Baroncea batjocorea pe funcționarii subalterni; cu cuvinte mîrdare și urăcioase în fața lumii care se gasea în sală. Cu ocazia unui proces al meu, fiind fața de executare, mi-am dus la Portarei să mi se execute hotărârea prin care mi se recunoștea dreptul la 2 camere și o bucătărie și prezentându-mă Dⁿⁱ Baroncea acesta mi-a spus că cu toate că are fața de executare, Dⁿⁱ mi-a dat în primire și bucătăria. După ce am rimblat încă o lună de zile pe drumuri căci Dⁿⁱ Judecator Șteorghiu a dat ordin să mi se dea bucătăria în primire, mi-am dus la Dⁿⁱ Ștefleanu care, fiind loc de Președinte și spunându-i cum stau lucrurile, Dⁿⁱ a chemat pe Dⁿⁱ Baroncea fiind de fața și Dⁿⁱ Judecator Șteorghiu le a făcut observații că de ce mi se execută hotărârea Tribunalului așa cum este data. La doiă-trei zile după aceasta am fost pus în stăpânirea a 2 odăi și o bucătărie.

Adăug că în procesul de mai sus era ca părat un areu Ștef Bălașchi care a avut apărător pe Dⁿⁱ avocat Carp. Acest Dⁿⁱ Carp mi-a spus în fața mea, a Dⁿⁱ Judecator de

din camera de Consiliu vecina și întrebă părerea lui; ne având încredere, invita pe ajutorul de grefier Dⁿⁱ Janschi și întrebă

tat la

1 Orivel

Tribunal Theorghiu și în fața părintelui meu Berlatschi, că el Carp ține cu mine rambursag pe 1000 lei, că el va câștiga procesul, căci D^l Judecător Theorghiu, va face cum va zice el Carp. Știu că D^l Judecător Theorghiu adese ori, cînteste vin în casa Gh. avocat Carp împreună cu Berlatschi, care este „factorul” (adică adunător de clienți mai ales moldoveni proști de la țară) D^l Carp.

Susțin cele de mai sus și semnez.

(s.s.) Leib Finchel

6. Emil Milgrom, de 35 ani, locuiește în Bălți, str. Gen. Schina N209, tipograf.

Asta primăvară grefierul Tribunalului Baroncea mi-a comandat tipărirea buletinelor de votare pentru alegeri. După poruncă Domniei Sale am luat un etoc de hârtie de pe un dulap din cancelaria Tribunalului. Când am pus aceasta hârtie pe masă, D^l Baroncea m-a lovit de două ori peste mâini strîpșind la mine și ocărîndu-mă în fața publicului ce era atunci în cancelarie, din cauza că am pus hârtia pe masă și nu jos.

După ce am terminat lucrarea tipografică, am prezentat D^l Baroncea factura de 200 lei. D^l Baroncea mi-a plătit o sută de lei, iar restul până astăzi încă nu mi l-a plătit (ss) Emil Milgrom.

Copie

Declarațiune.

Subsemnatul Cristea A. Baroncea, cap de portări Tribunalului Bălți.

Următor sfaturilor ce mi s-au dat de Domnia Deputat Ion Pelivan și D^l Senator Estimie Popovici, Membrii ai Subcomisiunii de Ancheta Parlamentară declar că mă voi purta cu funcționarii ce au reclamat în contra mea, în chipul cel mai prielnic, fără a le mai aduce nici o nemulțumire și fără a le (mai aduce) pricinii pre- sau următoare, necăutând a mă răzbuna în contra lor, sau a le face rapoarte de îndepărtare din serviciu sau orice altfel de pedepse, după cum nici nu voi conta a-i

numarul 11 Urteaza și amine!

În toate timpurile sunt bruscați și batjocoriti, cu

urmări pentru faptul că am fost reclamat.

Mă voi purta așa fel că nimeni să nu aibă ocazia să se mai plîngă de ce va în contra mea.

Pentru care semnez (ss) C. Baroncea.

Bălți 11 Noiembrie 1920.

Copie

Declarație.

Subsemnatii mai jos semnați declarăm prin prezenta, față de declarația făcută de D^l Baroncea că renunțăm la reclamația făcută în potruia D^lale, întru cât D^l se obligă că în viitor se va purta cu noi în termen colegial și că nu vom mai avea în potruia D^lale de reclamat nimic.

(s.s.) (s.s.)

N. V. Baranetschi. Theorghie Bălici. Al. Papij.
N. Ghuzchevici. T. Grău. M. Galan. Hr. Trigorovici.
S. Strungaru. Vrabie. N. Dimitriu. Cicerone Pavelescu.
N. Teacine.

Copie

Subsemnatii avem onoare a aduce la cunoștința Comisiei Parlamentare că eri 9 Noiembrie a.c. D^l Baroncea reclamat de noi, cu amenințări de dispoziție în caz contrar ne a silit de am dat declarație precum că renunțăm la reclamația făcută și că am fost sfătuiți de druzmanii D^lale.

Aducându-vă aceasta la cunoștință avem onoare a vă rugăm binevoiti a considera nulă declarația ce va prezenta D^l Baroncea despre renunțul nostru la declarație, binevoind a cunoaște că noi în totul susținem cele reclamate contra D^lale și iarăz vă rugăm a interveni locului în drept spre a dispune cele legale. (ss) Hr. Trigorovici. (ss) Al. Papij.

P. Conforuitate

[Signature]

după urmasii lui; ne având din camera de consiliu vecina și intrarea parerea lui; ne având încredere, invitat pe ajutorul de grefier D^l Janschi și intrarea

mandat de are intra motiv cu

ntre Ag-

pel din intrat in pana in pre- tul unde fac

oia intren-

sa primea- din comuna nevoit sa lunge judeca il Pragadin- rebuie sa se ia din

n, air mai de o nu este afacerea

anicoava bor asupra al nusia cea timo agi pa

e se plange tat la

Oriva

23 2400

Trin
el 6
puor
el 6
vin
este
veni

6. Sm
N2

comu
pă
pe
acea
ori
put
fius

ximl
plă
la

lubi

Tom
mii
cu
pă
(ma
in
sau

numitul si uraleaza si anume:

In toate timpurile sunt bruscate si batjocorite cu

33

45

22

36

25

35

mandat de
are intra
motiv cu
ntra Ad-
)-

pol din
otrat in
pană in pra
tul unde fac
oia intrea-
-
sa primea-
din comuna
nevoit sa
lunga judeca
li Președin-
rebuie sa se
ia din

u, air
mai de o
nu este
afacerea

anicoava
tor asuora
al numia
rea timo
agă pe

se plange
tat la
Oriva

Trec deja doi ani de la introducerea justiției române în Basarabia, și noi basarabenii constatăm multe fapte nenormale, necorespunzătoare, și chiar ilegale, care au loc în Palatul Justiției din Chișinău și care înjosesc prestigiul Tribunalului.

Primul Președinte al Tribunalului D-l Davidescu nu se comportă corect cu magistrații basarabeni și cei din Regat, nu supraveghează instituțiile pendinte de Tribunal ca grafe, portierii, notarii publici și avocații.

De altă parte oamenii, care au suferit din cauza abuzurilor de la Tribunal, fiind în genere terorizați din timpul Jandarmeriei nu reclamă faptele Președintelui Tribunalului și se adresează magistraților basarabeni.

Toate faptele acestea și cele mai jos menționate dovedesc că în capul Tribunalului trebuie să stea un magistrat basarabean.

1. PARTE NENORMALĂ ȘI NECORECTE

1) În primele luni după introducerea Justiției române D-l Judecător de gedință T. Iuculeț, venind într-o zi la serviciu mai târziu cu vreo 10-15 minute a salutat pe Președinte și a întins mâna; D-l Davidescu n'a răspuns la salut, i-a făcut o observație despre intarziere și nici nu i-a dat mâna. Judecătorul Botea s'a întâmplat de față.

2) Judecător de gedință Botea, venind într-o zi la serviciu întârziat Președintelui și fiind încă în sală înconjurat de vreo 6-8 țărani cu cereri, a intrat în camera de Consiliu și a început a primi cererile; s'a deschis ușa din cabinetul Președintelui și D-l Davidescu, ne salutând pe judecători a strigat cu o voce ridicată în fața publicului: „trebuie să te înțelești în condiție D-le Botea”, și apoi să începi lucrul; nu vrei să știi de lege!

3) La început D-l Davidescu avea obiceiul să discute împreună cu avocatul, care prezenta vreo acțiune civilă după legea română, despre îndrumarea acestei cereri invita și pe judecător Botea din camera de Consiliu vecină și întreabă părerea lui; ne având încredere, invita pe ajutorul de grefier D-l Janschi și întreabă

For
mi.
cu
pär
(ma
in
fan

6) La "Adunările Generale" a magistratilor dupa legea rusa unde se discutau chestii importante mai mic odata dispozitivul luat de gindire nu s'a pus la vot, nu s'a inserat in jurnalul de sedinta si nu s'a publicat in ziarul de magistratii proprii, de exemplu, la adunarea,

1. Drive,

23 2408

el
el
el
el
este
nem

6. In
N.

com
pă
pe
ace
ori
fau
fau

xim
plo
la

lut

Ton
mi
cu
pă
(ma
in
sau

33

24

- 3 -

22

27

36

35

când s'a discutat chestia despre averea testată avocaților, care
urma să se prodca lor, parerile s'au despartit; atunci D-l Davidescu
a zis: trebuie de făcut așa și așa..... dacă nu vă uniți eu
singur rezolv chestia aceasta pe baza regulamentului român; la altă
ședință; relativ la "asociația magistrelor" propusă de "magistrații
bucovineni" când s'au spus diferite pareri, D-l Davidescu a citit o
notație că nu trebuie să se organizeze judecătorii și a găsit de
cuviință să se comunice părerea sa, care nu s'a pus la vot și nici
nu s'a semnat de nimănui; relativ la cercetarea unei reclamațiuni
contra D-lui Prim Potar Epure, D-l Davidescu a spus: se delegăm pe
D-l Botea și Grimoischi ca să facă o anchetă particulară; când
D-l Botea a răspuns, că după lege se cere o "cercetare" dar nu o
anchetă particulară, atunci D-l Davidescu a spus: D-ți nici odată nu
primești delegații, să delegăm pe D-l D. Bruguș și Grimoischi; nu s'a
citit reclamațiunea, nu s'a determinat ce cercetare să se facă și
nu s'a înscris dispozițional în jurnalul de ședință, semnăturile
n'au stărnit după vreo două săptămâni.

(Dăsurile de corespondență N. 11/920 și altele).-

7) D-l Botea a rugat pe D-l Prim Președinte să se împărțască
mai cu dreptate serviciile suplimentare cu plată deosebită, fiindcă
atunci când unii primesc mai două lefe lunar, alții n'au de cât
leafa simplă; a arătat că D-l Chiriac, judecător de ședință viue la
Tribunal cu pantaloni rupți și ne face de rușine, și poate că urma-
re a fost însemnat în Comisia de Control la "Casa Noastră" și basar-
abeanul, Domnul Chiriac.

În realitate D-l Davidescu afară de leafă primește diurnă
de la Comisia juridică, și alte diurnă ca membru în Consiliu la
Casa Noastră;

Președintele S. 11 D-l Panaitescu în Comisia de Control pri-
mește diurnă lunară de 1600 lei; Judecătorii de ședință D-l Smic-
rescu primește diurnă de la Comisia juridică; D-l Avramescu primește
diurnă în Comisia contra speculanților. - Basarabeanii D-l Ioculei
numai leafă de serviciu; D-l Botea leafa de serviciu, fiind delegat
cu înregistrarea societăților și cu executarea polițelor în mod
sililit fără plată.

Suma de parere ca serviciile suplimentare cu plată, delega-
țiile cu diurnă, în limitele orăului nu sunt legale, iar dacă există,

mandat de
are intra
motiv ca
ntre Ad-
) -

pru din
ntrat în
pană în pre-
tul unde fac
cia între-

se primea-
din comuna
nevoit să
lângă judec
și Președin-
tebuie să se
ia din

n, air
mai de o
nu este
afacerea

andicova
tor asupra
si numia
rea timp
gă pe

se plange
tat la

Oriva

23 2408

Tr
el
puc
el,
vin
este
nem

6, Sm
N2

com
pă
pe
ace
ori
pau
frie

xin
plo
la

lut

Ton
mi
cu
pau
(ma
in
sau

33

28

4

22

28

36

35

trebuie să fie împărțită cu dreptate, pe deodată și nu în tai-
na .-

8) La sosirea Familiei Regale în Chișinău șefii diferitelor
instituții au procurat de îndată bilete pentru funcționarii
săi ca să poată asista la gară, la defilarea armatei, iar D-l
Davidescu nu s'a gândit la magistrați sau n'a vrut să procure bi-
lete temându-se de vre-o întâmplare, așa că pe atunci când și
funcționarii inferiori de pe la diferite instituții au asistat cu
bilete aproape de Familia Regală și au luat parte și la masa Rega-
lă, magistrații basarabești, buni naționaliști, domnul Ionescu,
Botea Chiriac, Spura, - suplianțul Bugila și a jii umblau pe stre-
dă, căutând să vadă ceva peste umerile publicului ;

Domnul Botea arătat personal pe Domnul Davidescu despre bile-
te și i-a răspuns că să se duca la ministrul Basarabiei sau la
Prefect .-

9) În ograda Tribunalului se găsește pe ascuns în sarai un au-
tomobil, creșterea ca cu gura D-lui Davidescu; aici este automo-
bilul? și ce destinație are ? Intendantul Tribunalului D-l Ionescu
nu știe; se vorbește că cu automobilul acesta se fac primblări
în împrejurimile orașului și pe la mănăstirea sursoare de către au-
toritățile judecătorești împreună cu familiile sale ; tot la dis-
poziția acestor persoane mai mult particulare se găsesc și 3 sau
6 cai cu 3 trasuri - cai sunt la închisoarea centrală, în pre-
zent la automobil șinele sunt stricte .-

Infirmații mai asămurite pot să se culegă la o coroste-
re de la procurorul Drugan, intendantul sajin, dela gofior și de
la vizitiu .-

10) Impresia mergei bătrânului Ciocanu de vrea-o 80 ani, Con-
siliu la Curtea de Apoi basarabean, când medicul a declarat că
viața lui deja se stinge, D-l Davidescu a plecat la București ca
se-și asigure înălțarea în locul Consilierului basarabean, în pot-
riva decret-lege, care este încă în vigoare și prin care locul
acesta este rezervat pentru basarabești; s'a întors în țară și pri-
ma de felicitări; amicul Domnului Davidescu Consilierul Nedel-
covici la care Domnul Botea se plânge că faptul acesta este ne-
corect și ilegal, și fără dreptate; a răspuns, că deja e tardiv .-

Totuși în urma unor intervenții a fost înaintat un magistrat
basarabean .-

mandat de
are intra
motiv ca

ntra Ad-
)-

pe din
ntrat in
pană in pre-
ful unde fac
cia intrea-
-

să primeas-
din comuna
nevoit să
lângă judeca
li Președin-
tebuie să se
da din

n, air
mai de o
nu este
afacerea

canicova
tor asupra
si nuda
cea timo
aga pe

se plange
tat la

Oriva

23 1408

Se
el
pre
el,
vin
este
nem

6, Sm
N2

com.
pă
pe
ace
ori
fau
frie

xin
plo.
la

lut

Tor
mi
cu
pă
(ma
in
sau

33

28

-6-

32

29

36

35

11) In gr fa locurile basarabencilor sa ocupa mai mult cu ro-
mani din Regat desi sunt multe careri de la basarabeni; fa tul sa
va constata de ajutorul greffierului Găincaș copista Ivanova și alții.

Judecatorul Botea de multe ori a rugat pe D-l Davidescu sa
primescă ca copista pe niște basarabence cu bună practica de a la
alte institutii. D-l Davidescu a răspuns ca in principii partea fe-
felasă nu mai primește in greș, iar cand pe ziua de 1 septem-
brie 1920 a demisionat copistul Zaharia basarabean, la cabinutul de
instrucție IV și a fost propus de catre judecator Rogiu de la acest
cabinet cu foarte bune recomandări, practicașul Bantaș basarabean,
care are 8 clase de liceu și a lucrat fara plata vre-o 3-4 luni la
D-l Rozin, D-l Davidescu n'a propus pe basarabeanul bina voit de ju-
decatorul de instrucție, și n'a propus pe un barba dintra alii ba-
sarabeni, cari daduse careri, ci a recomandat ca copista pe o doamna
din Regat a carei carera nici nu era la Tribunal, și care și este
insemnata .-

Faptul acesta a produs foarte mari nemulțumiri între basarabeni.

12) Tot așa un fapt s'a petrecut și la judecatorul de instrucție
D. Teodorescu.

II. PARTE JUDICIALA .-

1) D-na Felaghia Morozova strada Negustorilor No.37 a declarat,
ca D-na Paraschiva Botezat, sora directoarei școlii Episcopale de fe-
te D-nei Alistari, i-a propus sa facă cunoștință cu D-l Davidescu
la D-na Alistari, spunându-i ca cu o mulțumită bănească de vre-o
5-6 mite de lei poate să aranjeze in folosul sau afacerea dela Tribu-
nal despre o avere evaluată la un milion de lei .-

Tot D-na Botezat a vandut D-nei Morozova niște sepe, aliberat
dela Spitalul Costingeni, pe cand D-na Alistari era medica la acest
spital .-

2) In luna August a.c. preotul Mihail Fripul din comuna Puhoi,
Județul Orhei a intrebat in secret pe D-l Botea, cum se poate cum-
para padure astazi; cand vanzările aceste sunt oprite, rin inter-
mediul Tribunalului și chiar a D-lui Davidescu, și a declarat ca
această vanzare s'a facut in satul Novaci. Județul Orhei unde boierul
Garbu a vandut la oameni padure, și actele s'a făcut la Tribunal.

3) In dosarul No.3298/920 secția II se gasește apelul de fond,
primit de judecatorul Chiriac cu termen de judecata :
./.

mandat de
are intra
motiv ca

nira Ag-
)-

pol din
ntrat in

pană in pre-
ful unde fac
opia intrea-

sa primeas-
din comuna
nevoit sa
lungă judeca
il pregadina-
trebuie sa se

ia din
n, air
mai de o
nu este
afacerea

andcova
tor asupra
si numia
tea timo
aga pe

se blange
tat la

Oriva

23

1478

Tr
el
pre
el
vin
este
nem

6, Sm
N2

com.
pă
pe
acc.
ori
fau
fau

xim
plo.
l-a

luti

Tor
mi
cu
pă
(ma
in
sau

33

-9-

33

36

30

-6-

30

35

D-l Davidescu a suspendat executarea hotărârii printr-o rezoluție, fără dată, nefiind la dosar nici o cerere despre aceasta, după cum cere legea rusă; ca urmare, supranotul a pierdut termenul de 7 zile pentru plângerea particulară .-

mandat de
are intra
motiv ca

4) Fiind delegat cu conducerea biroului de înregistrare a Societăților, D-l Botea a raportat D-lui Davidescu, în luna Ianuarie 1920, că Secretarul Smiorescu a cheltuit 700 lei din banii de urgență la Tribunal pentru publicarea actelor de înregistrare, D-l Davidescu a spus că asta e treaba greșierului, că a luat măsuri .-

nira Ag-
)-

Nuște ce măsuri s'a luat . D-l Smiorescu a înapoiat banii peste vro-o 4-5 luni, a primit concediu de 2 luni, și pe urma a trecut în serviciu la Inspectoratul Sanitar din Chișinău.

pe din
otrat în
pană în pre-
ful unde fac
știa întrea-

III.- La Grefa Tribunalului și a Judecătorilor din Chișinău .-

1) D-l Botea a raportat de vro-o dată că D-lui Davidescu că în grefa și la portărei se face ceva de mai pomedit, și în totdeauna primea răspuns, că greșierul și capul de portărei sunt șefi, că ei supraveghează pe funcționari și nimani chiar, nici magistrații n'au voie să se amestece în grefa; D-l Davidescu a mai adăugat că dacă funcționarii vor fi opriți să aia plată de la public, atunci Tribunalul rămâne fără funcționari .-

se primea-
din comuna
nevoit să
lungă judeca
li Președin-
tebuie să se
ia din

Aceasta nu este adevărat; funcționarii distinși se pot găsi și pentru grefa.

n, air
mai de o
nu este
afacerea

1) În realitate funcționarii fac lucrări particulare în grefa scriu petiții se targuesc cu oameni particulari cari intră în cancelaria, și ia plată deschiș .-

2) Au ajuns la acia că secretarul Smiorescu făcea pe greșierul Tribunalului, iar translatorul Vdovenco, un om solid și gros, făcea pe Președintele, și cerea 600 lei la niște țărani din județ, imputea niște să înregistreze statutul cooperativelor . Cazul a fost declarat de greșierul de la centrala uniunii a cooperativelor D-l Girochik .-

anicoava
tor asuara
al nuda
rea timp
agă pe

3) Ion Cuzma livier din Cior și județul Chișinău a plătit pentru informațiuni odată 25 lei și alta dată 15 lei arhivarului S o-lla 11-a D-l Petrescu, care în public la căutat și a zis "că ce da e puțin" .-

se plange
tat la

Tot el a plătit ajutorul de greșier Cristea 60 lei pentru

Orivei

23 1410

Tr
el
pus
el
vin
este
ven

6, Sm
N2

com
pă
pe
acei
ori
fau
fau

xim
plo.
la

lut

For
mi
cu
pau
(ma
in
sau

33

-9-

34

-7-

Informațiuni .-

4) D-l Filonov, contabil dela casa oparhiale, a platit 60 lei la doi funcționari pentru niște informațiuni la judecătoria ocolului 1 în Chișinău; funcționarii au cerut să platească.

5) Greșierul de la judecătoria Ocolului 1 orașului Chișinău a achitat de la sine pe un inculpat, făcând hotărârea motivată, pe care judecătorul a înscălit-o, nu luând seama că în gedință și în minuta scrisă de judecător au fost condamnați doi inculpați să sufere câte 15 zile fie care .-

Dosarul Tribunalului Secția I-a No. 1213/920

6) D-na Jucova strada Alexandrovscaia colț cu Mihailovscaia a declarat:

Greșierul Dimitriu a venit la dânsa acasă și a cerut 5000 lei pentru a-i aranja o afacere la Tribunal .-

IV.-

LA PORTARE .-

1) Ioan Ouzma Ivlev din Comuna Ciorești județul Chișinău a declarat, că în luna Iunie 1920 portărelel Cronici care a fost delegat de la Tribunal cu inventarierea unei avari în comuna Ciorești, la poartă acasă unde Macronici ține restaurant și ia cerut 1000 lei pentru inventariere fără de transport. S'au targuit și i-a dat 600 lei pentru transport de la gara Bucovăi a platit 120 lei.

2) În luna August 1920 tot Ivlev a platit portărelel Macronici pentru inventarierea unei avari, afara de transport, 500 lei în oraș dăvînd portărelel să plece fără plată acasă, și în comuna Ciorești a mai cerut încă 100 lei, care a și fost lui dată în prezența sateanului Eudhian Ivlev .-

3) Când acasă la portărelel Macronici, în restaurant, se faceau targușile sus menționate, a luat parte la targușii și soția lui Macronici, care a spus că 1000 lei nu este scump, adăugând că portărelel Romanovici pentru o inventariere tot în Ciorești la Tihon Chirilov a luat 1500 lei .-

4) Tot Ivan Ivlev a declarat că a vrut să platească în Tribunal taxa pentru înmănuarea a două citații, portărelel i-au trimis acasă la agentul portărelel Ivan Iascari, care i-a cerut afara de trei ori, câte o 100 lei pentru fie care citație; s'a targuit și a platit 200 ruble pentru 4 citații în prezența fratelui său Gheorghe Ivlev .-

33

36

31

35

mandat de
are intra
motiv ca

ntre Ag-
). -

pal din
ntat in

pană in pre
ful unde fac

cia intrea-
.-

să priveas-
din comuna

nevoit să
lungă judeca

il Propadin-
tebuie să se

ia din

n, air
mai de o

nu este
afacerea

il
la

si numia
sa timp

aga pe
le

de se plange
tai la

Oriva

23

1408

el
el
el
el
este
veni

6. Sm
N2

com
pă
pe
acei
ori
fou
frit

xim
plo.
la

lubi

Ton
mi
cu
păr
(ma
in
sau

33

-9-

33

36

32

-8-

32

35

V.-

la notarii publici.-

1) După introducerea Justiției române a fost însemnat ca primul notar la Tribunal D-l Nicolae Epure; peste vreme câte-va vreme s'a propus de D-l Dividescu și s'a însemnat ca notar public în Ohitești un frate al primarului notar D-l Boris Epure.-

Faptul acesta a stârnit o mare nemulțumire și neînțelegere între notari. Lemuriri pot să deie D-nii notari Grosu, Botexat și alții.-

2) D-l Dividescu în mod poate neconștient, neavând nici o practică în afacerile notariale, după legea rusă, n'a ordonat și n'a supravegheat ca registrele notariale la toți notarii publici de pe anul trecut să fie imediat încheiate la sfârșitul anului pe ziua de 31 Decembrie 1919.-

Faptul acesta a produs importate abuzuri; se vorbește că după introducerea Decretului-Jegh silvic din Martie 1920 niste comandanți de lemne propuneau notarilor 100.000 lei pentru a capăta contracte de exploatarea pădurilor, cu data de 31 Decembrie 1919 și acele contracte au fost eliberate.-

Cercetarea registrilor va dovedi faptul acesta și va descoperi și alte fapte. Registrele, imi pare, nu sunt încheiate până în prezent.-

3) Au obținut examenul satisfăcător de notar public mai toți greșierii, ajutorii și traducătorii basarabeni și ei din regat în vara anului curent în număr de vreo 12 persoane, ceea ce dovedește că la examen nu s'au cerut științele juridice cerute din codul civil rus.-

În comisia de examen a intrat ajutorul greșierului Blujanschi care provizoriu a fost delegat să întocmească pe primul notar, ceea ce nu este legal.-

4) Notarii publici nu fiind bine pregătiți și neavând destulă supravaghere din partea președintelui a Tribunalului în mod poate neconștient fac multe ilegalități și pentru actele notariale iau de la public o plată fantastică, nu ținând seama de taxa legală, și de plată obligată de înainte care ar putea fi numai mărită de vremea câte-va ori în timpurile de astăzi.-

VI.

Despre avocați.-

mandat de
care intra
motiv ca
ntre Ag-
)-

pe din
strat in
până în pre
tul unde fac
șia între-

sa primea-
din comuna
nevoit să
lunga judeca
il Președin-
tebuie să se
dia din

n, air
mai de o
nu este
afacerea

banicova
lor asupra
si duria
cea timp
ga pe
ne plange
tat la

Oriva

23 2408

Tru
el
pro
el
ria
este
veni

6, Sm.
N2

com
pă
pe
acei
ori
fou
frit

xim
plo.
la

lubi

Tor
mi
ou
pă
(ma
in
sau

33

-9-

33

36

35

mulți din avocații din Chișinău se poartă foarte necoresct cu clienții. D-l Botea spus . D-l Davidescu de vre-o cateva ori desira aceasta și a trimis la dansul și oamenii, cari se plangeau și răspunsul era tot acela : „eu nu mă amestec in afacerile avocaților; este decanul biroului domnul Bolintineanu.” Credem că parerea D-lui Davidescu este greșită și nelegală; Primul Președinte al Tribunalului trebuie să apere prestigiul Tribunalului și să supravegheze și pe funcționari și pe notari și pe avocați.-

Aducam vre-o cateva fapte. Intr-o zi numai, in ziua de 31 August s.c. s'a plasat D-l Botea ,

- 1) Ioan Guza Ivlav din Giorești că avocatul Novila a luat de la dansul in prezenta sateanului Veile Chiriciav 840 lei și n'a făcut nimic .-
- 2) Domnul Apocov strada Gujuharscaia No.13 ca avocatul oprea a luat in luna Februarie 300 lei și aici nu s'a aratat la Judecata .-
- 3) D-l Filbov contabilul de la casa eparhiale, ca avocatul Copceac a luat 300 lei și n'a făcut nimic .-
- 4) D-na Jucova strada Alexandrovscala colț Mihailov, arata ca avocatul Branza a luat 400 lei pentru apune un sechestrul asigurător pe timp de 2 luni n'a făcut nimic ca tot avocatul Branză înainte a mai luat 400 lei și niște documente și a plecat pe vară la București; nefacind nimic și neintercand documentele .-
- 5) Tot D-na Jucova a declarat ca avocatul Gilvestru a luat intr'un proces cate 4000 lei de la amandoua părți .-
- 6) D-l Podnăvici strada Alăxandrescu colț Mihailovca a arata că avocatul Zamfirescu a primit de la un țaran 100 lei pentru a întări u testament, pe când testatorul era încă in viață .-
- 7) Tot Podnăvici ca avocatul Dragomirescu a primit 500 lei și in loc de apararea clientului la Tribunal in procesul penal, ia înaintat lui in original cercetarea agentului financiar .-
- 8) Judecătorul Ocolul I Domnul Grădinaru ca avocatul Cobolac, fiind in proces civil din partea paratului a declarat in ședință că n'are nimic ca să fie admisă cererea reclamantului ; i-a făcut impresia că lucrează pentru amandoua părți .-

./.

Minister pe nedrept .-

5) J Judecătorul Botea a primit in mod necoresct de la D-l Grivei

mandat de
care intra
motiv ca
ntre AG-
) .-

pel din
nturat in
pasă in pra
tiul unde fac
cia intrea-
.-

să primeas-
a din comuna
st nevoit să
plange Judeca
nui Președin-
trebuie să se
ria din

ran, air
i, mai de o
ca nu este
(afacerea

oleaniceva
rător asupra
aral purta
rerea timp
roagă pe

ci se plange
portat la

./.

După principiile legilor ruse, diurna se dă funcționarilor caud ele se delegă în afara de oraș socotind că ei cheltuește cu transportul și cu alt domiciliu în locul unde este delegat.-

Astăzi nimeni nu poate înțelege sensul diurnei.-

1) Există Comisiunea Centrală de judecată a Casei Noastre, compusă din magistrați și funcționari din a Curtea de Apel, lucrează în palatul de Justiție, primesc diurna lunară socotind luna cu 26 zile, deși Comisiunea aceasta n'a lucrat nimic timp de 3-4 luni. După mandatul Casei Noastre No.410 diurna președintelui este de lei 1800.-

2) Comisiunea de control la Casa Noastră compusă din magistrați și șefii greșilor de la Tribunalul Chișinău; lucrează la Casa Noastră; primesc diurna lunar, socotind luna cu 10 zile de și Comisiunea nu lucrează nici odată în corpore; vine după amenază câte doi, trei membri și lucrează 2-3 cazuri; primesc; președintele lei 2400, patru membri câte lei 1800; și șefii greșilor 1500 lei.-

Au lucrat vre-o 3-4 luni și se crede că vor lucra încă mult.-

3) Există Comisiunea Juridică compusă din magistrați, lucrează în palatul Justiției, primesc diurna; președintele lunar, iar membrii comisiunii numai pe zilele de lucru.-

4) Comisiunea de speculă lucrează sub președinția magistratului, în Tribunal, primesc diurna pe zilele de lucru, și voind să fie mai multe zile de lucru se înșură câte 3-4 procese pe zi, atunci când fără diurna s'ar fi înșurat câte 20-30 de procese pe zi.-

5) D-l Davidescu fiind Prim Președinte la Tribunal, intră ca membru în Consiliu Casei Noastre cu diurna; D-l Climescu Consilier de la Curtea de Apel, este președinte la comisiunea pentru stabilirea pensilor cu diurna; nu știm lunar sau pe zile de lucru; este și Director la societatea Invalizilor cu leașa lunară.-

6) sunt și abuzurile la grefa Secției II Curtea de Apel este trezută ca funcționară Maria Cocot, care în timp de 2 ani n'a fost în cancelarie mai mult de 10-15 zile; leașa o primește pe deplin lunar; în condică o trace ca prezintă actul și arhivarul Cocot.-

Faptul se face constata de grefa.-

./.

Minister pe nedrept.-

5) J. Judecătorul Botea a primit în mod necoresct de la D-l Oriva

./.

mandat de care intră motiv ca

ntre Ad-) .-

apel din

intrat în r până în președintele unde fac oia întrea-

t să primeas-

a din comuna

st nevoit să plângă judeca mul Președin-

trebuia să se oria din

rad, air

i, mai de o

ca nu este

(afacerea

olcanicova

crător asupra

arel numia

crerea timp

roagă pe

.-

ci se plange

portat la

23
el
pu
el
ria
este
ven

6, In
N:

com
pă
pe
ace
ori
fon
fous

xim
pă
la

lu

To
m
cu
pă
(m
in
sa

35

-11-

35

7) Administratorul financiar n'a vrut sa platească un mandat de 5.200 lei D-lui Balineanu, greșier la Curtea de Apel, care intra și in comisa centrala de judecată a "Casei Noastre" pe motiv ca poartă două funcțiuni de Stat.-

D-l Balineanu a intentat in Tribunal o acțiune contra Administrației Financiare (dosarul No.1816/1920 Secția I) .-

VIII.-

Inspectorii judecătorești.-

Inspectorii judecătorești de pe lângă Curtea de Apel din Chișinău D-ii Origași și Hadjiesca Mirighe de și au intrat in funcțiune dela introducerea justiției in Basarabia, dar până in prezent, timp deja 2 ani, încă nu s'au instalat pe teritoriul unde fac serviciu, stau cu domiciliu in rașatul vechi, fac inspeția întrecută, și nu studiază mai pe larg demersul judecătorilor .-

Ca exemplu: 1) Judecatorul din Nisporeni n'a vrut să primească in luna luna 1920 o acțiune penală dela V. Zaghirna din comuna Iurbeni contra D-nei Maria Solcanicova, așa ca el a fost nevoit să vie la Chișinău, facand vreo 70 kilometri, și sa se plângă judecatorului Botea, și numai după ce a pus o rezoluție, primul președinte D-l Davidescu, acțiunea a fost primită ; rezoluția trebuia să se gasească și astăzi se plângerea la dosarul din judecătoria din Nisporeni.-

2) Tot in procesul acesta , reclamantul fiind un țărăn, alr D-ne Solcanicova o curcană văduva, se dau termene lungi, mai de o lună jumătate așa că timp de 5 luni afacerea simpla încă nu este rezolvată; pentru alții se dau termene 2-3 săptămâni, (afacerea este urgentă).-

3) Intr'un proces top a lui Zaghirnai contra D-nei Solcanicova se găsește cererea despre aplicarea sechestrului asigurator asupra unor petre de moasa de vant, care au fost date de portărel numai in pastrarea D-nei Solcanicova, iar ea le-a vandut; cererea timp de vreo 2 luni încă nu este rezolvată deși Zaghirnai roagă pe d-l judecător din Nisporeni mai in fie care săptămână .-

4) Judecatorul ocolului IV din Chișinău, D-l Poșovici se plânge că D-l Inspector Orivaș ia făcut observație și l-a raportat la Minister pe nedrept .-

5) Judecatorul Botea a primit in mod necoresct de la D-l Orivaș

23
356
de trei ori observată, că este rusificat .-

Pe atunci când sentimentele naționale a D-lui Botea erau bine cunoscute .-

Proces Verbal.

Subsemnații membrii sub comisiune de anchetă parlamentară din județul Orhei- Basarabia compusă din domnii Const. Siraev senator, Părintele Sava Popovici și Gh. Lașcu deputați, lucrând sub președinția Părintelui Sava Popovici, luând în cercetare reclamațiunea făcută de domnul Haralambie Gurie, astăzi 24 Octombrie 1920, constatăm următoarele:

D-l. Haralamb Gurie, supas grec, de origină albaneză, este stabilit în județul Orhei încă de acum 10 ani și s-a ocupat cu profesiunea de restaurator și cofetărie.

În tot timpul a avut o purtare bună atât sub Ruși, cât și sub Români.

Din cercetările ce am făcut atât printre cetățeni cât și printre funcționarii polițienesci se constată că în contra lui Haralambie Gurie s-a pornit o ură nepotestificată atât de către comidarul Pantazopol, cât și de către Magistrații Tribunalului Orhei în frunte cu Parchetul local.

Din actele aflate la dosar se constată că prima condamnare pe care o suferă Haralamb Gurie este că a cumpărat din Com. Ciocălteni care este în apropiere de orașul Orhei, o cantitate oarecare de ouă necesare meseriei sale de restaurator.

Cu această ocazie D-l. Judecător de Ocolul Ciocălteni-Popescu îl arestează și îi încheie și proces verbal de contravenție ca acapărător.

Ori din nici un act nu se constată că Haralamb Gurie făcea și comerț de ouă, ci din contra el făcea aceeași cumpărături pentru a îndești nevoile restaurantului său și a putea da consumațiunile mai ieftine.

3608

Nu se justifică cu nimic deci ura pornită de D-l. Judec. Popescu, care, în urmă face să se nască ură și din partea Magistraților de la Tribunal contra lui Haralamb Gurie.

Cu această ocazie i s-a dat o condamnare de 2000 lei amendă.

2) În aceeași zi Tribunalul de Orhei îl judecă pe Har. Gurie pentru că a vândut o prăjitură cu 2 lei în loc de 1.50, de și justificase că materialul din care făcea aceste prăjituri costa mai mult, după ce comisiunea de judecată a negustorilor îl achitase, totuși pe baza procesului verbal dresat de D-l. Procuror Ion Hozoc, îl condamnă la o nouă amendă de 3000 lei.

3) A treia condamnare vine imediat după câte va zile, și este dat pe baza unui proces verbal dresat de astă dată de D-l. Procuror al Tribunalului Orhei Ion Hozoc, care ducându-se în ziua de 30 Noiembrie 1919 în cofetăria lui Har, Gurie la ora 8 dimineață ca să bea o cafea cu lapte, a găsit că este prea scumpă cu trei lei și pentru că nu avea nimic de zis în privința prețului, iau dresat proces verbal că nu are prețurile afișate la față și de aici o nouă condamnare la 5000 lei.

4) Era învederat că se urmărea distrugerea și ca om și ca negustor a lui Haralamb Gurie de către Parchetul de Orhei la care cu regret trebuie să constatăm că s'au unit și Magistrații Tribunalului Orhei, producând cu aceasta o penibilă impresie în întreaga populație din Orașul Orhei.

În adevăr din actele de la dosar se constată că la 10 Mai 1920 sub comisarul Tulică din Orhei mergând să cerceteze faptul dacă este adevărat că Haralamb Gurie vinde Halba de bere cu 4 lei în loc de 3 lei, constată din contră că din relațiile căpătate, Gurie vinde cu 3 lei, așa cum era prevăzut în tabela prețurilor fixate.

Pe baza acestui proces verbal, Haralamb Gurie este achitat până Deciziunea Nr. 608 din 27 August 1920 de către Comisiunea de Judecată a negustorilor apeculanți din Orhei.

În contra acestei deciziuni D-l. Procuror face apel și

spre mirarea tuturor este condamnat la 3000 lei amendă, 6 luni și o zi închisoare și închiderea localului.

În toată această afacere nu se vede decât ură din partea Magistraților, cari fără nici un motiv luând de bune niște declarațiuni scrise, în special a Comisarului Pantazopol, fără să-i asculte și sub prestare de jurământ, de și acel care făcea acea declarație - Comisarul Pantazopol - era un om de o reputație cu totul rea și un funcționar necinstit.

Pentru toate aceste motive, Comisiunea parlamentară în unanimitate, hotărăște în primul rând a interveni către D-l. Ministru de justiție ca să ceară Grațierea Comerciului Har. Gurie: iar în cea ce privește purtarea D-ilor. Magistrați să avizeze Ministerul la măsurile care va crede, spre a nu se mai repeta asemenea cazuri.

Președintele. *Piot Lascu*

Membrii. *Dr. G. Babuș*
C. Iureanu

Subcomisiunii de ancheta parlamentară a județului Cahul
asupra abuzurilor, nedreptăților, etc. săvârșite în acest ju
det de diferitele organe administrative asupra populației
basarabene din acest județ.

Subcomisia de ancheta parlamentară a județului Cahul a fost compusă din subsemnatii: Paul Bujor, senatorul Uniunii din Iași, Harlam Vizanti, deputat de Cahul, V. Secara, deputat de Vaslui și V. Stefanescu, senator de Cahul.

Deputatul V. Secara fiind, ancheta a fost făcută numai de subsemnatii Paul Bujor, H. Vizanti și Stefanescu.

Fiind dat timpul limitat ce puteam întrebuința pentru facerea anchetei, am căutat să ne mărginim la cercetarea cazurilor mai tinoase și mai demne de luat în seamă în diferitele ramuri de activitate din acest județ și care să ne permită a ni face o idee bine documentată asupra vieții basarabene din acest județ.

În prima linie, am căutat să cercetăm de aproape abuzurile, nedreptățile și siluirile comise de diferitele organe administrative asupra populației basarabene, abuzuri, nedreptăți și siluiri semnalate în parlament și care au provocat în mare parte, instituirea acestei anchete parlamentare.

Și din acest punct de vedere, dacă ancheta noastră făcută cu toată imparțialitatea și dreptatea cerută de gravitatea însărcinării ce ni s'a dat de parlament ne-a desvăluit fapte dureroase, în schimb avem speranța înbușurătoare că acum, cunoscându-se în mod precis și bine documentat, aceste fapte se vor putea lua măsurile de îndreptare. Și vor trebui desigur, să se iee cât mai grabnic aceste măsuri atât pentru bunul mers al diferitelor ramuri de activitate din Basarabia cât și pentru prestigiul parlamentului care ne-a dat această grea și delicată însărcinare.

Primul gând și gândul care ne-a călăuzit în tot timpul anchetei a fost acela de a afla adevărul curat asupra faptelor constatate și ca, dată adevărul aflat, parlamentul

al județului Cahul, cerându-i să ia măsurile cuvenite (a...

3805 să poată aviza asupra mijloacelor de îndreptare fie direct prin legiferarea, fie indirect prin măsuri urgente luate de guvern.

Iar ca gând final al întregii noastre lucrări și străduinți care credem că e și gândul parlamentului ca și al guvernului n'a fost altul decât acela de a vedea înfăptuit, cât mai curând și mai trainic, acea unire suflătească pe veci a frumuseții și bogății noastre Basarabii la patria muma.

Neamul nostru, nunt în buclă, a suferit prea mult asuprirea altor popoare și suferințele îndurate de venacii ca și iertivele de viață, făcute în timpul groaznicului război de liberare, au fost prea mari ca vre-o suflare românească să mai poată avea alt gând decât acela de a ne vedea de acum înainte uniți într-o Românie Mare, una și pe veci nedesrătită.

Călăuzăți de această dorință, înfăptuită până azi în parte, e dela sine înțeles că din abuzurile, nedreptățile ori siluțiile constatate în cursul anchetei noastre și care îngreue pentru moment unirea suflătească desăvârșită a întregii suflări românești, e dela sine înțeles, zic, că, din toate aceste dureri, nu vom face motive de acuzare cutărui sau cutărui guvern.

Vinovați vom fi cu toții dacă de azi înainte, cunoșcând adevărul, nu vom lua măsurile de îndreptare.

Asa fiind, orice om cu gândul de îndreptare și mai ales cei chemați să înfăptuiască aceasta îndreptare, trebuie să cunoască adevărul ori cât de dureros ar fi el. Numai așa e posibilă o îndreptare reală.

Astfel înțelegi, ori cât de durerosă ar fi sarcina noastră noi ne o îndealinim cu toată imparțialitatea și seninătatea de spirit și suntem siguri că și cei cari ne vor asculta, vor fi animați de aceeași imparțialitate și seninătate.

I. Constatările făcute asupra abuzurilor comise de Percentari, Controlori și agenți fiscali însărcinați cu încasarea dărilor și diferitelor taxe.

DOSARUL Nr. I. (Pentru Ministerul de Finanțe)

Atât în parlament cât și din zvon public s'a desvâ-

39
luit abuzuri comise de percentari, controlori și agenți fiscali însărcinați cu încasarea dărilor și diferitelor taxe dela populația basarabeană.

Din nefericire, astfel de abuzuri au fost constatate și de noi în mai multe comune din județul Cahul.

Asa: locuitorii din comunele Gătești, Căciulfa, Leova, Baimacilia, Tartaul, Cărnești, Găvănoasă, Vulcănești, Cahul, Badiu Mădăran, a căror declarații semnate de ei și mare parte din ele făcute - și verbal înaintea Comisiunii de anchete, sunt cuprinse în dosarul Nr. I (pentru Ministerul de Finanțe)

Prin aceste declarații, locuitorii se plâng:

1. Că percentari, controlori și agenți fiscali din aceste comune îi îngrun la darea progresivă pe venit /după legea Kerensch fără ca aceasta impunere să fi fost mai întâi fixată de către Comisiile prevăzute de legea asupra acestui impozit. (a se vedea declarațiile Nr. 1 - 6) Asupra unor din acest reclamatii, atrăgând atenția D-lui Administrator Financiar al județului Cahul, ni s'a comunicat de n-și că sunt întemiate /a se vedea nota administrației financiare Nr. 7).

2. Că li se avaluează recolta vinului în mod arbitrar de multe ori numai privind vasul fără să-l cotească și că-i pun la Taxa și asupra cotei care ei au dreptul pentru gospodăria lor. (a se vedea declarațiile Nr. 8 - 11).

3. Că sunt insultați, amenințați, înbrânziți și străfuți pe ne drept de percentari (a se vedea declarațiile Nr. 12-21 ale locuitorilor din comuna Căciulfa și Baimacilia).

4. Că nu plătesc leafa funcționarilor comunei /declarațiile Nr. 22-23).

5. Că sunt impuși, în mod arbitrar, la plata funciei /declarația Nr. 24) și la plata patentei /declarația Nr. 25).

6. În contra percentarului Stoian din comuna Vulcănești ni s'a plâns mai mulți invalizi de război că nu le-a plătit pensia la care au drept, dându-i afară și injurându-i ori de câte ori își cer dreptul lor (declarația Nr. 26). Asupra acestui percentar care se prezentat beat în fața noastră și a avut o atitudine neconvinsă față de noi, am raportat n-lui Administrator Financiar al județului Cahul, cerându-i să ia măsurile cuvenite (a.

3300 (a se vedea cererea Nr 27). Acest procentor ni-a făcut o impresie extrem de penibilă. E trimis din regat. Cerem îndreptarea lui imediat de acolo. Si știm că una din cele mai mari greșeli de a se trimite din regat astfel de elemente pentru serviciile din Basarabia.

7. Că acizul de 12 lei la vatra de vin e prea mare /declarația Nr 28 /.

8. Că sunt nemulțumiți în contra dărilor ce plătesc la stat: dăratele pe lângă dările ce le plăteau sub dominațiunea rusească sunt suși și la dările înființate sub regimul Kerenschi /dăratele progresivă pe venit/ așa că ei plătesc de două ori dările.

9. Că comisiunile pentru aplicarea preturilor maxime sunt foarte riguroase /declarația Nr 29/.

10. Femea M. Savcenco reclamă că funcționarul Constantin C. Ion din Administrația financiară a județului Cahul nu-i plătește suma de 240 lei ce-i datorește pentru diferite alimente /declarația Nr 30. /

11. Mai multe funcționari din Administrația Financiară a județului Cahul cer despăgubiri /a se vedea Nr 31/ prin care se plâng de suferințele pe îndură în acest oraș, unde alimentele, îmbrăcămintea și tot ce e strict necesar lor și familiilor lor sunt mult mai scumpe decât în alte orașe. Acest județ fiind lipsit de cale ferată, comercianții au un pretext pentru a înfuia populația orașului, - Cer găsirea unei soluții pentru îmbunătățirea traiului lor. Ne-am încredințat că planul general lor e perfect îndreptățit. Știm că pentru moment, o soluție ar fi de a li se procura, cât mai grabnic cele necesare vieții lor /alimente, îmbrăcăminte etc./ cu preturi reduse.

Intervin deasemenea, în mod stăruitor, ca să se îndreptărească și următoarea lor cerere cu totul îndreptățită și anume că: „funcționarii din vechiul regat tinându-lă înăncuț, în Basarabia pentru organizarea serviciilor financiare după înlocuirea unui stagiu doi ani prin rotație, să fie retrimisi înapoi, în vechiul regat la locurile de unde au venit și în locul acestora să vie alții din vechiul regat cari au fost favorizați de noi pentru a fi avansați pe loc, astfel că și aceștia să primească convingerile în fapt a suferințelor ce am îndurat și

48 40
îndurăm până astăzi în Basarabia”.

Sustinem cererea acestor funcționari, cu rugămintă de a le fi satisfăcută, de carece sunt funcționari distinși cu cinste și pricepere.

12. Din cauza animozităților ce există între Administratorul financiar Ionescu și șeful de secție Săvescu, cerem mutarea unuia din doi în alta parte.

II. Constatările făcute cu privire la armată.

DOSARUL Nr 2 /pentru Ministerul de Război/

Multi locuitori, atât din orașul Cahul, cât și din județ ni-au declarat că desi ar avea plângeri de făcut în contra armatei, totuși nu voiesc a le face de carece se tem să fie în urma persecuțiilor de militari.

Din cele 14 declarații cuprinse în dosarul Nr 2 destinat pentru ministerul de Război, reținem, că unii ofițeri din armata din acest județ au comis, fata de populație, acte de samovolnicie, de terorizare, de violență și de incorectitudine.

Asa:

1. Din ordinul Comandantului Regimentul 4 Calarasi, s'au închiriat, fără voia proprietarilor, camere pentru militari în comuna Leova, contra bonurilor de rechiziție cu Nr 305641, 305649 și 305645, bonuri eliberate la Comrat la 30 Mai 1920 și anexate la dosarul Nr 2. Proprietarii reclamă plata camerelor conform bonurilor de rechiziție /a se vedea declarația Nr 1-3 însoțite de bonurile de rechiziție la dosarul Nr 2/.

2. Locuitorul Leib Reidel reclamă de asemenea 200 lei, un rest de chirie /declarația Nr 4/.

3. Mai multi locuitori din orașul Cahul reclamă că au fost scoși, în mod samovolnic la corvezi din ordinul comandantului garnizoanei locale, fără să li se plătească zilele de corvoadă dându-li se niște chitanțe fără nici o valoare /declarația Nr 5/

3. Căpitanul Ciulea a luat cu forța o cameră dela locuitorul Marcu Cahan din orașul Cahul iar în timpul cercetării la care era de fata și Comandantul Regimentului și Politaiul orașului, Căpitanul Ciulea i-a dat și o palmă /a se vedea petiția Nr 6/.

1008

4. Locuitorul zile Hagii-Lazăr, din direcția Școlii primare Nr. 1 din târgul Leova, reclamă că maiorul Climescu, actualmente, comandantul regimentului 3 Rosiori, i-a luat în noaptea de 8 septembrie 1918, cinci câpiti de porumb și când împreună cu martori, constată furtul, găsind cărângul luat în magazia comandantului, acesta îl amenință cu o împuscare, sub pretext că pagubasul e bolșevic /a se vedea petiția Nr. 7/. De asemenea acest comandant a mai luat dela locuitorul Vladimir Alexandrovici, ajutor al primului notar dela Tribunalul din Cahul, o arma de vânătoare cu 2 tevi pentru care i-a dat și o răcișă anexată, în copie, la reclamația /declarația Nr. 8/. Starea de asediu, fiind ridicată, el n'a mai primit, ni i până azi arma.

5. Un ofiter care s'a dat drept delegat al Diviziei 10 a luat cu forța cinci care de fân dela locuitorul Ion Aldea din orașul Cahul pe care l'a dus la cartierul Diviziei 10 dându-i o chitanță de mână cu semnătura nedescifrabilă. Reclamând, n'a primit nici un răspuns /petiția Nr. 9/.

6. În declarațiile cu Nr. 10 - 14, ni se arată, deasemenea fața de câră desigur, înjosec prestigiul armatei, - Asa:

Pecăt de urât ne-a impresionat plângerea locuitorului Ionat Gizev din Cahul în contra Sublocotenentului Ion Alexe /declarația Nr. 10/ a locuitorului Mihail Cămisliu tot din orașul Cahul în contra maiorului Gorescu, comandantul garhizo nel locale /declarația Nr. 11/ și a locuitorului Meodor Bugniță tot din Cahul /declarația Nr. 12/ pe atât ne-a impresionat de dureros plângerea femeii Ana Rftodie din comuna Leova făcută în declarația Nr. 13 asupra careia atragem deosebită atenția a onorabilului Minister de războiu. În declarația Nr. 14 a fostului interpret. Danila Danidov, dela cercul de recrutare Cahul, se arată răul tratament aplicat recrutilor basarabe ni.

Ni permitem a atrage atenția onorabilului Minister de Războiu asupra plângerei din petiția Nr. 15 a femeii versaconia Andrei din târgul Leova, cu rugămintea că dacă e întemeiată, să i se satisfacă, deasemenea și asupra plângerei femeii Alexandra Costadi consumată în declarația Nr. 16.

III. Constatări făcute cu privire la Administrație, la Jandarmerie, Siguranța, Serviciu Sanitar, Posta și Telegraf

DO SAR Nr. 3 /pentru Ministerul de Interne/

48

49

44

44

Cele mai multe plângeri ce ni s'au adus, în tot cursul anchetei noastre au fost în contra Administrației și mai ales în contra Jandarmeriei și a agenților dela siguranță. Tuturor acestor categorii de funcționari, li s'au adus tot felul de învinuiri, dela cele mai neînsemnate până la cele mai grave.

Mai mulți locuitori din comuna Baimacilia ni-au făcut din partea obștei satului adunată în fața primăriei mai multe plângeri în contra diferitelor autorități consemnate în declarația dela litera A.

Fiind dat starea de spirite, foarte agitate, cu care ne-au fost făcute aceste declarații, plângeri, rugăm autoritățile în drept să ia de urgență măsurile de îndreptare.

Aceste plângeri sunt referitoare la:

1. Măsurile arbitrare luate de jandarmi cu ocazia rânduiri camenilor de strajă.
2. La inducerea în eroare a locuitorilor cu ocazia schimbării rubleiilor.
3. La lipsa de arme de care au nevoie ca să se apere de hoți și de fiarele sălbatice.
4. La lipsa de pământ de cultură.
5. La pretentia judecatorului că locuitorii să aibă avocați în procesele lor.
6. La preturiile maxime.
7. La numărul prea mare de funcționari și servitari plătiți primărie de pe seama locuitorilor.
8. La dispozițiile „Casei Noastre”

Tot în acest sens, aproape, sunt făcute și plângerile din petiția de la litera B.

În toată satela pe unde am trecut, țărani ni s'au plâns că sunt sorsi la corvezi sau podvezi, cum zic ei, în mod samovolnic, fără nici o regulă și fără să fie plătiți. Ei ne-au declarat totdeauna că plângându-se, nu înțeleg să se sustragă dela corvezi. Ei știu că trebuie să ajută țara în felul acesta, însă cea ce suferă foarte mult, e ca unii din ei sunt sorsi zile întregi însă iar alții deloc. Că-ce nu e drept. Și în contra acestor nedreptăți ei se plâng.

Ar trebui ca prefectul județului să dea ordine severe ori

4108 marilor din comune ca să alcătuiască tablouri nominale de toți acei cari trebuie să facă cervezi și nimeni să nu fie scos în afară de a-i veni rândul după tablou și să nu fie ținut mai mult decât timpul prevăzut în tablou. Mai mult, ca aceste cervezi să nu fie făcute decât în interesul bineului obștesc și al satului și nu în interesul personal.

În declarațiile 1-10, se văd acte de samovolnicie săvârșite cu neașa acestor cervezi, fie de autoritățile politenestice, fie de jandarmi de cele mai multe ori - după mărturiisile acestora din ordinul comandantului militar.

În petitiile și declarațiile Nr 11-37 se văd consemnate o multime de plângeri unele în contra personalului politenesc - dela politai până la sergent, altele în contra subprefectului, notarului și primarului, și altele în contra jandarmului; unii din ei comitând față de locuitori, abuz de putere, altii violente, alții luând mita sau comitând exorcherii.

Dar, dacă abuzurile cu bățurile, dacă abuzurile de putere și iafurile nemulțumesc populația basarabeană, apoi actele de violență - cu silinzi și bățuri aplicate locuitorilor de toate categoriile administrative și politenestice - au produs în sânul populației basarabene - dureri adânci care nu se vor putea uita decât prin lăcră de măsuri cât mai grabnice și mai serioase de îndreptare.

Populația basarabeană care a suferit nedreptăți, silinzi și violente mărturisite în scris, chiar de persoane oficiale, trebuie să vadă cât mai curând că i se face dreptate.

Declarațiile Nr 38-46 ilustrează în deajuns silinzele și violențele comise de politai, de subprefecți, de primari, notari etc.

Acești însă care au trecut orice limită în săvârșirea acestor silinzi și violențe sunt jandarmii și agenții de siguranță.

În declarațiile de la Nr 47-75 se văd consemnate o multime de plângeri ale locuitorilor din județul Cahul în contra jandarmilor; iar în declarațiile cu Nr 76-94, se văd consemnate actele de violență /bătăi, schingiuri/, săvârșite de agenții dela siguranță asupra a o multime de locuitori basarabeni.

Atrag, în special, atenția asupra plângerilor declarațiilor Nr 50, 60, 68 și 69 relative la actele de salbătăcie ale jand-

42 darmilor cari au bătut oameni și siluit femei precum și asupra declarațiilor Nr 76-85 și 91-94 în care se văd consemnate bătăile schingiuriile suferite de mulți locuitori la siguranță.

Atrag o serioasă atenție, în special asupra mărturiisilor făcute de proprietarul localului siguranței care locuiește chiar în curtea localului și care a văzut multe fapte din cele făcute petrecute la Brigada de Siguranță din Cahul și consemnate în declarația Nr 76.

În adevăr, proprietarul Alexe Ignat Enciu declară că siguranța întrebuință ca mijloc de tortura între altele: lega oamenii de mâini și-i înțorcea cu fața înspre perete și descărca focuri de revolvere ca să-i intimideze. Alt sistem: Ne puneau un băț sub genunchi și culcări la pământ li batea mâinile, făcându-i să ghem și apoi li batea ca pe o minge. Alt sistem: îi strângea de testicule ca să li producă înerezitoare. Pe un detinut li a bătut o noapte întreagă într-o odă la siguranței, și apoi li a scos, /a legat cotatele și li dus cu trăsura nu știe unde.

Numele lui este Gheorghe Casimov din comuna Gătești. Aceste mărturii au fost confirmate în parte și de Mihail Prodan, agent permanent la poliție și fost în serviciul siguranței Cahul și de polițaiul Orasului N. Borisescu /declarații Nr 77 și 78/, întărit și de mărturiisile actualului politai din Iași, Leova, Nicolai Antonescu /declarația Nr 88/.

După mărturiisile celor bătuti și torturați și după acele ale personelor oficiale mai sus arătate cei cari săvârșeau aceste acte de salbătăcie erau fostul Șef al Siguranței Cahul Gheorghe Anostolescu și agentul lui ALEX. Ștefănescu la care și asocia și pe Costea Pusu un agent al Siguranței care conta la Corpul Vilei de armată. De asemenea și fostul Șef al Siguranței din Târgușorul Leova, Constantinescu precum și agentul lui Dalmaschi.

Atragem atenția asupra plângerii, consemnată în petiția Nr 95 și care ne-a fost făcută și verbal de Dina Maria Basiadovschia, domiciliată în Orasul Cahul, al căruia soț, doctorul Lautian Basiadovschi a fost exilzat peste Nistru sub învinuirea că ar fi fost dușman guvernului român. Soția cere reabilitarea bărbatului ei care n'a făcut niciodată politică și a îndreptat ser-

42. p. viciul său în mod conștiințios față de populația, servind neîntre-
runt orașul Cahul atât în calitate de medic orășnesc cât și ca
șef al spitalului din localitate timp de 17 ani.

Din informațiile luate de la diferite persoane notabile din
Cahul aflăm că acest medic era un om de mult bine, iubit și respec-
tat de toată populația orașului. Era un om care a făcut multe sa-
crificii pentru binele și igiena orașului. Rugăm să se cerceteze
deaproape acest caz și să se facă dreptate.

În petiția Nr 96 e consemnată plângerea femeii Vera Filie
Paterbergit servitoare în casa D-lui Cara Vasile, proprietarul mo-
șiei Cahul. Ea cere ca sotul ei Filip Paterbergit bătut de peric-
ulos signorului statului să fie lăsat să locuiască în țară.

Deasemenea și locuitorul Grigore Anton Pauhleved fost lo-
cotent în armata rusă cere să i se elibereze un act prin care
să se poată stabili definitiv în țară /declarația Nr 97/.

Dl Alelea Constantin registratur-archivar al poliției ora-
șului Lerua cere prin petiția Nr 98 să i se achite salariul, de
la data primei numiri.

SERVICIUL SANITAR.

Cu ocazia anchetei noastre în orașul Lerua, am primit mai
multe plângeri din partea locuitorilor din acest oraș, consemnate
în declarațiile 99-103 în contra D-șei Dr. Maria Goldenberg Crist-
ova medicul spitalului Lerua.

Am cercetat cazul meu de aproape întrebând pe D-na Golde-
berg, pe medicul primar al județului Cahul și alte persoane de în-
credere.

Din îndreptările date de D-sa Dr. Goldenberg astat ver-
bal cât și în scris /Petiția Nr 104/ și din raportul medicului
primar al județului /a se vedea memoriul Nr 105/ reesă că D-na
Dr. Goldenberg Cristova și-a făcut datoria conform obligatiilor im-
puse de regulamentul spitalului, iar medicul primar al Județului
ia aduce laudele asupra activității ei. Vizitând spitalul, l'am
găsit în bună stare de curățenie și de îngrijire a bolnavilor, la
D-sa Dr. Maria Goldenberg Cristova mi-a făcut impresia de o fe-
meie foarte energică și cu mult interes pentru instituția de co-
duce.

Locuitorul Ioan Pizdarea din orașul Lerua reclamă prin
petiția Nr 106 contra antrenamentului spitalului un rest de 1100

43 pentru căfântăna ce a făcut în curtea sa talului din comuna Bai
maciia.

Dl Dimitrie Căsa din comuna Visinov - jud. Cahul reclamă
să i se dea dreptul de practică ca agent sanitar pentru a se
putea hrăni el și familia lui, neavând aceste mijloace de trai /a
se vedea petiția Nr 107/.

LA DIRECȚIA GENERALĂ A POSTELOR ȘI TELEGRAFULUI.

Dl Teodor Gut, tutorul minorilor defunctei Virginia Brz-
bei, cu domiciliul în orașul Cahul, cere prin petiția Nr 108 /cu
două anexe/ să se libereze casele minorilor, închiriate Oficiu-
lui Postal din Cahul încă de ne vreme risilor pe termen de 10
ani și cu o chirie de 500 ruble anual, pentru că minorii să poată
lua o chirie mai mare necesară atât pentru întreținerea lor, cât
și pentru facerea reparatiilor necesare, fără de care casa e
amenințată să se dărâme.

Am constatat și noi veșua stare- stare de dărâcnare-
în care se găsește localul, stare deocare ni s'a plâns și diri-
gintele Oficiului Postal. Acest local a devenit în adevăr agra-
re de nelocuit.

Atragem, deasemenea atenția D-lui Director General al
Postelor și telegrafelor asupra plângerei dela Nr 109 /cu două
anexe/ a D-lui Gaidarginglu, asistent gr. II și diriginte al Ofi-
ciului P.T. Bamaclia cu rugămintă că, dacă va găsi justificată
să i se satisfacă.

Locuitorul Israel Solius din orașul Cahul se plânge că
seful biroului de Măsură și Greutăți - Ionescu - l'a bătut și l'a
făcut proces-verbal de contravenții pe nedrept /declarația Nr
110/.

Locuitorul Saul Goltman, comerciant din orașul Cahul ni
se plânge că mai mulți funcționari dela diferite autorități
din orașul Cahul nu i-au plătit masa luată de el în restauran-
tul lui /petiția Nr 111/ am intervenit că funcționarii să plă-
tească.

Perceptorul riscă I. Bochea din circumscripția 13-2 Bai-
maciia se plânge în contra brutalității și necinstei notarului
N. Brunescu din comuna Eschilăș jud. Izmail /petiția Nr 112/.

IV. Constatările făcute cu privire la improprietățile
/cămănt de cultura de pășune și păduri/

pentru Dl. Ministru de Stat-Pres dintr-ale Comitetului Agrar.

DOSARUL Nr. 4.

Cu aplicarea legii agrare din Basarabia, s'au produs multe neînțelegeri și agitații printre țărani care se văd obligați la darea pământului de cultura și a locurilor de pășune.

După parerea noastră, aceste neînțelegeri și agitații provin în parte din cauza insuficienței și neorganizării personalului și a mijloacelor materiale de lucru și mai ales în mare parte din cauza conflictelor între dispozițiile prevăzute în legea agrară basarabeană aplicată de „Casa Noastră”, instituție cu totul autonomă după legea agrară basarabeană și între autoritățile centrale din Chișinău și București. Aceasta din urmă dispoziție stîrbind în mod simțitor autonomia „Casei Noștre” și în special autonomia comisiilor județene, organe alese de țărani, au întreguit foarte mult lucrarea acestor comisii, producând perturbări care au dat naștere la neînțelegeri și agitații printre sîteni.

Așa se explică în mare parte, plîngerile locuitorilor consemnate în petitiile și declarațiile dela Nr. 1-8 din dosarul Nr. 4, alcătuit pentru Dl. Președinte al Comitetului Agrar. La acestea se mai adaugă și declarațiile Nr. 9 și 10 ale locuitorilor din comuna Taraclia de Salce, com. Burlacu, și din comuna Tartaș de Salce în contra procedurii arbitrare și terorizante ale Administrației agricole N. Iliescu.

Locuitorul Nicolae Florus din comuna Baimaclia, un mare crescător de vite /ei/ ni se plînge cu privire la crimele în ochi că ceilalți sunt amenințați să piară din cauza lipsei de masă /declarația Nr. 11/.

Deasemenea și locuitorul Constantin Chitanu cere masă din pădurea statului /declarația Nr. 12/.

Mai mulți lucrători din comuna Căpățîni, satul Sarata nouă însărcinați de 30 locuitori din acest sat /declarația Nr. 13/ precum și locuitorii din satul Sadăc comuna Samalita /declarația Nr. 14/ și locuitorii din comuna Baimaclia /declarația Nr. 15/ precum și mandatarii obs. satului Romanova comuna Hășnăeni-ni /declarația Nr. 16/ cer locuri de casă.

Mai în toate satele, vizitate de noi, ni s'a făcut cu multă insistență, cereri pentru locuri de casă, spunându-ne că însurătorii nu mai putînd sta cu părinții lor, au nevoie de gospodării noi.

Din cauza acestor insistențe Casa Noastră a județului le-a încredințat să aibă provizoriu câte un loc pentru înmănuirea și construcția provizorie și câte un bordei ca adăpost ca să-i hrănească bine. Jandarmii și autoritățile administrative, împiedecându-i, s'au produs agitații printre țărani.

Locuitorul Gh. Mariniciu din târgul Lerua reclamă chirie de 3000 lei pentru imobilul său închiriat locului silvic din Lerua precum și lea sa de 3000 lei pe patru luni ca Brigadier domeniului /petiția Nr. 17/.

Din partea mai multor proprietari de moșii s'au primit declarații înțestate la Nr. 18-23 prin care se plîng în contra procedurii arbitrare a „Casei Noștre” și cer a se lua măsuri ca până la încheierea tuturor formelor pentru aplicarea definitivă a reformei agrare, să nu li se stîrbească drepturile pe care ei le-au până azi luându-li-se și mijloacele de existență.

Cum toate plîngerile proprietarilor și ale părții din țărani referitoare la pământul de cultura și de pășune și la vii erau în dreptate în special în contra „Casei Noștre” au cautat să ne încredințăm întrucît ele sunt de generale în acest județ și de aceea profitînd de ocazia că cu ocazia congresului dela 10 Octombrie din acest an, erau adunați în Cahul, capitala județului peste 100 de delegați ai țăranilor din comunele acestui județ, i-am întrebat și pe ei cum privesc instituția aceasta a „Casei Noștre” mai ales că ei erau delegați de țară ca să aleagă comisia județeană a acestei case.

Din cele ce ei ne-au spus verbal și din cele consemnate și în declarația Nr. 24, scrișă de 124 înștiințese că ei susțin instituția „Casei Noștre” scopind-o foloșitoare intereselor lor și cer ca nimeni să nu se mai amestece în interesele lor țărănești, susținînd că reclamațiile care se aduc împotriva „Casei Noștre” sunt făcute sau inspirate de moșieri și de oameni bogați care au interese cu totul potrivnice intereselor țărănești.

În fine în declarația Nr. 25 membrii comisiei „Casei Noștre” arată greutățile ce întîmpină în lucrările lor atât din

4485
cauza insuficienței personalului și din cauza greutății de organizare a unei instituții nou create cât și din cauza pierderilor din Casa. Ce trăiește și de Administrația locală.

V. CONSTATARILE FACUTE CU PRIVIRE LA MAGISTRATURA.

DOSARUL Nr. 5.

/pentru Dl. Ministru de Justiție/

Preocupat mai mult de mersul institutiilor administrative financiare, școlare, militare se de chestia exproprierei cu care am și încercat ancheta noastră, n-am avut timpul material suficient de a ne întinde mult asupra institutiilor judecătorești.

Totusi, din convorbirile avute cu persoane de încredere din diferitele straturi ale societății din acest județ, putem spune că magistratura e îndestul de bine privită de toată straturile societății din acest județ și că au încredere în ea.

Un singur caz mi s'a prezentat în Târgușorul Baimaciu din acest județ, unde mai mulți locuitori ne-a prezentat declarațiile Nr. 1 și 2 făcute și verbal și înscrite în fața noastră în contra judecătorului din acest târgușor.

Prin acest declarații ei se plâng că li se dresenză proces verbale de contravenție pentru vini închinuite, iar pentru cele reale li se aplică maximul de pedeapsă prevăzut de lege, că acest judecător ar fi în legătura cu avocații locali Năstăsescu și Dracol, de carece pentru orice judecată ar avea unul din ei nu li se permite să vorbească în sedința pentru a se apăra dacă nu are avocat, iar că avocații pentru două trei verbale iau sute de lei. Acești locuitori mai declară că li s'a spus de către avocatul Dracol să contrabue cu totii ca să colecteze suma de 25000 lei din care 20000 lei să dea judecătorului Ionescu iar 5000 lei să le dea n-sa pentru că judecătorul să înceteze cu procesele de contravenție.

Prin vorba de omorarea unui functionar însemnat se de prestigiu magistraturii, am căutăm lămuriri și de la judecător Ionescu asupra învinuirilor ce li s'au adus.

În declarațiile făcute verbal, la care era de față și D-l judecător de instrucție sdin Cahul precum și un memoriu prezentat de n-sa și aflător în dosarul Nr. 5 /din anexa/ sustine că D-sa a făcut datoria în limitele legii, iar în ce privește acuzarea greșită că D-sa ar fi căutat să ia prin intermediul avocatului Dracol bani

45
48 4d
45
pentru a înceta cu procesele de contravenție, D-sa spune în memoriul său că va da în judecată pe avocatul Dracol pentru faptul de șcherie și calomnie în contra lui, ca judecător: aceasta și pentru creșterea magistraturii.

Neavând timp să ne mai transcriem pentru a doua oară în acea localitate, duc dorința exprimată de Dl. Judecător la finalul memoriului său, rugăm Onor. Minister al Justiției să completeze această cercetare prin organele sale în drept.

Iar dacă ni-e permis, am face Onor. Minister al Justiției urmărirea propunere sub forma chiar de rugăminte: Dacă ancheta Ministerului ca constata chiar nevinovăția acestui judecător, rugăm ca el să fie mutat în alt loc, de carece atmosfera rău voitoare pornită din cauze pe care nu le putem ști precis, i-ar face imposibilă acolo o viață senină și oriunde un magistrat, cu atât mai mult cu cât poate, și el ar accepta această mutare, mai ales dacă i s'ar oferi un loc unde săși poată face și educația copiilor, având copii, care trebuie să urmează liceul.

După cât aflăm acum la urma el ar fi dat în judecată pe toți locuitorii care au reclamat în contra lui. Asupra acestui fapt, atragem atenția Onor. Minister de Justiție, pentru că locuitorii nu ne-au făcut declarațiile decât în urma asigurărilor noastre că, dacă reclamațiilor lor vor fi parte, ei nu vor avea nimic de suferit.

VI. CONSTATARILE făcute cu privire la Școală și Biserica.

DOSARUL Nr. 6.

/pentru Dl. Ministru al Instrucției și al Cultelor/

Am vizitat liceul din Cahul: o clădire frumoasă, igienică și bine întreținută. O colecție bogată de acvarii de fișcă și în parte și de științe naturale.

Din interogatoriile făcute în mai multe clase, ne-am convins că profesorii își fac conștiința datoriei și își înțeleg rolul de buni educatori și de buni oameni.

Elevii din clasele a VII și a VIII simt încă dificultăți de limbă. Ei ni cereau că cursurile de știință, în special să li se facă în limba rusă, pentru a putea mai bine înțelege terminologia științifică cu care erau obișnuiți de profesorii ruși de mai înainte. În urma discuțiilor avute cu elevii am cautat să-i con-

4505
vînem că cu sfortări din partea lor vor ajunge să înțeleagă
aceasta terminologie, continuând a li se preda cursurile tot în
limba română. Sunt patru clase paralele în cursul inferior în
care li se fac cursurile și în limba rusă.

După cum se constată și din raportul directorului /a se
vedea Nr 1 din dosarul Ministerului de Instrucție/ însoțit și de
un tablou lînsese de la acel liceu 4 profesori, cari, desi numiti,
nu se prezentase încă la postul lor. Tot din acest tablou se ma
constată, că de altfel am constatat și verbal, că nu toti pr
fesorii acestui liceu au studiile lor complet ispravite.

Am vizitat și liceul de fete din Cahul înființat din in
tiativa particulară, liceul D-nei Evdichia Levitovna Directoare.

É adevărat că unele clase, unele eleve se exprimau greu
în românește, altele amare de loc, dar fiind dat timpul scurt
decînd li se face cursul în românește, fiind dat dorul elevelor
de a învăța românește și dorința profesoarelor de a naționaliza
acest liceu sunt sigur că liceul acesta va da roade bune. De
aceia n'asî și cum să rugăm mai bine pe Dl. Minister de Instruc
ție ca să satisfacă dreptele cereri atât ale D-nei Directoare,
consemnate în adresa ce ni-a prezentat /a se vedea Nr 2 cu 4
anexe/ cât și ale elevelor din clasele superioare făcute nouă și
verbal și anume.

1) De a se organiza acest liceu în sensul de a deveni
liceu de Stat "Liceul de fete al orașului Cahul".

2) De a se mări subvenția pe care o primesc actuale
mente de la secretariatul general al Instrucției din Basarabia.

3) De a se da absolvenților acestui liceu drepturile de
pline ca și absolvenților din liceele similare ale Statului.

Asfel se va contribui, desigură opera noastră de națio
nalizare.

Am vizitat de asemenea și școala Medie precum și șco
le primare din orașul Cahul precum și câteva școli sătești din
judet. Pretutindeni am cîștat o bună impresie, cu rezerva însă
că conținutul didactic al acestor școli e în mare parte foarte sl
pregatit.

Attrag atenția celui Minister al Instrucției asupra re
clamației Nr 3 din Dosarul Primarului din Comuna Baimacilia în
contra învățătoarei Cepilia Măgoc care a funcționat în aceia
comuna și care plecînd de acolo, după cât se știe, în casa Curt

46
48 4d
46
Eunat județul Călărași, unde bărbatul ei e administrator de clasă
a cauzat școlii pagube de peste 3500 lei și pe care va trebui să
le plătească.

Deasemenea Președintele Vasile Șoanachi și Athanasie Ciobanu
se plîng că leșă și a dascălilor e neîndestulătoare pentru trai
avînd în vedere că dăruirile benevole ne există în această comună
/a se vedea declarația Nr 4/.

SOLUȚIUNI MAI URGENTE:

Aceste fiind cîștătățile noastre, bazate pe declarații
verbale și înscălite de reclamații, o bună parte din ele întărite și
prin mărturiile altor oameni de încredere și acelor persoane offi
ciale, le surunem Parlamentului cu rugămîntea de a le aprecia și
de a hotărî cât mai urgent măsurile cele eficace și mai grabnice
de îndreptare spre a nu mai desființa funcționarilor abuzivi
și înlocuirea lor cu elementele cele mai onestă și mai cin
stite din Basarabia, din vechiul neam, dar și îndreptarea exemplară
a funcționarilor abuzivi.

Asfel fiind cerem:

1. Ca perceptorul Gavala din comuna Cîștău să fie îndreptat
în măsura vinei lui pe care o va aprecia Dl. Minister de Finanțe
/a se vedea declarațiile Nr 1-3 din dosarul Nr 1/.

2. Ca perceptorul I. Hornian din comuna Cîștău /declarații
le Nr 12-20 din dosarul Nr 1/, Stoian din comuna Vulcănești /ac
tele Nr 26 și 27 din dosarul Nr 1/, precum și perceptorul Seibu
din comuna Poline-Moldovan al cărui se află la Prefecura și Ad
ministrația Financiară a județului Cahul să fie destituiți. Per
ceptorul Stoian a fost chiar necuviincios față de comisia de an
chetă /a se vedea adresa președintelui subcomisiunii P. Budor către
Administrația Financiară a județului Cahul Nr 27/.

3. Ca fostul subprefect Fîcăescu, azi controlor financiar
în orașul Cahul să fie mutat din acest oraș /a se vedea dosarul
lui la Prefecura din Cahul/.

4) Ca fostii secretari și signanteri din județul Cahul C. Anosto
lescu și Constantinescu și Politicul Lăveș Teodorescu precum și
agenții lor al. Ștefănescu și Costache Rusu, cari prin bătăile și
torturile aplicate de ei populației din județul Cahul, au făcut
groază în această populație să fie dîti judecării și îndreptării

4508

pentru faptele lor / a se vedea plângerile cu Nr 76-81 din dosarul Nr 3/ alte părți ale țării unde funcționează încă /.

5. Căpitanul de jandarmi Lăzar de la compania de Jandarmi din Cahul să fie mutat din Basarabia / a se vedea declarația Nr 57 /

6. Plutonierii Tatamir, seful secției Lerva, Gh. Crăstiu din comuna Tigheci să fie destituiți sau cel puțin să se asigure asocierii pedesestii și mutați din aceste comune / a se vedea plângerile cu Nr 47 75 din dosarul Nr 3/. Tot astfel și seful de post și cu jandarmi din comuna Căciulă plasa Lerva care a funcționat acolo între 1 Iunie 1919 și 4 Februarie 1920 să fie deasemea ea asocierii pedesestii și mutați din acea comună / a se vedea declarațiile Nr 48-53 din dosarul 3/.

Cu măsuri urgente de îndreptare, mai propunem:

1) Să se stabilească prin legi unificarea dărilor în întreaga Românie; locuitorii din Basarabia plătându-se că plătesc daruri mai mari decât cei din vechiul regat.

2) Încetarea regimului de comisiă interimară: multe comune din Basarabia având primari străini de localitate, locuitorii sunt nemulțumiți de ei. Deaceia toate aceste comune ne-au cerut, cu insistență, ca consiliile comunale și primarii să fie aleși de obștea comunelor. Cerere pe care o socotim cu totul îndreptățită.

APRECIERI ASUPRA VIETII BASARABENE. Din toate cercetările și convorbirile avute cu persoane de încredere din toate straturile populației basarabene atât din județul Cahul, unde am anchetat, în special, cât și din alte județe ne-am putut face, credem, o idee, în deajuns de documentată asupra vieții basarabene în general, idee pe care o aducem la cunosința Onor. Senat.

Cu toată speranța de liniștire adusă de vestea sosirii unei anchete parlamentare, viața în Basarabia prezintă încă la sosirea noastră acolo, aspecte dureroase, datorite mai întâi grizei inspirate de retragerea armatelor rusești și în urma de strânsi a măsurilor luate de armatele noastre de ocupație.

Dacă e adevărat că, în unele părți ale Basarabiei, armata de ocupație și-a înălțat colul ei, apoi nu e mai puțin adevărat că în alte părți acesta are o atitudine de comisiă de salvajerie, cu rechiziții de tot felul și de teroare de arestări și siluri care au lăsat în sufletul și în mintea populației basarabene urme durabile.

44

se și nesterse încă.

De aceea, un observator atent și pătrunzător al stării suflătești din Basarabia, se poate ușor convinge că populația din Basarabia și mai ales populația de origine străină ascunde încă, în sufletul ei, o bună doză de neîncredere în ce privește și interesul ce am putea avea pentru ei precum și în ce privește capacitatea noastră de a-i reda o viață normală, liniștită și ferită de vexațiuni și siluri.

Viața acelei mai mari părți din populația basarabiei se scurge ca și cum ei ar aștepta, cu nesiguranță o stare de așezare liniștită care n-a sosit încă, dar pe care ei așteaptă să sosească cât mai curând.

Populația muncitoare din Basarabia și în special populația de la sate care, sub dominația rusească, nu se interesează deloc de afacerile politice, era într-adevăr foarte liniștită sub această dominație.

Acum recunoaște importanța ce i se dă acum, când e liberată de sub jugul țării, importanța simțită mai ales prin căutarea vîntului universal și prin improprietățile, însă de desorientată mai ales din cauza deselor schimbări ce se ivesc între obiceiurile vechile ale acestor țări gospodărești rămase dela ruși, ca zăbăvurile și altele și între dispozițiile noilor măsuri de guvernare, introduse de noi în Basarabia.

Această observație mi se sugerează o măsură de îndreptare eficientă a acestei stări suflătești și anume că: cu ocazia legiferării descentralizării administrative, să se caute a se armoniza vechile instituții gospodărești din Basarabia cu noua organizare a descentralizării administrative ce vom introduce în întreaga țară pentru ca trecerea să nu fie prea bruscă pentru Basarabia.

O cauză de nemulțumire a vieții basarabene mai e și desăvârșirea de mentalitate între funcționarii trimiși din vechiul regat și populația basarabească.

Mai mult, din cauza lipsei de elemente carabile originare din Basarabia și suficiente pentru a face față nevoilor de conducere în toate ramurile de activitate, s-au trimis din vechiul regat elemente care dacă sunt mai bine pregătite din punctul de vedere al priceperii lasă însă mult de dorit din punctul de vedere al colului de apropiere suflătească ce ei trebuie să facă în

48

49

47

tre noi si Basarabia si mai ales din punctul de vedere al Corectitudinii.

Si ce e mai dureros e ca putini functionari trimisi din Regat roman cinstiti, cari isi inteleg rolul lor, se cred aceluia de exilati; iar cei necinstiti nu sunt preocupati decat cu gindul de a se imbogati cat mai curand.

Se imune dar o grabnica selectiune in personalul functionarilor de toate categoriile si de toate gradele ce vor trebui trimisi in Basarabia, lasand la o parte orice consideratie de partide politice.

Si selectiunea - dupa parerea noastra - sa se faca alegandu-se mai intai toate elementele bune si onorabile din Basarabia si numai dupa aceea sa se trimeasca acolo si elemente din vechiul regat si acestea din cele mai bune ca pricepere, ca cinste si ca intelegere a rolului ce au de indeplinit - adica a rolului ca in alegerea a rolului de unire suflatesca intre Basarabia si patria-mama.

Cu o iandarmerie rau pregatita care nu stie sa si valoreze autoritatea decat prin violente si siluiri cu pistolul si un serviciu de siguranta care iarasi nu stie sa si exercite functiunea decat prin batai si schingiuiri nepricepuse prin declaratiile locuitorilor anexate la dosarele alca tute, desigur ca nu se va putea niciodata infaptui acea unire suflatesca mult dorita acestei frumoase si bogate Basarabii la patria-mama.

Pentru Basarabia in special, ca pentru toate provinciile alinate, trebuie neaparat intrunarea cat mai grabnica a unui regim de cinste, de legalitate, de pricepere si de identitate din partea tuturor celor trimisi ca sa indrumeze viata acestor provincii.

Altfel, toate sferele noastre conducatoare vor avea mereu deschisa chestia dureroasa; chestia alioarei suflatesti a Basarabiei, ca si a celorlalte principii, la patria-mama.

Desigur, daca e adevarat ca constatările arătate mai sus ne împing la aprecieri așa de dureroase, nu e mai puțin adevărat că o bună parte din functionari de toate categoriile din județul Cănuș - si nădădușesc ca si din restul Basarabiei, merită toată lauda pentru zelul, devotamentul si cinstea cu care isi indeplinesc misiunea lor. Si lauda lor e cu atât mai mare cu cât multi din ei si-au lăsat vremea si familiile lor in vechiul regat pentru a se

48 49
sacrifica in folosul interesului general al țării. Opera unor astfel de functionari exemplari va trebui desigur răsolătită, așa cum autoritatea centrală va gadi mai bine de cuviinta.

Mai departe, dacă e adevarat, după cum noi am spus mai sus, populatia basarabeana, mai ales cea de origine straină, ascunde in ea in sufletul ei, o bună doză de neîncredere față de noi, apoi nu e nici puțin adevarat că instituirea anchetei parlamentare a creat o surcare suflatesca in mijlocul acestei populatii care astăzi acum cu multă liniste îndreptarea mult dorită - acesta pentru unirea suflatesca cât mai strânsă si mai trainică între ei si patria-mama.

Asa, fiind, socotim că parlamentul ar trebui să hotărească că lucrările acestei anchete să ramână încă deschise; aceasta atât pentru îngrijirea continuă a functionarilor abuzivi cât si pentru liniștirea desevisite a spiritelor in populatia basarabeana.

Iar ca încheiere finală, rugăm pe onorabilul guvern să dea o sanctionare reală si efectivă lucrărilor acestei anchete, redensind pe cei vinovati si răsolătind pe cei meritosi, altfel, populatia basarabeana va pierde încrederea si in aceasta măsură de îndreptare a vietii lor, iar parlamentul ar pierde din prestigiul cu care membrii anchetei, o îndrătită de ei, s'au prezentat in fata acestei populatii.

Raportor, P. BUJOR

50
50
51
1. Declarația lui Levin Ruvin din str. Gostinaea. Spune că știe că moneda măruntă a fost vândută pe piața la speculați, că în această afacere s'amestecat Iosef Esan din str. Petrograd 96 cât și Perceptorul Cantemir.

2. Meer Nisebman, Fisel Erihman, I.H. Crimschi și S. Liventul declară că sa maltratat publicul cu ocazia schimbului și că au văzut că se dădea bacsis la soldați de către cei ce voiau a intra mai iute la schimb pe când cei ce nu aveau de unde da stateau câte 5 zile la porta.

3. Itic Dibinovski, Scotscaia oloscadi Nr 22, reclamă că i s'a luat numărul de intrare, și apoi dat afară fără a si primi banii sa nici până în ziua de azi 8 Octombrie.

4. Ghers Crimerman declară că în ziua de 7 Octombrie soldați de la porta Administrației luau bani de la public pentru a/i lăsa să intre la schimbul care nu sa statea câte 5 - 6 zile.

5. Moise Hund declară că D-l Cantemir / Perceptor circ. 1 / vin de la bursa banilor mărunt și lui Esan.

6. Moise Faber str. Ferdinand 120 declară că cu ocazia schimbului a primit mai puțin 200 lei și că i s'a reținut și chitanța eliberată.

7. Zis Cloruh declară că a fost bătut de fostul Perceptor Colgin din Râșcanu.

8. Hescal Exman se plânge că a fost bătut de fostul Perceptor Colgin din Râșcani pentru a/i fi reclamat plata unor piei de miel ce'i vându-se.

9. Hescal Exman declară că Nuhman Cotler a dat lui Colgin 500 rub. se-l lese să transporte în altă localitate vinul ce în biletul de liberă circulație se destinase pentru Râșcani.

9) Hescal Exman declară că Nuhman Cotler a dat lui Colgin 500 rub. se-l lese să transporte în altă localitate vinul ce în Biletul de liberă circulație se destinase pentru Râșcani.

50
51
Declarația lui Levin Ruvim din str. Gostomir spune că
1) stă ca moneda măruntă a fost vîndută pe piață
la speculanți, că în acestă afacere e amestecat
Iosif Esan din str. Petrovici 96 cînt și Perceptor Cautemir.

2) Moș Nicolae, Fiul Ilichman, J.H. Crimachi și S. Brucel
decloră că s'a mulțrăit publicul cu ocazia schimbării,
că au venit ca se vîndea baccis la solobiti de către cei ce
voiau a intra mai întu la schimb pe cînd cei ce nu
aveau de unde sa stăteau cînt 5 zile la poartă.

3) Ilic Sibinovski, scotscaia plajă, N. 22, declară că
i s'a luat numărul de intrare, și apoi dat afonă pînă
a' și primi banii cei mici pînă în ziua de ieri 8 octombrie.

4) Ghers Crimerman decloră că în ziua de 7 oct.
solobiti de la poartă Avstrei auau banii de la
public pentru a' lea sa intre la schimb
core nu sa stătea cînt 5-6 zile.

5) Moș Husei decloră că S. Cautemir (Perceptor din)
vîndea la Bursă banii mărunt, și lui Esan.

6) Moș Faber str. Ferdinand 120 decloră că cu ocazia
schimbării a primit mai puțin 200 lei, și că s'a
reținut și chitanța eliberată.

7) Ilic Clupuk decloră că a fost bătut de fațet
Perceptor Colgin din Răscău.

8) Husei Exman se plînge că a fost bătut de
fațet Perceptor Colgin din Răscău pentru a' și reținut
pînă la un pîc de mîl și și vîndu-și.

9) Husei Exman decloră că Nichman Colgin a dat lui
Colgin 500 c. cor de l. len și transportu în altă localitate
vîndu-și în Biletul de Cîmă Circulație și costume pentru Răscău.

A se cercuți cum s-au primit lucrurile de la
de la vasa de depozit, ca sticle, marmuri etc., și cum
s-au impus la fabrici. Este un inventar de
primarie? și este întocmită o listă certă de sticle
și marmuri date fabricilor.

52
 SPS COLIBIERA DE ANCHETA MARINERA
 DIA CASABIA, JUNIO 1. Balti

6. VIII. 190.

1899

Natale Berner

Notar

False in milk.

2. 4, 970.

11

1

2)

3)

4)

Institutul nostru a rugat idem marele
 Partea general ca să drageze consiliul
 întru înmăit și Balgrad, reînnoșare
 mareșul Talpuzului, întru întru întru
 românească întru din luna Aprilie 1917;
 când s'a și construit o linie ferată, de către
 generalul nostru militar, în fete Balgrad.
 lui și legătură cu statul Val-Traiu.
 pe unde s'au curs toate cerealele noastre
 adăpostite la Cluj, cu destinație
 pentru armată și populație civilă
 din domul frontului.

56 Statelor aliate, în fața
 56
 61
 57
 oritell
 Tot

55
 Institutul nostru a rugat idem marele
 Partea general ca să drageze consiliul
 întru înmăit și Balgrad, reînnoșare
 mareșul Talpuzului, întru întru întru
 românească întru din luna Aprilie 1917;
 când s'a și construit o linie ferată, de către
 generalul nostru militar, în fete Balgrad.
 lui și legătură cu statul Val-Traiu.
 pe unde s'au curs toate cerealele noastre
 adăpostite la Cluj, cu destinație
 pentru armată și populație civilă
 din domul frontului.

Tot din cu cerealele salvate de către
 organele cooperatiste, s'a putut întru
 atât familiile refugiate din Dobrugea
 și adăpostite în muntele Bucegetelor cu
 și coloniile orășenești și întru
 stabilite temporar la: Alexei Chiriac
 Mălaieșeni Elisabet, grad etc, întru
 grădă cîrmă fete și s'a putut asigura
 viața, pînă în clipa cîrmă de reu-
 țare și avînd potestăți, care nu s'a adu-
 mit pe rînd alipirea provizoriilor sub
 jugate la petruș - munte -

Au putem uita totul pe care s'a
 putut just directul nostru în Comitetul
 Interaliat, care se instalase la Chișinău
 întru din luna Noiembrie 1917, făcînd
 parte din Comitetul alipirii de delegați
 Francezi, Anglie și Americani, la care s'a

Institutul nostru a rugat idem marele
 Partea general ca să drageze consiliul
 întru înmăit și Balgrad, reînnoșare
 mareșul Talpuzului, întru întru întru
 românească întru din luna Aprilie 1917;
 când s'a și construit o linie ferată, de către
 generalul nostru militar, în fete Balgrad.
 lui și legătură cu statul Val-Traiu.
 pe unde s'au curs toate cerealele noastre
 adăpostite la Cluj, cu destinație
 pentru armată și populație civilă
 din domul frontului.

58.
Treceri în clipele cele mai grele cănel
3/ s' a pînă stăpînire pe toate depozitele
de cereale, alimente și ~~un fel~~ tot
felul de articole de menaj, încălțăminte,
și îmbrăcăminte, opleto în Bazarabia, la
~~casa~~ dirigîndu-se (^{acelui} în mod miral-
los, din toate centrele respective spre
depozitul Râșcanu din Târg, de unde
s' au repartizat ~~sau~~ tuturor ne-
țărilor moldave de pe front cu una
targie (^{dirigîndu-se} spre București, și a dispus
a se distribu ^{la timp} familiilor de ofiteri
și funcționari, cari suferiseră toate
calamitățile în timpul ocupației germane).

Așa putem vedea aici activitatea
desfășurată, în tot timpul cât au durat
distrugerile în „Spital Târg”, stînd zilnic
în contact cu delegații din „Blocul
moldovenesc” cari ne au dat rînd pe
rînd: antonovna, independenta și
ab urmea necondiționată a Basarabiei
cu Patria Muma; fapt care a în-
rijit foarte mult elementele ardelenesti
și bucovinene, oplete în momentul acesta
la Chișinău; când s' a și constituit
„Comitetul de acțiune al Românilor din
Provincia ^{forțe} subjucate”, sub președinția
lui Ion Holopșan, în care a fost cuprins
și Directorul nostru, ~~remarcabil~~ ^{a murit} ~~care are abilități~~
Pe această cale să vă adresez la Chișinău, pe repre-

In aceste momente grele, l'am ⁶⁰
 le Directiunii noastre, luand printru
 in creatia trafilantilor, determinand
 la timp toate abuzurile prin sa
 grani si in scris, fapt care reuse
 atat din coborandul de pe atama
 an ^{olus} ~~in~~ ca publicate in reviste
 de specialitate. -

Acasute campanie ce proro-
 col multe replicari, dar totusi un
 Căut, bagăndu-se mai mult pe pre-
 termu ce i s'a arătat, din partea
 tuturor organizatiilor cooperatiste
 din vecinatate Regel; printru căm
 sprigin moral si material
 putut sa ajunga in bula

La aparitia buldramului in
 al III-lea, si revinut tot-adati si in
 gheboim si bibliotecii de peste 6000-10
 lunc, care este administrati tot din partea
 Cercului de lecturi si propagandi cooperatiste
 "Fotiu Surescu" din Cluj-Napoca -

Evident ca am ex ligit concurand ^{reunite}
 sa in act-fel de impregnare grele, pentru ^{coope}
 ratia dintr-o parte si dintr-o alta, arandur in vedea ca s'a
 lăsarit cu actiunea directiunii noastre apit colu
 Ratiuni noi, din serviciile respective, precum si toti membrii

arunt
 precum
 of vedea
 cu
 de studii
 si anume
 -1920
 Pomicari
 ingand
 creului
 creat
 regani
 integritate
 la de
 luit sub
 3,
 var
 lin
 in
 in
 peretis
 "Valunt
 la
 unapine
 urta acti
 -Mar
 la
 stin

С о ю з а

ВЪ ОБЩЕСТВЕННО-ПЕДАГОГИЧЕСКІИ КОМИТЕТЪ

.....дня 19....г.

ПРИ ОДЕССКОМЪ УЧЕБНОМЪ ОКРУГѢ.

Nº

г. Кишиневъ.

Учителя-молдаване, представители всѣхъ типовъ школы въ Бессарабіи, сознавая лежащій на нихъ долгъ передъ забитымъ коснѣющимъ въ невіжествѣ молдавскимъ народомъ, нашли необходимымъ ссоорганизоваться въ отдѣльный союзъ.

Раздѣляя демократическіе принципы Всероссійскаго Учительскаго Союза, а равно принципы союза учителей г. Кишинева и предполагая въ самомъ блискомъ будущемъ войти въ составъ этихъ организацій, союзъ учителей-молдаванъ ставить себѣ цѣлью преслѣдовать свои мѣстныя задачи, широкую демократизацію и націонализацію молдавской школы и всестороннее развитіе просвѣщенія среди молдаванъ.

Таким самым могущественным орудием просвещения народных масс, приобщения их к общечеловеческой культуре является национальный язык, союз учителей-мол

62
si cum sferibile fiindu grujinilor nostri
nu ne au dat un rezultat ~~sati~~ incutator;
suntem nevoiti sa publicam ^{un} rezumat
~~tot~~ / cuprinsul din volumul al II-lea al
revistei, ramânând ca mai trziu când vor
disponem de fonduri sa tipărim lucrarea
în întregime:

Extras like luncheon

"Cooperatives in Romania integrity"

Favile vecine "

Volume of II ^{Gen}

de Ep. Balanac
cooperator

Молдавского Учительского

Союза

.....дня 19....г.

№.....

г. Кишиневъ.

ВЪ ОБЩЕСТВЕННО-ПЕДАГОГИЧЕСКІЙ КОМИТЕТЪ

ПРИ ОДЕССКОМЪ УЧЕБНОМЪ ОКРУГѢ.

Учителя-молдаване, представители всѣхъ типовъ школы въ Бессарабіи, сознавая лежащій на нихъ долгъ передъ забытыми коснѣющимъ въ невіжествѣ молдавскимъ народомъ, нашли необходимымъ соорганизоваться въ отдѣльный союзъ.

Раздѣляя демократическіе принципы Всероссійскаго Учительскаго Союза, а равно принципы союза учителей г. Кишинева и предполагая въ самомъ близкомъ будущемъ войти въ составъ этихъ организацій, союзъ учителей-молдаванъ ставитъ себѣ цѣлью преслѣдовать свои мѣстныя задачи, широкую демократизацію и націонализацію молдавской школы и вообще развитіе просвѣщенія среди молдаванъ.

Такъ какъ самымъ могущественнымъ орудіемъ просвѣщенія народныхъ массъ, приобщенія ихъ къ общечеловѣческой культурѣ является національный языкъ, союзъ учителей-молдаванъ, исходя изъ провозглашеннаго великой русской революціей принципа свободы національнаго культурно-просвѣтительнаго самоопредѣленія, ставитъ себѣ ближайшей задачей добиться возможно скорѣе введенія преподаванія на молдавскомъ языкѣ во всѣхъ типахъ школы Бессарабіи въ мѣстностяхъ съ преобладающимъ молдавскимъ населеніемъ. Молдавскій учительскій союзъ находитъ необходимымъ, чтобы съ начала же будущаго 1917/18 учебнаго года было приступлено къ осуществленію этого главнѣйшаго пункта своей программы, а потому обращается въ общественно-педагогическій Комитетъ при Одесскомъ Учебномъ Округѣ съ просьбой оказать содѣйствіе въ проведеніи въ жизнь нижеслѣдующихъ положеній:

I/ во всѣхъ начальныхъ школахъ Бессарабіи съ молдавскимъ или съ преобладающимъ молдавскимъ населеніемъ пр

подавание должно вестись на молдавскомъ языкѣ. Національному меньшинству въ деревнѣ должно быть обезпечено право имѣть свою школу. Языкъ русскій, какъ языкъ государствен- ный, въ молдавскихъ школахъ обязательно преподается, какъ отдѣльный предметъ, начиная съ третьяго года обученія.

2/ въ городахъ Бессарабіи, рядомъ съ русскими и други- ми учебными заведениями, должны быть открыты начальныя училища и дѣтскіе сады для дѣтей молдаванъ;

3/ Въ Кишиневѣ и двухъ уѣздныхъ городахъ съ преобладаю- щимъ большинствомъ населенія въ уѣздѣ изъ молдаванъ, долж- но быть открыто съ настоящаго года по одной мужской и по одной женской гимназіи, въ которыхъ преподаваніе въ I- класса должно вестись на молдавскомъ языкѣ. Русскій языкъ, русская литература и русская исторія въ такихъ гимназіяхъ должны преподаваться какъ отдѣльные предметы, на русскомъ языкѣ. Въ случаѣ преобразованія какихъ либо изъ существую- щихъ нынѣ гимназій въ молдавскія, во II-VIII классахъ такихъ молдавскихъ гимназій для учащихся молдаванъ обяза- тельно ввести преподаваніе на молдавскомъ языкѣ. Законъ Божія, молдавской грамматики, литературы и Бессарабовѣдѣнія. Въ слѣдующемъ году 1918/19 открыть второй классъ въ молдавскихъ гимназіяхъ, затѣмъ 3-й и т.д.

4/ Молдавскимъ гимназіямъ должны предоставляться все права казенныхъ гимназій и содержаніе ихъ должно быть отнесено за счетъ тѣхъ же источниковъ, на которыя сосре- доточены казенныя гимназіи.

5/ Во всѣхъ среднихъ учебныхъ заведенияхъ Бессарабіи ввести преподаваніе на молдавскомъ языкѣ, Закона Божія, молдавской грамматики, литературы и бессарабовѣдѣнія съ сокращеніемъ соответствующаго числа часовъ по другимъ предметамъ напр., по языкамъ.

6/ Крайне необходимымъ является открытіе съ настояща- го учебнаго года или преобразование двухъ учительскихъ семинарій, одной мужской и одной женской, въ которыхъ, кро- мѣ молдавскаго языка, литературы, исторіи, географіи и физіи

65
64
65
такіе предметы какъ педагогика, дидактика и методика от- дѣльныхъ предметовъ необходимо преподавать на молдавскомъ языкѣ. Образцовыя школы при этихъ семинаріяхъ должны быть молдавскія.

Русскому языку, литературѣ и русской исторіи въ этихъ учебныхъ заведенияхъ должно быть отведено подобающее мѣ- сто. Учащіеся по окончаніи этихъ учебныхъ заведеній долж- ны хорошо владѣть русскимъ языкомъ.

Въ отношеніи къ педагогическому персоналу для молда- вской школы союзъ признавалъ бы необходимымъ:

1/ лѣтомъ сего же 1917 года открыть курсы молдавскаго языка, исторіи, литературы и педагогическихъ предметовъ для учителей начальныхъ училищъ и для желающихъ изъ пре- подавателей средней школы;

2/ открыть одностолѣтніе педагогическіе курсы для молда- ванъ съ соответствующимъ образовательнымъ цензомъ.

Союзъ признаетъ также необходимымъ имѣть своего пред- ставителя въ общественно-педагогическомъ Комитетѣ при Одесскомъ Учебномъ Округѣ, который своими познаніями нужды народнаго образованія Бессарабіи, способствовалъ бы правильному разрѣшенію вопросовъ просвѣщенія среди молдаванъ.

Молдавскій учительскій Союзъ выражаетъ твердую увѣрен- ность, что Общественно-педагогическій Комитетъ при Одес- скомъ Учебномъ Округѣ, помня заветы Ушинскаго, ратовавшаго за родной языкъ въ школѣ, горячо поддержитъ стремленіе учи- телей-молдаванъ вывести молдаванъ изъ темноты, возродить его къ новой жизни и тѣмъ самымъ осуществить провозглашенный Временнымъ Правительствомъ принципъ культурно-національна- го самоопредѣленія народностей Россіи.

Союзъ проситъ поставить его въ извѣстность о постановле- ніяхъ Комитета по даннымъ вопросамъ.

Предсѣдатель временнаго бюро

Секретарь:

Адресъ бюро: Молдавскій Учительскій Союзъ. Кишиневъ, ул. Луковскаго 1215

Draga Halipa.

Trimisindu-ti cele mai calduroase salutări si felicitări iti fac cunoscut ca noi, cei de-aci, abia acum incepem a ne încheza si a ne pune temelie pe lucru pentru a chițăsur cu cit mai multe puteri îndeplinirea programului national.

Ei am crezut de curvinta sa se faca o noua alegere a prezidiumului comitetului si ne-am ales si un comitet executiv. Reul e ca n-avem mijloace si fara ele e anevoie a face ceva. Dar vom organiza vre-o reprezentatie, care sa ne procure ceva parob.

Ei de aci am impetia ca intimpini mari grațati, ca mare parte din moldovenime e pasiva, fie din lene, fie din scepticism, fie din dușmanie aruncată față din unele articole ale programului national. Si ast-fel, fara voi poate, fac si dintii focul celor carora nu le vine la socoteala ca în Basarabia sa mai fim si noi moldovenii stapani, car nu numai tot ei.

De ar fi acum toti moldovenii basarabeni trup si suflet - ce uzor, cum sunt acum venurile, am proclama si infanta autonomia!... Ne-am ridica ca o vifelte si n-ar îndrăzni sa suguiască cu noi. Chiar si asa-bai! Sa vedem ce ne-or face. Si odata autonomia fapt îndeplinit, n-ar ramane de cit partea economica de rezolvat.

Doamna, doamne, când mă gândesc ca- ce greu era mai erii de luerat, cit trebuie să-ti caler pe cuget, să rabzi în piele, să catigesti.... ducă-te pe pustiu!...

Si-acum fii sănătos si nu te lăsa!

Alte cunoscute drag: G. V. Madan.

catelii

P.S. Tote cele bune la al de domnia Alexandru Crăhan, Tneulet, Hareu, Grom si cei-lalti toti.

Ei am găsit aci un perfect cunoscut (din Thoma) care miza pus pe note si armoniizat 40 melodii vechi si noi basarabene si pe care am de gind sa le editiez când vom avea bani. Va fi un prim fruct al literaturii noastre muzicale; eu tit mat mult ca altul a fost mca. - S. V. Madan.

Наша царина в России, наша, азиатская деспотия с ее сатрапами, и все по своему несправедливо работало.

Наше созданное Временное Правительство, с его комитетами, подкомитетами и подкомитетами в городах, селах и войсках, комиссары, управы, подуправы, палаты, департаменты и ведомства. Слово, на "по газе" земного шара создано, идеальное "демократическое правление, и бывшие нормальные обыватели невольно превратились в полковников графов, войско - в идеальное, "товарищество".

Но тогда к нам, и начался, каприз России да и разорить нас азиатцы, амазны, зы, мы амазны коопты, амазны, разруха, пожары, грабежи, грабни, гражданская война внутри, во внешних сил на фронтах, истребление природы и несколько миллионов.

Почему? Старое Правительство, при всех своих недостатках, было правление, знающее; Временное правительство, правительство возмужавших фразологов, пародия, но не правление. Смотря на него, припоминается приключенная поэма, "Братия разбойники": "Настал воронов сестиване, на груди тлелогущих костях, за Волгой тайна удалых собиравалась...". Кака сажусь одерже, племя, каргоий сестиване...".

И на развалинах монархии создается федерация демократических республик. Во главе их и скрутка коопты Бессарабия. Даки. Тракия. Наместники народов. Наместники венгров и турок. Наместники величайших соседей. Неудачная затея Франкована и Кантеми. Зера. Сакраментное иго. Воспоминание русского царизма. Копились и негасимая скупая патрией?

Дай Бог, чтобы Святая Церковь привела ее к новой, благословенной дружбе. Дай Бог!

Дай Бог, чтобы Бог, дорогие пионеры национального нашего возрождения, создавшие Святую Церковь, не впади в ошибку русской демократии. Созданный последний правительственный аппарат - много сложное, грандиозное и стоящий дороже президента царского, только по трудности, негодный до смешного на практике.

Вот село и власть. Сельский исполнительный комитет обра-

милых, в поодобье президентов сельского управления: одним из кандидатов, посящий на высшие старосты, стал исполнять кое-какие дела президентов старосты с разницей: действует без указаний, без контроля, без ответственности, но и без необходимой задушевной раби.

Волюсткой исполн. комитетов - такой же безответственной и хитрый аппарат. Земельный комитет... тоже такое. Проводящий комитет и его исполнительный орган - управа... На козле, что по-хотят дать волюсткое и уездное земство, по своему образу? Оно, ввиду составлено по закону единого, равного, всеобщего и тайного голосования. Но кто пошел в гласные? Малограмотные, плохо ориентирующиеся в простых вещах сельскому управлению президентов ко-рада! В общинах своих скатывания на низ русская деревня по-скупалась и как своим энтузиазмом диканьем. При выборах созда-лось небывалое и невиданное у нас гонение на интеллигентные силы деревни, и без того незаметные, как по качеству, так и по количеству. Да и не удивляйтесь. В наемных царя то и дело прибыва-ли по деревням разные солдаты, и пену с себ. петроградскими депутатами, возмущали неистовый замесотого вика, совмеща-ли выбирать при надобности, своего родового простого крестьяни-на, ибо только такой и может постоять за крестьян: русская мудрость!

Кв. сохранилось, наше сельское население, как и всей России, по культурности низко. Ему недоступны пока понятия: федеративное собрание, федерация, автономия, республика, польза родной земли, законность, Сватуль Царий, президент, волюсткое земство, уезд-ное земство. Наоборот, период Преподобного Правительства при-усли народа кв. безнаказанности злодеяний, кв. не платящих сборов, флагов, кв. захвату чуждой собственности, кв. самоуправству, кв. дезертизму в армии, кв. небывалому самоуправству простого человека, кв. низведению образованности кв. к нулю в полемике, ко-гда больше всего губится культура в образованности, кв. прова-ления актов ужасного охолощения, как грубого и бездумного срывания выборов или проведения народного плохих кандидата-

тур...

Царское Правительство приобретало по дну правления интеллигентной и опытной силой страны. В ходе развития уже исторических событий, рус-ская демократия постепенно затмевала Торгашовых, Ружанов, Диканько, Ружанко людей второй, третьей дальновидных категорий. Возврат-ке временнова достоинства!

Ошибки и ошибки крупной величины. Следствие сего - нынешнее по-зрение на фронт и внутри страны.

Надвигаясь, Сватуль Царий не допустит ошибок президентского правитель-ства и создаст какой-нибудь Бессарабий правительственной аппаратуры простой по устройству, возможно дешевой, но действующей планомерно, дипло, твердо, решительно. Такой аппарат не может быть создан в общинной массе народа, т. е. всероссийской безграмотной рабь сегодня не может стать Союзом или римскими сенаторами. Только небольшое пока число лучших кадров Бессарабий, пикиров национального возрождения, привлеченных к делу, от низу до верха, создаст то, что нужно стране. Но обстоятельства в времени и составе народа, Сватуль Царий, составленный из лучших сил нации, не может быть только исполнительным органом народа, но больше правящим и про-возвещающим путеводителем. За ним и идти должны народы. Сватуль Царий, получив в свое распоряжение войско, должен не-медленно озаботиться об устройстве в стране надлежательной ад-министративной, полиции, дорожной, школьной, продовольственной, почтовой делов и проч. Должно и жить по всем отраслям правле-ния на местах, в городах и селах и в народе своих преданных агентов, воспитанников, наездников, иудейных или заинтересо-ванных материально. Притом наша волюст. Во время выборов в уездное собрание в одной части волюстности работав агенты партикулярная канц. молдавская, и голосование пошло преимущественно кв. № 1, а в другой части также агитировал иудейский представитель того же партикулярного-голосован пре-имущественно кв. № 6; в других же частях волюстности насе-ление предоставлено само себе и... молдавские сплоченные го-

двигались кв. к нулю или еще хуже, и трагичной толпой были низки

посоветовали за №2, ибо такъ слышали отъ солдатъ. Другой пожелаетъ
полного партизана національн. подвешенск. Двѣительность послѣд-
него должна стать активнее: подхоружающихъ людей ставить
у фронта, а неудобныхъ удалять. Кругъ Партизана долженъ раз-
ширяться на всю Бессарабію, привлекая въ свою націю сознательную
силу. Агенты партизана доставляютъ центръ свѣдѣній о
нуждахъ и настроеніи народа, населеній, и въ свою очередь центръ
черезъ тѣхъ же агентовъ вліяетъ на населеніе въ желанномъ на-
правленіи. Повторяю, пока народъ все участвуетъ въ движеніи не
можетъ, не въ составленіи по неосознанности, не культурности.
Народъ привыкъ уважать власть. Власть въ странѣ и идея на-
ціональнаго возрожденія - факторы, очень сильные для зрѣлаго де-
ла въ рукахъ Святыни Царя. Двѣительность его въ началѣ должна
быть самымъ подобна монархической - конституціонной власти,
~~откуда~~ предугадывая нужды народа, и удовлетворяя ихъ. Народъ
ждетъ, что дадутъ сверху, и часто действуетъ по указанію
сверху.

Изъ послѣднихъ самодурствованій народа сроднѣе подготовителъ-
въ сѣвѣрующихся показаній ихъ, при благопріятныхъ обстоятель-
ствахъ. Черезъ церковь, школу, подходы и публичныя чтенія,
погруженіе усиленно и послѣдовательно къ тому призвано стремле-
ніе. Двѣнадцатый всенародный фронтъ демократическаго правленія
— самый будущаго. Интернационализмъ — смертельная дру-
наша отравка. Мы находимся только въ періодъ національнаго
пробужденія и слѣдовательно созиданія духовныхъ и матеріальныхъ
богатствъ.

Реформа должна быть введена безболезненно, без потрясений, достигая к сознанию масс успокаивающего, удовлетворяющего, то-би не образовалась сильная оппозиция, недовольство масс и сильных мира сего. Вспомогая, к сожалению сопротивлений устранить необходимо казачество, „для пользы службы“ и при посредстве старожилых сил. Подавление анархии, наприказ, должно быть не единственно-офиц. при помощи русских войск и казаков

ления актов уфурского судишанства, какъ зрѣлого и разумнаго
сравненія выборовъ или проведенія карантина полагая кандидата

или отрядов из болгар и из Бессарабии, возмущая к жизни сочувствующим на этих элементах. Идеи их противников, несправедливых, претяго ругательно труда, гоним, Макара тесноту не пав, но таких сирот в пленение. Государственности без единой власти не может быть.

Съездъ съ Россіей впиталось въ помятѣ народа всей Бессарабій и у всехъ націй. Нужно имѣть это обстоятельство въ виду, и поддерживать сѣ твердо. Наше національное законодательство. Украина, которую всегда необходимо поддерживать дружелюбно. Выборы въ Свѣтлицъ Царій интендаторъ, какъ всегда въ выборахъ, нужно создать искусственно, но такъ, чтобы въ него попали все-таки естественные славянскія націи, патріоты. Помогаемъ имъ въ томъ, что народъ устраивать дѣло само хорошо, ради своей пользы, — ошито. Повторю, народъ нуждается въ руководителяхъ, но такихъ, которые работаютъ въ пользу народа зинко, честно, и съ любовью. Необходимо стремиться вселить уверенность въ зинкахъ нашихъ, что Правительство и интенданція заботится о нуждахъ народа и знаетъ, какъ удовлетворить эти нужды, приобрести до-вѣріе народа. Нужды, зинко и честно, честно зинко и трудо.

Народу необходимо привести к сознанию; это свои думы он по-
хитит строить только через личный свой опыт, как на низ-
ших ступенях, так и на высших, на высших ступенях, так и на высших,
что народное правление не есть правление простых безграмот-
ных крестьян (русская точка зрения), но на оборот, ^{прав, умовый опыт} трудящихся
людей — патриотов, выставленных кардиналом правления, во
противовес царскому правительству, в котором господство-
вала протекция; что при царском правительстве суррогат
должен был заменить распоряжение высших инстанций,
теперь же должен сам лично ориентироваться в делах, сам
творить их; поэтому — образование, образование и образование.
Знаение крестьянских масс во временах до сих пор
было к нулю или еще хуже, и при этом то же было низкий

наша богатая, благословенная страна скоро достигнет высокой степени культуры и экономического благосостояния, которое уже создадут все свои населенные пункты своей родины.

Наше войско дружно борется и самоотверженно, с любовью к родине, готово умереть по первому приказу Верховной Власти, в противоположность русскому народу, товарищам, злобующим за большевистского потапу, что, большевики - большевики, богаче, хорошо устроены - их частное объяснение. Войско, полагая, должно быть в политике. Во Верховный генерал, подполковник.

Немаловажное и особое внимание - народное образование. Руководителем его также подполковник. Во всех последних его подполковник и нужно сейчас - уже ввести национальное преподавание, недопуская только курсы для учителей. Полагается, как и наши люди, ведут частное образование по старому неестественному способу на русском языке. Надзор должен быть сверху и руководствоваться (инспекция, дирекция). Своевременная необходимость - вышесказанное образование. Во нужно начать с простого чтения учителя и учителей и учителей и учителей, как и газеты, "Культура подполковника", "Солдаты подполковника" по праздникам в возрасте населения. Правильно, военное дело все это заинтересует наших подполковников, особенно, если к тому еще прибавится известное разделение между их общественными и политическими событиями и нового устройства нашей Бессарабии. "Культура подполковника" - это путеводная наша звезда - дружно быть должно каждому подполковнику, как президиум псалтирь, также и Солдаты подполковника для наших попомей. Сидоровичи не предвидя вводить в школах основанное высшее обязательное чтение этих газет и толкование читанного.

Нужно заинтересовать народ, привлечь к чтению подполковника. Изменилась политическая ситуация, общественный строй, взгляды на жизнь нужно изменить со-

70
70

отлично прообразованы и методы школьного обучения. Необходимо по-
дробное изучение географии Бессарабии и ее истории во связи с исто-
рией нации. "Tra trec, petriki gemin" и "Ritina na reie"
имеют обособить известности нации, ведущей безпрестанную борь-
бу при невыносимых условиях на протяжении 18 веков за во-
лю, за самостоятельность. Мы не отрицали возможности явно сверга-
низоваться. Цель - всеобщее национальное просвещение, подвеле-
дущее, поднятие культуры. Обязательное всеобщее образование. обяза-
тельное для каждого изучение ремесла. Изучение средних, низших
сельскохозяйственных училищ. Основание политехнического в Ки-
шиневе. Фабрики и заводы. Коммерческое образование... Емко-
рость надо на западе, восток не ищешь, как елихисе доказывать
многие русские монархисты; мы должны сравняться с западом
и сравняться.

Первая половина 19го столетия знаменуется возрождением
Румынии, вопреки желанию сильных соседей, изобразившаяся
уже мертвого трупа. Можно, гениально тогда восприняв го-
сударственная мысль нации. Какое величественное карти-
на: погребальное шествие Французского Статуа на катафрак-
те по улицам Бухареста и его погребение пред глазами всеми-
ного графа Киселева... Или выборы Кузи во Яссы и во Бухарест
- уйд в одно из Правительств! Сурово - ли повторится исто-
рия теперь? Или явления настоящего столетия - естествен-
ный этап прошлого?

Наша раса отличается высокими ассимилирующими способ-
ностями, что Правительство должно быть использовано в чл-
ных помощниках других населяющих Бессарабию народов
для уменьшения разнообразия в составе населения. Для это-
го широкое образование новых поселений, в связи земельной
реформой, должно быть естественное с преобладанием на-

7000
добавь: на половину подготовань должна быть другая половина
изъ разныхъ націй. Во всякомъ случаѣ сплошные инородскіе
поселенія не должны быть, какъ нѣтъ подавляющаго его чис-
ленн. Въ этомъ обстоятельствѣ, какъ во всемъ, необходи-
мо государственное разсужденіе, чтобы не увеличивать, а
уменьшить возмущенную оппозицію.

Необходимо — въ организовать поскорѣе курсы будущихъ
секретарей, писарей и писцовъ нашего языка для всѣхъ уфе-
дженій края отъ низа до верха. Необходимо немедленно
национализировать школы и церкви, а административно
и судъ постепенно — съ подготовкой кадра изъ русскаго кадра
русскихъ, оставляя русскій для инородцевъ. Колычички
покрывали иллыи тысячи десятинъ земли, разделили десятину и
и сотни, но ихъ земля переходила въ руки болѣе предпри-
имчивыхъ помещиковъ: црковъ, армянъ, поляковъ, кыргызовъ,
казаховъ и др., не успевая къ русификации. Значитъ, это —
нужно намъ быть зѣтис. Успѣшной русификации намъ много бытъ,
бо отъ насъ языкъ нашъ вѣд. Теперь инос. У насъ есть душа страны — Карти-
дуча Националь, одухотворяющей народа. У насъ есть головной мозгъ —
туръ Зорій, направляющей жизнь страны. У насъ доужено быть соз-
данъ — правительственный аппаратъ, способный регулировать на-
шу жизнь, подобно сердцу съ кровеносной системой. И все для
национальнаго пробужденія и поднятія образованія на-
го.

Даѣ боѣ! Помоги, боже, нашимъ до-
рогимъ апостоламъ!

24 ноября 1917. С. Куликов.

Р.С. Обращаюсь с сими изъ Вами, Высокопочте-
ннѣйшій, Вагтенштейномъ Николаевъ, казавшій
Срѣтухъ Царей, съ докладной запиской въ

82

72

Временные штаты содержания

Президіума "СѢАТУЛЪ ЦЭРІИ"

Суточное вознаграждение

- 1/ Предсѣдатель " Сѣатуль Церій "..... 30 рублей.

- 2/ Товариш Председателя "Съветуль Цэрий" .. 25 "

71
низов, съ народа, съ деревни, не для продажи
товаров, а для сводящих къ себѣ, въ на-
деждѣ, что тотъ капиталъ поумножится.

Съ нѣмъ сирѣчь остается С. Кузнецовъ

Semulț n'am mai simțit atâtea multă vreme înle-
 tensă, decât acum după cetera acestui memoriu a lui
 om, pe care nu' l'plău, dar pe care, pot să zic, că
 i l'am făcut frate și prieten cu fiecare când cetit.
 Căta l'impresat în mintea acestui om pol'bre! Dae-ar
 și în Sfatul Țării, nu ni-ar fi așa de frică pentru
 viitorul lui și mai ales a soarta țării!

Ce bine-mi pare, că ^{mai} sânt oameni, cari se gândesc cu
dragoste la Tară și la viitorul ei! Precum rapoartea
acesta trebuie adus la cunoștința barbatilor noștri de
stat. Pan Haloppy. - 30 Decembrie 1917.

Необходимо-бы организовать поскорее курсы будущих
секретарей, писарей и писмов нашего Языка и т. д.

72

Президіума "СѢАТУЛЪ ЦЭРІИ"

1/ Председатель "Сфатуль Цэрий ".....	30 рублей.
2/ Товарищ Председателя "Сфатуль Цэрий " ..	25 "
3/ I-й Секретарь "	.. 25 "
4/ Остальные Секретари..... "	по .. 20 "

Генеральных Директоров Молдавской Республики.

- 1/ Генеральные Директоры по 30 руб. въ сутки.
- 2/ Товарищи Генерал.Директоровъ..... по 25 " " "

Временные штаты Канцелярии
Совета Генеральных Директоровъ.

Наименование должностей.	Число лицъ.	Суточное вознаграждение.
1/ Управляющій дѣлами Совѣта...	1.	20 руб. въ сутки.
2/ Помощникъ Управляющаго дѣлами Совѣта, онъ же Казначей, Архива- ріусъ и Завѣдующій хозяйствен- ной частью.....	1.	15 " "
3/ Личный Секретарь при Председа- телѣ Совѣта.	1.	10 " "
4/ Дѣлопроизводитель.....	1.	10 " "
5/ Служащіе для письма:		
1-го разряда.....	2	по 8 " "
2-го разряда:.....	4	" 6. " "
6/ Курьеры-разсылные.....	4	" 5 " "
и 7/ На канцелярскіе и хозяйственныя расходы.....		10.000 руб.

74 76

О временных штатах Канцелярии Совета Генеральных
Директоровъ.

- 75
- ЕС-
- 1/ При Советѣ состоитъ канцелярія подчиненная Предсѣдателю Совета.
 - 2/ Канцелярію Совета Генеральныхъ Директоровъ, подъ начальствомъ Управляющаго дѣлами Совета, составляютъ лица по штату. Порядокъ распределенія производства возлагается на Управляющаго дѣлами Совета.
 - 3/ Управляющій дѣлами Совета и Личный Секретарь при Предсѣдателѣ Совета опредѣляются и увольняются по представленію Предсѣдателя Совета - Советомъ Генеральныхъ Директоровъ.
 - 4/ Остальные служащіе Канцеляріи опредѣляются и увольняются Управляющимъ дѣлами Совета Директоровъ.
 - 5/ Управляющій дѣлами Совета и Личный Секретарь при Предсѣдателѣ Совета увольняются въ отпуски Предсѣдателемъ Совета Директоровъ, а остальные служащіе - Управляющимъ дѣлами Совета Директоровъ.
 - 6/ Хозяйственные и канцелярскіе расходы, а также содержаніе Управляющаго дѣлами Совета Генеральныхъ Директоровъ, Личнаго Секретаря при Предсѣдателѣ Совета и прочихъ служащихъ канцеляріи Совета опредѣляются приложенными при семъ временными штатами.

ЗВ. Грети.

Э. Молд. женская лига.

Члены распределительно-комиссии. и бюджетн.

7508

- 1/Идея федеративности вкоренилась? : Завоевания революции велики.
 2/Идея самоопределения нации : Пусть их укрепят. Это возможно
 народности по территории : созданием власти
 : Отсутствие центр. власти заста-
 : Влает думать о создании своей вла-
 : сти.
 : Осознать себя республикой нельзя ибо
 : это будет непонятно
 : История возникновения Статула Перий.
 : Свободы гарантируются
 : Земельный вопрос Трудность решения это-
 : го вопроса. Передача всей земли зем.

КОМИТЕТАМ

76

Cops 76

DOMN-LE MINISTRU,

Subsemnatul Petre Z. Bajbenc-Melicev, fost deputat în Sfatul
 Țării, mă adresez cu cea mai rugătoare Dvs. cu fostului Președinte
 de fapt și neschimbat al ședințelor Sfatului Țării.-

Cu ocazia serbătorilor a unui deceniu de la alipirea Basa-
 rabiei la patria Muma și luându-se în seamă greava situație materia-
 la a foștilor deputați din Sfatul Țării, Guvernul, prin Legea din
 31 Martie 1928, a hotărât să improprietărească pe foștii deputați
 ai Sfatului Țării cu câte un lot în suprafața de 50 hectare pe fie-
 care.

Această lege de improprietarire, după cum este publicată în
 Monitorul Oficial No 74 din 31 Martie 1928, pag. 2704, sună astfel:

"Lege pentru improprietărirea foștilor deputați din Sfatul
 Țării, precum și a foștilor membri ai guvernului autonom ale Basa-
 rabiei, cari au înfăptuit Unirea Basarabiei cu Tara Muma.-

Art. 1 Foștii deputați în Sfatul Țării, precum și foștii mem-
 bri ai guvernelor Basarabiei Autonome, cari au înfăptuit Unirea,
 se improprietăresc, cu prețul de expropriere, din rezervele de pă-
 mânt ale statului în Basarabia, inclusiv cele prevăzute la art. 44
 din Legea agrară basarabească, cu câte un lot de pământ în întindere
 de 50 hectare fiecare.-

Art. 2. Aceste improprietăriri se vor face într-o singură
 dată, pe baza unei liste de încredințări, întocmită de Ministerul de
 Agricultură și Domeniilor, care este însărcinat cu executarea pre-
 zentei legi.-"

Executarea acestei legi a fost încredințată D-lui Ministru
 al Agriculturii, în care scop D-șe a constituit o comisie compusă
 din 8 pe reșoare și nume D-șii: Dr. Ciugursan, I. Pelivan, P. Neaga

D. Sacc. Domnului Ministrului P. Halișo

4605
Panu, Minciuza și G. Pantea și reprezentanții Ministerului Sacerilor și
Gerschii.-

Îndeplinind formele cerute de a depune convenita declarație și do-
vezi cu privire la dreptul la improprietare și deși am fost asigurat în
mai multe rânduri din partea Statului român de pe acea vreme D-l I.E.
Inocent și alții cum că voi fi improprietar, eu totuși am fost omis
de Comisiunea de improprietare.

După cum am aflat ulterior deși 5 membri din Comisiune au sus-
ținut improprietarea mea și numai doi fiind contra, totuși n'am fost
trecut pe lista improprietarilor, atunci când însuși reprezentanții Mini-
sterului de Agricultură susțineau că am dreptul de a fi improprietar, -
odată cu toți ceilalți deputați.-

N'am primit motivele de respingerea cererii mele de improprietare,
dar după cum am fost informat din zvonuri, această respingere se ba-
tează pe faptul că în ziua de 27 Martie, când a avut loc ședința Sfatului
Țării, semnarea actului solemn de alipirea Basarabiei, eu am lipsit și
n'am semnat acel act.-

Într'adevăr că în ziua de 27 Martie am lipsit dela acea ședință și
n'am semnat actul de alipire.-

Și deși în textul legii mai sus citate nu se vorbește nimic despre
condițiunea obligatorie de semnarea actului pentru a putea fi improprieta-
rit, eu chiar cu ocazia primei declarațiuni am dat toate explicațiunile
în chestiune confirmate prin acte și dovezi oficiale că am fost forțat
să lipsesc dela ședința de 27 Martie 1918.

Aceste împrejurări voi a căuta a i le supune aei cunoștinței
Domnului Vostru, Domnule Ministru, având toată încrederea că ^{nu} veți pune
la îndoiala sinceritatea declarațiunilor pe care vi le fac.

După cum rezultă din certificatele eliberate de către Prefectura
Judetului Orhei și cari au fost la timp depuse Casei Centrale, în zilele
ce precedau data de 27 Martie și următoarele, a trebuit să fiu prezent
în Orhei, fiind că acolo era sediunea ședințelor Adunării Zemstvei în
curs și în calitate de Președinte al Upraviei Zemstvei Județene Orhei,
eram obligat a asista. Prezența mea se impunea cu atât mai mult că
Adunarea Zemstvei în ședința din 25 Martie, în unanimitate s'a exprimat
dorința de alipirea județului Orhei la România, iar în ziua de 27 Martie

78
77
conform itinerariului comunicat nouă de către Statul major al D-lui
General Voitoianu la Orhei urma să se înființeze Un Regiment de cavalerie
sub comanda D-lui Colonel Diamandi, caruia Zemstva Orhei și orașul i-i pre-
gătea o întâlnire solemnă.-

Participarea mea ca Președinte al Upraviei Zemstvei la proclamarea
alipirii județului Orhei la România ce a avut loc în ziua de 25 Martie și
în urma întâlnirea trupe militare cu care ocazie am ținut o convăntare
în limba franceză, ar trebui să fie considerate ca dovezi suficiente de con-
vingătoare că dacă eu trup am lipsit dela ședința Sfatului Țării în ziua de
27 Martie, eu suflatul însă am împărtășit pe deplin ideea de care au fost
animați și toți deputații Sfatului Țării cari au luat parte la semnarea
actului de Unire.-

Astfel am îndrăzneala să vă aduc la cunoștință că o cred de o mare
nedreptate acuzarea că m'aș fi sustras intenționat dela semnarea actului
de Unire privându-mă de dreptul la improprietare. Refuzul Comisiunii
de a mă improprietari o cred chiar de un act de nedreptate manifestată
față de întreaga populațiune armeană din Basarabia, a cărei reprezentat
am fost în Sfatul Țării.-

Am toată convingerea că Domnia-Voastră, Domnule Ministru, cunoscând
bine atitudinea populațiunii locale, nici odată n'ați avut ocazia să
puneți la îndoiala loialitatea populațiunii armeană a Basarabiei față de
sentimentele și aspirațiunile populațiunii românești.-

Dacă ne vom opri la sensul precis al legii în baza căreia depu-
tații Sfatului Țării sunt improprietariți, se va putea constata că legea
nu prevede ca condițiune obligatorie semnarea Actului Unirii. Această
lege precizează ca condiție - participarea deputatului în chestiunea rea-
lizării Unirii, prin cuvintele: "cari au înfăptuit Unirea"

Mă voi opri asupra acestei definiții și voi căuta să dovedesc
că prin activitatea desfășurată în Sfatul Țării, eu am avut o linie de
conducere hotărâtă și preciză în această privință ceea-ce nu odată am do-
vedit prin convăntările ținute în Sfatul Țării.-

Că o dovadă voi cita un pasaj din cartea D-lui Dr. Cazacu
pag. 312 -Moldova dintre Prut și Nistru- Unde se spune "Deputatul Boj-
buc Melicov - din partea minorităților, se bucura de unanimitatea protes-
tului contra atentatului imperialist al Ucrainei, dar este revoltat de
indolența guvernului, care a tăcut în mod criminal și n'a protestat, când
trebuia și unde trebuia. Era dator să meargă la București și acolo să

rezolve chestia în mod definitiv. și mai departe. Iapag. 314 din
același l'orare D-1 Dr. Cazac scrie: "Astfel la 16 Martie s'a confirmat
din nou votul din 24 Ianuarie de despărțirea de Rusia, de data aceasta
sub forma votului de protest contra Ucrainei".-

Deci din marturisile cronăcarului imparțial se confirmă faptul
că eu primul și în glas tare în Sfatul Tarii am cerut Guvernului Republi-
cii Moldovenești să caute dezlegarea soartei Basarabiei la București adică
să se adreseze Guvernului Român.-

Dacă Domnia-Voastră, Doamne Ministrule, vă veți aminti împrejură-
rile aceluși moment, puterea și conducerea organizațiilor bolșevizate
ca Sovietul deputaților soldați și Front-Otdel și politica cărora era sim-
patizată chiar de unii reprezentanți ai Sfatului Tarii, ușor vă veți
putea imagina cât de mare a fost riscul din partea mea pentru a asemenea
manifestare. Cred că chiar personal vă veți aduce aminti fiindcă ați pre-
zidat atunci ședința când deputatul bolșevizat Panțâr a cerut excluderea
mea din Sfatul Tarii pentru că sunt burghez, iar deputatul Grinfeld sug-
erând cererea D-1 Panțâr a declarat: Deputatul Bajbuc-Melicev, pier-
zând Un Monarh, îndreapta poporul nostru în brațele altui Monarh.-

Ca un rezultat al manifestării mele să ne îndreptăm spre București
am fost dat în judecata deputaților soldaților din Orhei. Este ușor
să vă convingeți dela cunoștința dvs. din Orhei ce fel de judecare a fost
aceasta și ce acuzațiuni mi s'au adus.-

Astfel dacă eu ca armean n'am participat la lucrările moldoveni-
lor din Basarabia înainte de revoluție în direcția realizării idealului
național- Unirea, apoi la epoca înlăturării acestei idei este fără îndoie-
ală că am susținut aspirațiile lor naționale. Și probabil că am parti-
cipat într-o măsură mult mai mare de cât mulți alți deputați cari sunt
improprietari numai grație ocaziei fericite că au figurat ca deputați.-

Încă un caz care evidențiază cu toată lumina atitudinea mea față
de ocuparea Basarabiei de către trupele românești și anume, luând parte
la întâmpinarea trupelor ce a intrat în Orhei, eu împreună cu proprietarii
Județului Orhei D-nii K.E. Stoianov și I.L. Scopovschii, cu automobilul
condus de șoferul Zamstvei Serghei Jarov, am plecat la Bălți pentru a
preîntâmpina trupele ce erau să ocupe Bălți și am plecat noi prin fap-
tul că partea de nord a Județului Orhei se găsea în regiunea de acțiune
a statului major din Bălți.-

Întâlnind trupele cu civinte salvate dela numele Județului Orhei

78

la întoarcere, la intrarea în Bălți am fost reținuți și înconșurați
de o mulțime foarte numeroasă de soldați rasculați, cari insistau ca
să fim executați imediat "pentru invitarea Românilor" și numai
grație ocaziei că trecea pe acolo Președintele Sovietului deputaților
dela soldați, care era un fost învățător din Județul Orhei, am scăpat
dela o moarte sigură.-

Susținuții însoțitori ai mei sunt în viață încă până acum și
cred că cu toată sinceritatea ar putea să completeze și scrie ca-
zul de mai sus.-

Îmi permit încă, Doamne Ministrule, a vă ruga să luați act
de extrasul alăturat din procesul-verbal al ședinței Sfatului Tarii
dela 9 Decembrie 1917, care cuprinde declarațiunea mea dela numele
întregii populații armenesti a Basarabiei, care m'au însărcinat cu
reprezentarea intereselor lor în Sfatul Tarii.-

Pentru ca declarațiunea să-și poată păstra toate nuanțele ei
originale o depun în limba rusă așa cum a fost introdusă în procesul
verbal. Cred că această declarațiune anunțată de mine chiar în prima
zi când am intrat în Sfatul Tarii, doadată și cu toată claritatea a
fixat atitudinea mea față de speranțele nutrite de poporul moldovean
cari pe atunci se păstrau în adâncurile inimelor individuale a memb-
rilor Blocului Moldovean. Cu toată conștiința și sinceritatea va
trebui să completez încă că întreaga mea activitate desfășurată ca
deputat în Sfatul Tarii pe deplin era în concordanță cu sentimente-
le exprimate în declarațiunea în cauză.-

Pentru a restabili această ultimă împrejurare i-mi iau îndrăz-
neala ca pe lângă această scrisoare să anexeze unele extrase din pro-
cesele verbale ale ședințelor Sfatului Tarii, ce se păstrează în arhi-
vele Casei Noastre din Chișinău.-

Ca încăers cred de necesar să vă atrag atențiunea dvs. asup-
ra procesului-verbal al Sfatului Tarii dela 31 Martie 1918 cu No64
unde se spune: "După anunțarea salutului Majestații Sale Regelui,
S.S. Mitropolitului Pimen și al. Secretarul Epurii Anunță, listele depu-
taților aleși de către Blocul Moldovenesc în Comisiuni" în această
listă figurează și subsemnatul ca fiind ales în Comisiunea financiară
permanentă a Sfatului Tarii.-

78

4808

Deci Băocul Moldovenesc în întregime imediat după ziua istorică de 27 Martie nu ma scoțit de ostil și strein idealurilor sale naționale deși cunoaște perfect de bine că Actul Unirii eu n'am semnat.-

Pe baza celor mai sus expuse eu, cu toată conștiințiozitatea și sinceritatea i-mi permit să vă asigur că fără să avea pretențiuni de erou moldovean, fiind arman de origine nici nu puteam fi, am lucrat în măsura forțelor și capacității mele, în calitate de deputat al Sfatului Țării și Președintele Upravei Zemstvei Orhei în direcția susținerii și înlăturării idealului național al poporului moldovean din Basarabia.

Decăscia înlăturarea mea dintre numărul celorlalți deputați îndreptății la înproprietărire, o cred de un act de o mare nedreptate față de mine fără a o merita. Un act de o mare nedreptate atât contra mea personal cât și contra populației armenesti a Basarabiei pe care am reprezentat-o în Sfatul Țării.-

Acest act de nedreptate este cu atât mai greu și dureros cu cât și eu după toate evenimentele istorice ce au avut loc am pierdut și avantajele pe care le aveam de pe urma situației mele în serviciul statului precum și ori ce avere mai aveam, iar acum la apusul anilor am rămas fără nici un mijloc pentru existență.-

Acceasta rămânând la aprecierea dvs. dăca o merit sau nu.-

Dar luându-se în seama că sunt inginer agronom cu un trecut nepătat eu a-și fi putut să creez în cuprinsul Județului Orhei ce mea devenit scump și iubit și în care am lucrat și instalat gospodării, o gospodărie model care m'ar fi asigurat până la sfârșitul zilelor cu o muncă cinstită și folositoare.-

Aceste considerațiuni și împrejurări -imă dau îndrăzneala să mă adresez Dvs. ,Domnule Ministru, ca la un fost Președinte al meu cu o respectoasă rugămintă sa-mi luați apărarea intereselor mele și a intervenți pe baza legii ca să fie împrăștiat egal cu toți deputații Sfatului Țării.-

*P. Băicaru, Mihail
Fost Deputat al Sfatului Țării
Inginer Agronom*

Orhei / 15 Martie 1916

80

79

80

79

4808

... imediat după ziua istorică

I
de 27
deși
sinc
erou
măsu
lui
și i
Dea
viți
de m
pers
repr

cât
și
ste
am

neț
dev
o f
cu

ad
re
te
si

Or

80

80

ROMÂNIA
MINISTERUL DE INTERNE
PREFECTURA JUDEȚULUI ORHEIU
SERVICIUL JUDEȚEAN

--- C E R T I F I C A T ---
Nr.5721

Noi Constantin V. Roșca, Prefectul Județului Orhei
văzând cererea d-lui P.Z.Bajbeuc-Melicoov, înregistrată la
Nr.5721/928 și pe baza referatului ce ni s'a făcut de dl
Consilier jud.Raportor Eug.Dudnicenco, după cercetările fă
cute în arhiva acestei Prefecturi, unde se găsesc dosarele
foastei Zemstve a jud.Orhei

c e r t i f i c a m c ă

Domnul P.Z.Bajbeuc-Melicoov a ocupat funcțiunea electivă
de Președinte a Upravei Zemstvei jud.Orhei în timpul sesiu
nei ordinare din Martie 1918.

Că în această calitate se găsea, când în ședința de la
25 Martie 1918 s'a proclamat unirea cu ROMÂNIA LIBERĂ

Că sesiunea ordinară a durat dela 18 până la 26 Martie
inclusiv.

Că după închiderea acestei sesiuni d-sa în calitate de
o avea de Președinte a Upravei a fost ocupat în intervalul
de la 26 până la 31 Martie 1918 cu aducerea la îndeplinire
a hotăririlor luate de adunarea generală a Zemstvei jud.
Orhei

Drept care i s'a eliberat prezentul certificat pe tim
bru legal de 10 lei.

Prefect jud.Orhei (ss)Const.Roșca.
Secretar Consil.Județean (ss)Indes.
1928 luna Aprilie în 11 zile (L.S.)

НАРОДНАЯ РАСПОЛЧЕНА И ЕЯ ВЕРХОВНИИ ПРАВОИ ОРГАНЪ ОРДНУТЬ

В настоящей единице хранения пронумеровано

82 (обт + 2 с. + 1 док.) 11 к.

48 (с. + 1 с. + 1 док.) 11 к.

81

В П И С К А

81

Из Протокола Заседания СФАТУЛЬ ЦЕРИЯ 9-го декабря 1917-го года

№14

..... "Затѣмъ слово дается Представителю Армянъ Башбеукъ-Меликову, объявляющему декларацию Губернскаго съѣзда Бессарабскихъ Армянъ, изъ-бравшихъ оратора делегатомъ въ С. атуль Церию."

"Губернскій съѣздъ Бессарабскихъ Армянъ, говоря въ ораторствѣ, въ Засѣданіи своемъ отъ 3-го декабря с.г., на основаніи предложенія организаціоннаго бюро С. атуль Церіи, почтѣлъ меня избравшимъ своимъ, для участія въ Меллаванскомъ краевомъ органѣ въ качествѣ делегата и выразителя воли и чаяній части многострадальнаго Армянскаго народа велею судьбы оторванныхъ отъ сердца Арменіи и, въ теченіи столѣтій, въ чужбѣ, преследуемыхъ въ Бессарабіи. Бессарабскіе Армяне, составляя часть многострадальнаго Армянскаго народа, населяющаго некогда Великую, а нынѣ раздробленную и истонченную кровью, дробленіемъ отъ чуждыхъ территорий, аны, въ исканіяхъ до своихъ и достигнутахъ нуклеусахъ единаго общаго историческаго прошлаго Армянскаго народа и его дальнѣйшее развитіе на началахъ свободнаго національнаго самоопредѣленія.

Имѣя это своей путевкой въ Армянскій народъ, въ своемъ историческомъ прошломъ, я по населяхъ грядущей истинно въпередъ, неостанавливаясь на преградахъ и препятствіяхъ.

Отличаясь на пройденномъ Армянскимъ пути. Путь этотъ пропитанъ кровью и слезами, орошенъ, убитъ трупами борцовъ за свободу народа, за его національную самостоятельность.

Свѣтъ эти чувства въ самихъ себѣ, Бессарабскіе Армяне олицетворяютъ его и въ братскомъ Меллаванскомъ народѣ. Меллаванскій народъ, являясь непрелымъ представителемъ бытовои жизни и хозяйствомъ Края, являясь, какъ гласитъ Бессарабскій губерніалъ, на всей ответственности, своимъ национальную территорию, на родную землю, не и желая лишать "МОЮ НАЦИОНАЛЬНУЮ НАРОДНУЮ РЕСПУБЛИКУ".

Вотъ въ этомъ, Армяне, сдѣлавшіе своею судьбу отъ Меллаванскій народомъ, что С. атуль Церию, провозглашая въ своей делегации принципъ "всѣхъ гражданъ народовъ въ Бессарабіи", часть гарантію національной свободы, равенства и братства, не пренебрежетъ въ жизни великія начала общечеловѣческихъ началъ чести, достоинства, единства, беречь и почитать, населяющихъ Великую Россію.

Мы полагаемъ, что ближайшими и неотложными задачами С. атуль Церіи должны быть: - 1-е Сознаніе, въ ближайшіе сроки, Народнаго Собранія Меллаванской Республики и 2-й Организация газетной Краевой власти, еликающейся и на национальную организаціонную войну, для борьбы съ азербайджанскими, грабежами и уничтоженіемъ всякаго чужестраннаго, находящагося въ протекціи и богатствѣ. Армяне вѣрятъ, что въ народѣ Россіи, искусственно разсѣянному старымъ государственнымъ строемъ, нынѣ связанное тѣмъ братскимъ чувствомъ-братства, любви и общности интересовъ, независимости и затишья въ своемъ внутреннемъ самоопредѣленіи, создадутъ себѣ лучшіе условия жизни и процвѣтанія.

Мы, Армяне Бессарабіи, организовавъ своей отдѣльный национальный органъ "НАЦИОНАЛЬНАЯ", своей своей организаціей поддерживаемъ такими же национальными организаціями всей Россіи и, увѣренны, что наши національныя чувства и интересы будутъ единственно дороги Меллаванцамъ и ихъ Верховному Органу СФАТУЛЬ ЦЕРИИ, выражаемъ искреннюю готовность помочь отечеству, отстоять ихъ, въ тѣхъ случаяхъ Края отъ гибели и разоренія и, исповѣдуясь чуждымъ чувствамъ, провозглашаемъ, вѣстѣ съ Вами, ДА ЗДРАВСТВУЕТЪ МОЛЛАВАНСКАЯ НАРОДНАЯ РЕСПУБЛИКА И ЕЯ ВЕРХОВНЫЙ КРАЕВОЙ ОРГАНЪ СФАТУЛЬ ЦЕРИИ."

82

Орскі 15 Мая 1931

82

Дорогой Иванъ Егорычъ.

Какъ бѣлка бьется въ клеткѣ, чтобы выйти на воздухъ, такъ я, передъ угрозой надвигающейся нищеты, бьюсь во всѣ стороны, чтобы наклонѣ лѣтъ своихъ обезпечить себѣ честный трудъ и хлѣбъ насущный.

Съ этимъ снова обрадаюсь я къ Вамъ, съ просьбою возстановить справедливость и подарить мнѣ, какъ бывшему депутату Схатуль Цорій и на основаніи спеціального закона, 50 гектаровъ земли въ Оргѣевскомъ уѣздѣ.

Поэтому же дѣлу я недавно имѣлъ случай говорить съ министромъ Халиппа. Онъ, выразивъ свое полное сочувствіе и обѣдавъ содѣйствіе, просилъ меня написать краткій меморій для него и съ такимъ же меморіемъ обратиться къ Вамъ.

Съ особеннымъ удовольствіемъ и полный лучшихъ надеждъ посылаю Вамъ копію поланчаго Халиппѣ меморія. Дѣлаю это съ тѣмъ большимъ удовольствіемъ, что тогда же заявилъ Халиппѣ о томъ, что къ Вамъ я обратился съ этой просьбой прежде, чѣмъ къ нему. Очень Васъ прошу, дорогой Иванъ Егорычъ, позволить мнѣ рассчитывать, что Вы не оставите этой моей просьбы и не дадите мнѣ остаться навсегда разочарованнымъ въ торжество справедливости.

Считаю долгомъ поставить Васъ въ извѣстность, что съ такою же просьбой обрадаюсь я сегодня и къ Драгану.

Прилагаемую мою здѣсь декларацію отъ армянъ, можетъ быть Вы нашли бы возможнымъ использовать, для Вашего историческаго труда, составленіемъ коего Вы сейчасъ заняты. *Искренне Вашъ и надеждущий*

Владимиръ Владиміровичъ Роденбергъ